

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

DANES:

Svetozar Vukmanović-Tempo:
NAPREDEK KMETIJSTVA
POVEZAN Z DELITVIJO
SREDSTEV

Stanko Glas: ODDIH NI KOMER-
CIALNO GOSTINSTVO

Janez Voljč: PONUDBA POD:
»NI PERSPEKTIVE!«

Sestanek v uredništvu: MOJ
LETNI ODDIH

Sobota, 15. aprila 1961
Štev. 15, leto XIX

IZTIRJENA REKONSTRUKCIJA V LJUBLJANSKIH OPEKARNAH PORABILI SO 250 MILIJONOV

Delavski svet Ljubljanskih opekarn je pred kratkim potrdil povprečno 30-odstotno podražitev vseh svojih izdelkov. Zvišanje cen je dokazano z računovodskimi podatki, potrebno zaradi novih gospodarskih instrumentov. Le-ti pa so za podjetje tako slabi, da Ljubljanske opekarn navzlic tolikšnemu zvišanju cen pri letni proizvodnji blizu 25 milijonov opečnih enot in ob enakih povprečnih zaslučkih kot v minulemu letu pridobijo vsega 6 milijonov več sredstev za sklade. Zvišanje cen je, po njihovem, torej utemeljeno.

Številke povedo to-le:

Poslovni stroški bodo letos za 38 milijonov dinarjev večji kot lani. Na to vplivajo predvsem večji materialni stroški (predvsem podražitev premoga, trije od štirih obratov tega podjetja delajo na parni pogon in letno porabijo 7000 ton premoga), zvišanje obresti na osnovna sredstva od 1 na 6,5% in zvišanje amortizacije od 4 na 7%.

Potem: lani je družba odstopila 50% prispevka iz dohodka, to je 30 milijonov. Zdjaj te olajšave ni več, ampak mora podjetje ta sredstva, namenjena za sklade podjetja, nadomestiti iz svojega dohodka. In dalje: 15% prispevka iz dohodka znesa cca 40 milijonov; posebnega prispevka iz naslova izrednih dohodkov (po stopnji 25%) bodo morali plačati okoli 37 milijonov. Te številke (upoštevaje še nekatere manjše stroške), kažejo, da podjetju glede na lani ustvarjeno realizacijo 294 milijonov 404.000 din, letos, ko naj bi — ob zvišanih cenah — ustvarili 412 milijonov skupne-

ga dohodka, ostane samo 6 milijonov dinarjev več sredstev za sklade.

Delavski svet je tako obrazložitvi verjel, zmignil z rameni, češ: »Saj drugače res ne moremo!« in glasoval za podražitev. Nihče se ni vprašal, če so za drege krivi samo novi gospodarski instrumenti ali pa imajo v podjetju tudi skrite rezerve?

K računovodski razlagi finančnega položaja podjetja velja zapisati še eno, zelo važno pojasnilo. V podjetju namreč računajo, da ne bodo mogli v svojih štirih obratih (Brdo, Vič, Opeka, Draga) izdelati nič več opeke kot lani, torej največ 25 milijonov opečnih enot. Toda rekonstruirani obrat »Opeka« je zdaj nared, lani pa še ni bil. Ob vsem tem kaže odgovoriti predvsem na vprašanje, kaj so v Ljubljanskih opekarnah sploh dosegli z rekonstrukcijo tega obrata, ki je veljala 210 milijonov dinarjev!

Naj kratko ponovim zgodovino rekonstrukcije v obratu »Opeka«. Ko je podjetje zvedelo

za natečaj za investicijska posojila iz splošnega investicijskega sklada, je na vrat — na nos pripravilo elaborat (ki niti malo ni bil dober) in z njim nepričakovano uspelo. Ko naj bi že začeli z rekonstrukcijo, se je vmešal OLO Ljubljana in predlagal boljše rešitev, ki jo je podjetje sprejelo. Po prvotnem projektu naj bi med rekonstrukcijo opustili proizvodnjo v starem obratu »Opeka«, kar bi pomenilo izgubo po 4 milijone opečnih enot letno za dobo dveh do treh let. OLO Ljubljana pa je predlagal, naj bi proizvodnjo v starem obratu obdržali še naprej, ob starem obratu pa naj bi zgradili novo opekarno z zmogljivostjo 10 milijonov enot letno. Kasneje, ko bi bila na razpolago nova sredstva, bi nasproti nove opekarn zgradili prav tako opekarno. Šele tedaj pa bi bilo treba podreti staro peč in zgradbo v podaljšku te peči. Dodatno sredstva, ki so bila potrebna za tako razširjeno rekonstrukcijo (nova opekarna ob starem obratu), je preskrbel takratni ljubljanski kreditni stanovanjski sklad. Spreminjanje elaboratov je seveda vzelo precej časa, tako da so z rekonstrukcijo začeli šele 13 mesecev potem, ko je podjetje dobilo posojilo iz zveznih sredstev. Zaradi slabega vremena in zakasnelih dobav strojev za novi obrat se je rekonstrukcija spet zavlekla. Namesto da bi novi obrat »Opeka« začel delati s polno zmogljivostjo že pred letom dni, bodo zagon opravili šele zdaj.

Novo opekarno, nov obrat torej že imajo. Pravega haska pa od tega še ni, čeprav je kolektiv za rekonstrukcijo prispeval 90 milijonov lastnih sredstev. Razen tega mora v osmih letih odplačati 61 milijonov posojila iz zveznih sredstev, v desetih letih pa še 57 milijonov posojila iz stanovanjskega sklada. In zraven tega bo treba še nekaj milijonov za obresti!

Računica na papirju je bila sicer jasna, a kaj, ko v praksi ni obveljala. V novem obratu bi tudi letos že lahko izdelali več opeke, če bi imeli dovolj zaloga surove opeke. To pa so v novi peči (ki je stekla septembra) »požgali« že lani. Tako je stari obrat »Opeka« lani, v primerjavi z letom 1959 res povečal proizvodnjo za nekaj več kot milijon opečnih enot. Prav ta milijon pa podjetju zdaj manjka, da bi v novem obratu izdelali namesto 5,5 — kakor so predvideli na začetku leta — vsaj 6,5 milijonov enot.

Stara peč zdaj stoji. Niti za novo namreč ni dovolj surove opeke. To pa pripravljajo še v stari oblikovalnici. Sicer bo menda kmalu nared oblikovalnica pri novem obratu. Če bo res, bodo že letos imeli več surove opeke. Morda toliko, da bi do kraja izkoristili vsaj novo peč. Če pa bi bilo dovolj zaloga, bi obe peči lahko dali vsaj 14 milijonov enot!

Po vsem tem se človek vpraša, kaj so sploh hoteli doseči z rekonstrukcijo. Dogradili so in spravili v pogon novo peč. In niso se vprašali, kje bodo vzeli surovo opeko, da bi jo vložili vanjo. Za rekonstrukcijo so porabili 210 milijonov dinarjev. Konec letošnjega leta bo proizvodnja v rekonstruiranem obratu glede na proizvodni plan podjetja le za nekaj več kot milijon opečnih enot ali za četrtnino višja kot pred štirimi leti. Takrat ko so dobili kredit za rekonstrukcijo.

In kdo je vsega tega kriv? Podjetje se izgovarja na objektivne težave. Toda kdo je bil tisti, ki se je odločil za rekonstrukcijo in za nedodelan investicijski program? Sami so bili tisti, ki jih je premagala želja in želja za investiranjem. Sedanjih zadržev in težav Ljubljanskih opekarn torej še zdaleč niso krivi novi gospodarski instrumenti. Ne — kolektiv je z investicijskim programom, ko se je odločeval zanj, obljubil bistveno povečano proizvodnjo. Obeti se niso uresničile. Zato podjetje ne more izkoristiti bogatih notranjih rezerv, povečati proizvodnje, kot je napovedovalo. Rentabilnost vloženih investicij in rentabilnostni račun podjetja pa bi lahko bila drugačna, kot sta.

Ko bodo v Ljubljanskih opekarnah zaključili vsa dela, bodo imeli velik, nov in imeniten obrat. Ta obrat bi jim že prinašal koristi, če bi bila rekonstrukcija drugače zasnovana. Vse tisto, kar smo zapisali, dokazuje, da podražitev opeke iz Ljubljanskih opekarn na utemeljena. Kajti smisel novih gospodarskih instrumentov ni, da bi proizvajalci izkoriščali splošne tržne pogoje. Gre zato, da z izkoriščanjem notranjih rezerv povečajo proizvodnjo, ustvarjajo več sredstev za sklade in s tem za standard svojih delavcev, ki so konec koncev tudi potrošniki.

Nemara tudi zavoljo na ta način iztirjene rekonstrukcije Ljubljanske opekarn v minulih letih niso zgradile niti enega stanovanja za svoje delavce.

MILAN GOVEKAR

OSEM LET JE MINULO, ODKAR NAS JE ZAPUSTIL BOREC NASE REVOLUCIJE BORIS KIDRIČ. SLEJ KO PREJ NAM NJEGOVE IDEJE KAZEJO POT V GOSPODARSKI IN POLITIČNI NAPREDEK

KOLEKTIV SLOVENJEGRAŠKE »NOVE OPREME« V NEZAVIDLJIVEM GOSPODARSKEM POLOŽAJU

RES BREZ KRIVDE KRIVI?

Verjemite, v slovenjegraški »Novi opremi« sem se znašel v zadregi. Zvedel sem namreč, da smo tudi novinarji krivi za njihov težak gospodarski položaj, ker: — »obljublamo« potrošnikom pocenitev proizvodov zaradi pocenitve tekstila. Potrošnik čaka na to in zato:

- pri njih zastaja prodaja;
- oni pa morajo letos plačevati 3,5 odstotka več obresti na poslovni sklad kot lani, kar bo
- drugo k drugemu nanese 11 do 13 milijonov dinarjev večje obveznosti.

In kje naj ob teh večjih dajatvah dobe denar, da bodo plačali načrte za rekonstrukcijo, kje naj dobe sredstva za lastno udeležbo pri najetju kreditov, so tarnali, kajti ob sedanjem načinu proizvodnje ne bodo konkurenčni na trgu.

Potlej, ko sem se pri vrtanju posloval, sem pritril njihovo mnenje, da res ne bodo konkurenčni na trgu, če bodo delali tako kot doslej. Morda sem bil preveč črnogled, mogoče bo kdo od njih očital, da jim s svojimi ugotovitvami novinarji znova kvarijo gospodarski položaj. Vendar ni moč mimo nekaterih dejstev, ki bodo v oči. Rečimo:

● Skorajda vsi hodniki podjetja so založeni z ogradjami kavčev in stolov. Podjetje jih dobiva iz lesno-industrijskega podjetja Brest-Cerknica, vendar ne naravnost, temveč prek posrednika-grosista z lesnimi izdelki »Lesnine«-Ljubljana. Ti so kljub posredništvu cenejši, kot če bi jih izdelali v svoji mizarški delavnici. To ne moti kolektiva, predvsem ne mizarjev. Ljudje morajo nekaj »zaslužiti«!

● Tri četrtine tako imenovane sindikalne dvorane je založene z gotovimi kavči in stoli. V polproizvodnih, končnih izdelkih, lesu, skratka v materialu je zamrznjenih 40 milijonov dinarjev.

● Notranji transport je svoj vrstni: pohorski koš-listnik ali pa naročaj delavca.

● Na dvorišču podjetja, pri sosedu — obratu Tovarne usnja — izdelujejo gumirano zimo. Ljubljansko tapetniško podjetje »Tapo« blazini pohištvo samo s tem materialom. »Nova oprema« pa gumirano zimo odvrtača, češ, za nas je »ta material« predrag in potrošniki ga zavračajo. (Za primerjavo samo podatek, da »Tapo« obrne letno svoja obratna sredstva trinajstkrat.)

Teh nekaj dejstev je tako očitnih, da kolektiv slovenjegraške »Nove opreme« res ne sme kriviti družbo, ker je v težkem in nezavidljivem gospodarskem položaju. Razumljive so začetne slabosti ob ustanovitvi podjetja, ki je preraslo, in to prek noči, iz obrtne delavnice v »industrijsko« podjetje. Leta 1956 je bilo v kolektivu zaposlenih 59 ljudi, lani nekaj nad 300, po izločitvi obrata »Zaščitnik« jih je na spisku 215. Vendar se način proizvodnje od prvih let ni kaj prida premaknil naprej. Ljudje, ki so se zaposlili v podjetju, so se dve ali tri leta priučevali tapetniškemu in mizarškemu delu pod vodstvom mojstrov-obrtnikov. »Nova oprema« je namreč šele letos dobila prvega visoko-

kvalificiranega delavca tehnika. Delo je ročno — razen nekaterih opravil v mizarški delavnici — transporti pa, kot rečeno, koš in naročaj delavca.

Reči je treba, da je bilo vodstvu podjetja, torej vsemu kolektivu, že nekajkrat nasvetovano, naj spremeni način svoje proizvodnje — naj se specializira. »Nova oprema« naj bi se po teh nasvetih, izrečenih na sejah občinskega ljudskega odbora in na sestankih ter posvethih družbenih organizacij, specializirala le za tapetniška dela. Zimo — gumirano — naj bi dobivala pri sosedu-obratu tovarne usnja, ogradjala kavčev pa naj bi izdelovalo eno izmed lesno-industrijskih podjetij v tamkajšnjem okolišu. Zato, da bi tapetniška dela res kar najbolj modernizirali, naj bi si vodstvo podjetja ogledalo tehnološki proces v sorodnih tovarnah znotraj ali zunaj naših meja in pridobilo potreben strokovni kader.

To so bili nasveti, dobrohotni, namenjeni kolektivu zato, da bi lažje premostil prve težave, da ne bi zašel v škripce takrat, ko bo trg spregovoril svojo besedo, ko bo minimalna družbena rentabilnost odločilna za obstoj vsakega podjetja. Toda ti nasveti, dobronamerno izrečeni, niso padli na plodna tla.

V »Novi opremi« sodijo, da so vsi drugi prej in bolj krivi, ker so se oni znašli letos v tako težkem in skorajda neizhodnem gospodarskem položaju. V mizarški delavnici s polno paro izdelujejo ogradjala kavčev in stolov, čeprav so dražja kot drugod. V skladišču imajo skladišnice desk, jih odprodajajo in hkrati kupujejo nov les in podobno. Hkrati ob tem, ko v podjetju ugotavljajo, da bodo letos družbene obveznosti za 11 do 15 milijonov dinarjev višje, se vprašujejo, kje naj dobe denar, da bodo plačali načrte za

rekonstrukcijo, plačali stroje, ki so bojda že naročeni, kje pridobili lastna sredstva za ugeležbo, da bodo sploh lahko konkurirali za skorajda 100 milijonov dinarjev kredita.

Skorajda ničesar od nasvetovanega ni uresničeno. In senaj naj bo družba kriva, ker terja od vsakega podjetja minimalno rentabilnost? Ne! Odgovor za krivca in krivdo bo moral poiskati kolektiv v svojih vrstah, če mu je pri srcu njegov lasten obstoj. Upajmo, da bodo nasveti, znova izrečeni, poslej padli na plodna tla in da bo kolektiv zamujeno poskusil čimprej nadomestiti. P. D.

— Hja, hočejo, da bi bili vsi tako dobri — v vrsto nas pa ne pustijo ...

Karikatura: MILAN MAVER

7 dni v sindikatih

MARIBOR: Sindikalna podružnica Mariborske tekstilne tovarne je izdelala predlog za izgradnjo stanovanj. Predlog so dali v razpravo kolektivu, na kar bodo izvedli referendum.

Kljub temu, da je podjetje porabilo za gradnjo stanovanj že okrog 900 milijonov dinarjev, je vprašanje stanovanj še zelo pereče, saj imajo še vedno okrog 1000 prenočišč za stanovanja. Ker podjetje zaradi rekonstrukcije ne bo moglo povečati sredstev za ta namen, je posebna komisija, ki jo je postavil občni zbor sindikata, izdelala naslednji predlog: vsak zaposlen naj bi dal brezobzorno posojilo, ki mu ga bo podjetje vrnilo, ko bo imelo razpoložljiva finančna sredstva. Minimalni mesečni prispevek vsakega posameznika bo znašal 500 dinarjev in ga bodo plačevali določeno dobo — glede na kategorijo, v katero so razvrščeni. Te kategorije so 4, izvedene po lastni stanovanjski skupnosti, v katerih živijo (na primer tisti, ki živijo v lastnih stanovanjih ga bodo plačevali eno leto — torej njihova obveznost znaša 6000 dinarjev; tisti ki stanujejo v hišah stanovanjske skupnosti bodo plačevali 2 leti, njihova obveznost vplačevanja znaša torej 12.000 dinarjev; v tretjo in četrto kategorijo spadajo tisti zaposleni, ki stanujejo v stanovanjih podjetja). Prispevek celotnega kolektiva bi tako znašal mesečno 1.750.000 dinarjev. Predvidevajo, da bi ta celotna akcija prinesla 45 milijonov dinarjev.

PIRAN: Skupina 14 delavcev Piranske ladjedelnice je ustanovila stanovanjsko zadrugo. Svoje deleže bodo dali v denarju, materialu in delovni sili. Njihovo podjetje jim bo pri tem pomagalo kolikor bo mogoče. Prav tako jim bosta nudila pomoč občina in projektivni biro glede parcele in načrtov. To je pomembno za bodoče uspešnejše reševanje stanovanjske krize zlasti zato, ker razen naselja Splošne plošbe in nekaj stanovanj Rudnika Sečovelje, zgrajenih pred nekaj leti, ni na tem območju nihče nič gradil. Prevladuje namreč mišljenje, da morajo zaposlenim stanovanja preskrbeti občina oziroma podjetje ali ustanova.

Po vsej piranski občini so te dni zbori volivcev, na katerih obravnavajo letni plan in proračun občine za letošnje leto. Osnutek letnega plana in proračuna sta bila objavljena v glasilu »Piranska komunika«, ki ga je 10 dni pred zbori volivcev prejela vsaka družina brezplačno. To se je pokazalo kot zelo koristno, saj so tako prihajali volivci na zbor pripravljene in so lahko dajali razne koristne predloge.

JESENICE: Na obnem zboru podružnice gradbenega podjetja SAVA na Jesenicah so največ razpravljali o delitvi sredstev po zaključnem računu. O tem so največ razpravljali zaradi tega, ker člani kolektiva niso bili dovolj seznanjeni s tem, kako so se delila sredstva po zaključnem računu. Ta sredstva je namreč delavski svet razdelil brez poprejšnjih razprav v kolektivu. Na obnem zboru so člani sindikata odločno zahtevali, da se mora del sredstev oddvojiti za osebne dohodke. Občni zbor je ugotovil, da so organi delavskega samoupravljanja in sindikalna podružnica preslabo obveščali kolektiv o svojih zaključkih ter tako kolektiv ni dovolj na tekočem o dogajanjih in s stanjem v podjetju. Zahteva po delu sredstev, ki naj se izloči za osebne dohodke, pa je deloma tudi posledica dejstva, da so v podjetju zaposleni predvsem delavci iz drugih republik, katerih interesi ne težijo toliko za razvojem podjetja, kolikor za tem, da si zagotovijo čimveč osebne dohodke.

Današnji dan je praznik železničarjev. Ko naši železničarji praznujejo svoj dan, se spominjajo tovarišev, ki so 15. aprila pred enainštiridesetimi leti na Zaloški cesti v Ljubljani padli v boju za uresničenje svojih pravic, kot prve žrtve za današnje politično ureditev in socialne pravice naših delovnih ljudi. Ta spominski dan pa je obenem priložnost za kritičen preizkus sedanje gospodarske in družbene politične ureditve razmer na železnici. Res je, da bi se lahko pisali o slabostih in napakah, toda prvi rezultati reorganizacije železnice in decentralizacije delavskega samoupravljanja so vendarle že na dani. Kolektivi, združeni v skupnost jugoslovanskih železnice, samostojno gospodarijo s sredstvi, ki jih ustvarjajo. Posledica tega pa je tudi nageljša modernizacija železnice. Odslužene parne lokomotive odhajajo v pokop, novih ne bomo več kupovali. Po železni cesti brzi prve diesel lokomotive, novi motorni vlaki.

ZA OBCUTLJIVO ZAVESO

ZAOSTAJAMO ZA ČASOM

Nič kaj varno ne bi bilo polemizirati, koliko so širokosrčne komisije za odpravo plodu krive, da se je letno število dovoljenih splavov v zadnjih štirih letih za 13,4-krat povečalo, tako da imamo v Sloveniji samo še 0,03% več rojstev kakor abortusov. Prizadeti bi nas na kratko zavrnili: »Če žene nečajo otrok, jih ne bodo rodile. Se zmeraj je bolje, da jim zdravnik prekine nosečnost, kakor da bi umirale zaradi kriminalnih splavov.«

Kanček resnice je v tem, čeprav je tudi res, da nekatere žene lahkomišljeno izkoriščajo širokosrčnost zdravniških komisij in se celo po trikrat zapovrstvo zatekajo k njim, če so njihovi prvi prošnji za dovoljenje splava rade ustregle, ne da bi jih opozorile, naj uberejo varnejšo pot pri preprečevanju rojstev.

Ravno v tem je jedro problema. Z zaostrovanjem kriterijev za dovolitev splava ne bi daleč prišli. Morda bi se rodilo nekaj več otrok, toda žena, ki se je za trdno odločila, da ne bo imela otrok, bo namreč preprečila njegovo rojstvo, pa čeprav se mu odpoveduje zaradi želje po avtomobilu, po udobnem, lastnem stanovanju, skratka po boljšem življenjskem standardu. Pri nas je ta želja zmeraj bolj izrazita. In kakor v vseh deželah sveta, tudi pri nas dviganje življenjskega standarda in večja odgovornost staršev, da rode samo toliko otrok, kolikor jih lahko dobro preživijo, omejuje nataliteto in jo bo do določene višine še omejevalo. S tem se moramo sprijazniti.

Jedro zla torej ni v tem, da žene regulirajo rojstva, ampak v samem načinu reguliranja, v tem, da se poslužujejo za to abortusov, namesto da bi se posluževale kontracepcijskih sredstev.

SPLAV — REGULATOR ROJSTEV?

Znanstveni raziskovalni odelek za vprašanja abortusa in kontracepcije pri Kliniki za ginekologijo in porodništvo v Ljubljani je letos anketiral tisoč žena, ki so legalno abortirale. Na vprašanje, ali menijo, da je splav najprimernejša oblika za regulacijo rojstev, je skoraj polovica anketirank odgovorila pritrdilno in prostodušno dodala, da bi se ob ponovni zanositvi spet zatekle k komisiji, češ »da splav rade odobrijo«.

Podoba pomanjkljive spolne

vzgoje pa je še očitnejša iz odgovorov anketirank, zakaj se ne poslužujejo genofragme, ki jo je moč dobiti v 120 kontracepcijskih posvetovalnicah. Veliko žena je izjavilo, da ne utegnejo iti ponjo, spet druge, da je iz estetskih razlogov nočejo uporabljati ali zato, ker zahteva genofragma preveč higijene, dalje, da je možje ne dovolijo uporabljati, češ da je uporaba preveč komplicirana, nekateri pa celo iz bojazni, da bi se jim žene potem laže izneverjale (!).

Naj izjave komentiramo? Ali niso že same po sebi kristalno jasna in skorajda grozljiva podoba preproščane, nepoučenosti in, ne zamerite, moške sebičnosti? Iz nekakšnih estetskih razlogov in bojazni pred izneverjanjem nekateri možje trgajo recepte za genofragme, brez kakršnih koli pomislekov pa svojim ženam dovolijo, da splavijo, kakor da bi šlo za izdiranje zoba in ne za delikaten poseg v žensko telo, ki se tudi zdravniku lahko poneseči. Kireta ni čudežna. Marsikatero ženo je že za dalj časa priklenila na posteljo in onesposobila mlada dekleta za materinstvo. Samo v ljubljanski ginekološki kliniki se je lani 56 žena zdravilo 433 dni zaradi komplikacij po arteficialnem abortusu.

Reguliranje rojstev z abortusi je torej le zaslini in naj-

slabši izhod, ki nas letno stane nad 100 milijonov dinarjev in za stotine poveča število ginekoloških bolnic.

NAJ ČAKAMO DESET LET?

Lani je naših 120 kontracepcijskih posvetovalnic razdelilo okrog 600 genofragm, letos jih bodo predvidoma ravno toliko. Led raznih predsodkov in ustaljenih navad se je torej začel taliti, vendar veliko prepočasi v primeri s porastom dovoljenih in kriminalnih splavov. Zlasti počasi pa se topi med kulturno zaostalejšimi ljudmi, kjer bi bila zaščita pred nosečnostjo najbolj potrebna.

Zdravstveni delavci tega problema ne bodo mogli sami rešiti. Končno gre za družbeni problem, ki se tiče nas vseh in ki nas vse prizadeva. Naj zdravniki za rokav vlečejo žene in može, da, tudi može, v kontracepcijske posvetovalnice, da jih pouče o spolnem življenju? Naj »šolam za starše« zdravniki popravijo delovne programe, da bodo dale poseben poudarek preventivi zoper zanositev ali, če so že uvidele potrebo po tej vzgoji, na silo vlečejo tudi moške k poučnim predavanjem?

Bodimo odkriti: mnogi možje se vedejo, kakor da bi se jih vse to ne tikalo, kakor da so vse potrebno znanje že pojedli z veliko žlico. In čimbolj so primi-

REORGANIZACIJA ZAVAROVALNE SLUŽBE

Po novih načelih

Zavarovalna služba je med zadnjimi, ki se bo organizacijsko in vsebinsko prilagodila komunizmu. Na to kaže osnutek novega zakona o zavarovalnih zavodih in njihovem združevanju, ki odpravlja sedanjo togo administracijo, jo prilagaja komunalni ureditvi, spreminja razen finančnega poslovanja tudi upravljanje in s tem materialni ter družbeni položaj delovnih kolektivov.

SEDAJ je zavarovalna služba urejena centralistično. Obstaja enoten zavarovalni zavod. Podružnice niso samostojne, ne odločajo same o razporeditvi sredstev in so povsem oddvojene od komune. Zaradi tega nimajo možnosti, da bi se vključevale v komuno tudi kot gospodarstvenik. Vse to je posledica administrativnosti, zaradi katere zavarovalna služba tako zaostaja.

POSLEJ pa bo bržkone drugače. Zavarovalne zavode, ki jih bodo povezovala republiške skupnosti, te pa Jugoslovanska skupnost za zavarovanje, bodo v prihodnje ustanovljali občinski ljudski odbori. Skupnosti za zavarovanje bodo pomembne predvsem zaradi tega, ker bodo po-

krivale škodne presežke, ki jih zavarovalni zavodi ne bodo mogli plačati. To se pravi, da bodo zavodi lahko zahtevali sredstva od republiških skupnosti za zavarovanje, tedaj, ko bodo svoja že izčrpali in ne bodo mogli več kriti povračila za škodo.

Temeljne spremembe v organizaciji zavarovalne službe bodo omogočile uveljavitev dveh načel: družbenega upravljanja ter delavskega samoupravljanja. Tako bodo kolektivi sedanjih zavarovalnih podružnic postali:

SAMOSTOJNI UPRAVLJAVCI svojega dela in rezultatov tega dela. Kolikor si bodo prizadevali, toliko bodo tudi dobili. In o tem, kako bodo razdelili sredstva, ki jih bodo ustvarili, bodo sami odločali.

Nedvomno bodo najvažnejša pridobitev zavarovalnih zavodov upravni odbori kot organi družbenega upravljanja ter svetovi delovnih kolektivov kot organi delavskega samoupravljanja. Ker so zavarovalnici zainteresirani za čim smotrnejšo porabo sredstev, ki so namenjena za kritje škode, za preventivne in represivne ukrepe, bodo z njimi sami upravljali prek svojih predstavnikov v upravnih odbori. Sveti delovnih kolektivov pa bodo odločali o tako imenovanem »režijskem dodatku«, ki je v bistvu — po zamisli, ne pa še po izvedbi — cena za vse opravljene strokovne storitve v zvezi s poslovanjem zavoda. Režijski dodatek, ki ga bodo po pravilniku razdelili na čisti dohodek, tega pa na sklade in na osebne dohodke, bo torej materialna osnova zavarovalnih zavodov in njihovih delovnih kolektivov.

Novi sistem bo odprl zavarovalnim zavodom široke možnosti za

GROBA RESNICA

Mlade tovarniške delavke se večkrat odpovedo materinstvu pod vplivom starejših tovarišic. Te jih »materinsko« nagovarjajo, naj abortirajo, češ da otroci ne prinašajo drugega kakor delo, stroške in skrbi. Kakor se zdi to govorjenje nehumano, naravnost surovo, je do neke mere razumljivo: takšne so morda njihove življenjske izkušnje. Toda pri vsej svoji grobosti žele dekletom dobro:

Ne verjamem, da bi do takšnih pomenkov sploh prišlo, vsaj v tistih 60 tovarnah, ki imajo lastne obratne ambulante (16 pa celo lastno kontracepcijsko službo), če bi jim kdo odgnal občutljivo zaveso, za katero boječe prikrivamo človekovo rojstvo in naše moralne dolžnosti, da humano urejamo to vprašanje, ne pa z ubijanjem bitij, ki niso sama zakrivila, da so se zrodila.

Med abortirankami pa je okoli 60% zaposlenih žena, večidel tovarniških delavk...

MARIOLA KOBAL

DRAGO MIROSIČ

NAPREDEK KMETIJSTVA

povezan z delitvijo sredstev

Iz razprave predsednika Centralnega Sveta ZSJ Svetozara Vukmanovića-Tempe na posvetovanju o kmetijstvu

Naraščanje proizvodnje za 4% povprečno na leto, kar smo dosegli v obdobju 1953—1957, nikakor ni majhno, saj takšnega tempa niso dosegle mnoge dežele, ki so v tem obdobju vlagale v kmetijstvo neprimerno več kot mi. Če primerjamo stopnje naraščanja proizvodnje ter obsega investicij pri nas in v drugih deželah pokaže, da večje vloge, boljše tehnična opremljenost in podobno same po sebi še ne zadostajo za izrazitejši napredek. Toda pri nas so v tem obdobju delovali na kmetijsko proizvodnjo še drugi činitelji. To je obdobje, ko so nehale delovati tiste zadruge, ki niso imele realnih možnosti za obstoj in uspeh, obdobje, ko so delavski sveti na kmetijskih posestvih širše prevzemali upravljanje, ko so zasebni proizvajalci — sproščeni odkupov in drugih administrativnih oblik — postajali materialno zainteresirani za večjo proizvodnjo. Čeprav so bile vremenske razmere v tem obdobju zelo neugodne in nas je nekaj-

krat prizadela huda suša, smo v proizvodnji vendarle dosegli napredek. Nikakor ni mogoče prezreti činiteljev, ki so prispevali k temu napredku, ni mogoče mimo sprememb v gospodarskem sistemu in še posebej v sistemu delitve.

Vpliv teh činiteljev je bil še izrazitejši v drugem obdobju, po letu 1957. Mislim, da se ne bom motil, če rečem, da v kmetijstvu nikakor ne bi dosegli tako pomembnih uspehov, če ne bi vzporedno z večanjem investicij in z uveljavljanjem nove tehnologije začeli uvajati nagrajevanja po enoti proizvoda ter odpravljanje fiksnih plač tehničnega in strokovnega osebja. Nagrajevanje po enoti proizvoda je sicer samo oblika spodbujanja naravnih proizvodnje, ker za služkov ne povezuje z ekonomičnostjo poslovanja. Razen tega dokazuje obstoj takšnega nagrajevanja, da so še vedno tisti, ki nagrajujejo, in oni, ki so nagrajevani, oziroma da še ne gre za delitev dohodka in za uve-

ljavljanje socialističnega načela »vsakomur po njegovem delu«. Vendar pa je pomenilo nagrajevanje po enoti proizvoda kljub vsem tem hibam velik korak naprej v primerjavi z dotedanjim sistemom plač v kmetijstvu. To nagrajevanje je izredno močno vplivalo na naglo naraščanje proizvodnje, zlasti še, ker so bili takrat tudi instrumenti delitve med skupnostjo in kmetijskimi organizacijami stimulativni, in sicer bolj kot v industriji.

POGOJI ZA NADALJNI NAPREDEK SO NAJTESNEJE POVEZANI Z DELITVJO

Na vse to opozarjam zato, da bi na pravem mestu iskali rešitve problemov, ki so jih obravnavali referati in razprave. Ugotovljamo namreč, da je prišlo v kmetijstvu do določenega zastaja. Izraz zastoj smemo uporabiti le pogojno. Napredujemo, ker dosegamo višje povprečje na površinah, ki so nam prej dajale nižje donose (v proizvodnji pšenice na primer dosegamo na čedalje večjih površinah donos 40 metrskih stotov na ha), vendar lahko rečemo, da zaostajamo, ker ne napredujemo tako naglo, kot bi mogli.

Referati in razprava so na-

kazali vrsto problemov, na primer nezadostno rentabilnost vlog. Po podatkih Zveze kmetijsko-gozdarskih zbornic Jugoslavije smo v obdobju 1957—59 vložili 2,2-krat več kot v letih 1952—1956, proizvodnja pa se je povečala le 1,4-kratno. V minulih dveh letih se je število živin zvišalo za več kot 300%, ni pa se ustrezno povečal tudi dohodek živinorejcev. Precej pripomb je tudi k izkoriščanju sredstev za mehanizacijo. Ne redko se zgodi, da kak traktor dela le nekaj nad štiriideset dni na leto. Po nekaterih podatkih je pri nas na nehatih kmetijskih posestvih zaposlenih na enoti površine po štirikrat več ljudi kot v razvitih deželah, čeprav opremljenost z mehanizacijo — zlasti v proizvodnji pšenice — ne zaostaja mnogo za srednje razvitiimi deželami.

Kje so vzroki teh problemov in kako jih odpraviti? Poglejmo na primer pripombe k učinkovitosti vlog. Večkrat sem slišal pritožbe, češ da lope, izdelane po bančnih projektih, ne ustrezajo namenu. Kako to? Zato, ker kmetijske organizacije nimajo dovolj sredstev za razvoj, ker so sredstva za vloge v kmetijstvo centralizirana in se

DELAVSKA ENOTNOST

Ustanovljena 20. novembra 1942

List izdaja Republiški svet ZSJ za Slovenijo

Glavni in odgovorni urednik

MITJA SVAB

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: DORNIK PETER GASPERSIČ SONJA, MAVER MILAN, TRINKAUS VINKO, VOLJC JANEZ. TEHNIČNI UREDNIK JANEZ ŠUSTER

List izhaja v uredniški povezavi s »Radom« — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2 poštni predal 313-VI. telefon uredništva: 33 722 in 30 672 — Račun pri Komunalni banki v Ljubljani št. 600 705/1 83 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina je četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — List tiska CJP »Ljudska pravica« — Poština plačana v gotovini

ODDIH NI KOMERCIALNO GOSTINSTVO

Gostinska zbornica LRS je obvestila, da se morajo po odloku Zveznega izvršnega sveta, Ur. list FLRJ, štev. 10-144/61, obvezno včlaniti v okrajne gostinske zbornice delavske restavracije in menze gospodarskih organizacij, družbenih organizacij in zavodov ter njihovi počitniški domovi, ki nudijo penzijske storitve, gostinske enote naravnih zdravilišč (kopališč in klimatskih zdravilišč) ter zdravilišnih ustanov in Zavodov za socialno zavarovanje kakor tudi gostinske enote transportnih gospodarskih organizacij.

Po 8. tč. tega odloka se morajo te obratne in poslovne enote včlaniti v posamezno zbornico, če doslej še niso bile včlane vanjo, v 30 dneh od uveljavitve tega odloka, t. j. do 23. aprila 1961. To pomeni, da se tudi morebitno prostovoljno članstvo teh enot spremeni v obvezno članstvo, s tem pa se spremeni tudi osnova za plačila članskega prispevka. Dosedanja članarina prostovoljnih članov se je namreč določala po sporazumu med članom in zbornico, navadno je bila zelo nizka in je predstavljala le nekaj simboličen prispevek teh članov. Kot obvezni člani pa bodo menjene enote morale izpolnjevati enake dolžnosti kakor druge gostinske gospodarske organizacije in zasebna gostišča ter plačevati članarino po enaki stopnji in od enake osnove, t. j. od prometa, ki ga dosegaajo z opravljanjem gostinskih (penzijskih) storitev. (Ta članarina pa bi bila lahko v 3 mesecih tudi od 50.000 do 200.000 dinarjev za dom oddiha.)

Gostinska zbornica LRS je stopila v stik s pristojnimi republikanskimi organi, ki bodo opozorili vse o obveznem včlanjenju. Če bi okrajne zbornice naletele na sporne primere naj o tem obvestijo Gostinsko zbornico LRS, ki bo s pomočjo republikanskih organov dosegla sporazumno rešitev.

Prepis takega sporočila, ki je bil poslan vsem Okrajnim gostinskim zbornicam je sprejela tudi Stalna konferenca za oddih in rekreacijo pri Republiškem svetu Zveze sindikatov za Slovenijo, ki pa ima naslednje pripombe:

● Sindikati, oziroma Stalna konferenca za oddih in rekreacijo, ki se konkretno ukvarja z problemi oddiha in rekreacijo zaposlenih, se čudijo, da o spremembah obveznosti za tovrstne obrate niso bili prej seznanjeni kljub temu, da je Gostinski zbornica LRS znano, da se je večina obratov družbene prehrane (DUR, menze), počitniških domov ustanovilo prav s pomočjo aktivnega dela sindikalnih organizacij, katerim je zaupano tudi upravljanje počitniških domov.

● V sporočilu so naglašene le obveznosti teh obratov do gostinske zbornice, ki so enake kot za komercialno gostinstvo. Stalna konferenca za oddih in rekreacijo pri RS ZSS meni, da obveznosti naštetih obratov ne morejo biti enake, ker nimajo istega pomena kot komercialno gostinstvo, temveč služijo rekreaciji zaposlenih, ki postaja z razvojem našega gospodarstva in uvajanjem modernega mehaniziranega načina dela vedno pomembnejši faktor in nujna potreba zaposlenih.

● Sporočilo govori le o obveznostih obratov do gostinskih zbornic, niti z eno

besedo pa ni povedano ali vsaj omenjeno kakšne pravice imajo člani, ki se morajo obvezno vključiti v to zbornico. Iz dopisa je skratka razvidna samo enostranska dolžnost in še ta je omejena na obvezno članarino.

Mnenja smo, da je tak način zbiranja sredstev od teh obratov nemogoč in nikakor ne odgovarja načelu »vsakemu po njegovem delu«, kajti doslej so gostinske zbornice zelo malo storile za tovrstne dejavnosti. Stalna konferenca za oddih in rekreacijo pri Republiškem svetu Zveze sindikatov za Slovenijo, ki skrbi za razvoj obratov, ki naj nudijo boljše pogoje in oddih zaposlenim in opravlja

to delo, ter nudi obratom določeno pomoč brez obvezne članarine, meni, da je tak ukrep nesprijemljiv in bo svoje pripombe na spremembo odloka dostavila odgovornim organom.

Stalna konferenca pa meni, da je lahko sodelovanje teh obratov z gostinskimi zbornicami koristno in zato podpira težnje, da se navedeni obrati včlanijo. Vendar smatram, da prispevek oziroma članarina za te obrate nikakor ne more biti ista kot za komercialno gostinstvo. Članarina naj bi bila za obrate rekreacijskega pomena simbolična in prilagojena višini koristi, ki jo ti obrati od gostinskih zbornic prejema. STANKO GLAS

Za trud večji dohodki

Pa čeprav novi sistem delitve dohodka ne posega tako odločno v gospodarjenje trgovskih in gostinskih podjetij — zaradi nekaterih olajšav namreč, ki sta jih dosegli obe panogi gospodarstva — kot na primer v industriji, novi predpisi vendarle v mnogočem preusmerjajo nadaljnji razvoj trgovine in gostinstva. Zahtevajo namreč tudi od njih veliko večjo stopnjo rentabilnosti in družbene akumulacije.

A kot vselej, tudi tokrat so novi predpisi sprožili vrsto nasprotujočih si mnenj, povsem različnih ocen nadaljnjega razvoja trgovine in gostinstva: In Maribor ni v tem nobena izjema. Komur prinašajo novi instrumenti boljše pogoje, je zadovoljen, komur pa le-ti »odrežejo« tanjši konec, zdaj negoduje in tarna. Zaradi tega se slednji pogosto poskušajo zavarovati pred pritiskom novih instrumentov delitve dohodka. S povišanjem cen namreč, ker se jim to zdi najbolj gotova in hkrati tudi najbolj lahka pot. Tako so se na primer še pred kratkim dogovarjali nekatera mariborska špecerijska podjetja o enaki skupni marži za vsa tovrstna podjetja, ki pa naj bi seveda prinesla nekaj več profita. Takih in podobnih primerov neupravičene poviševanja cen pa je v mariborskem okraju še več.

Perspektivni razvoj mariborskega okraja pa predvideva v prihodnjem obdobju močan porast trgovine in gostinstva. Tako naj bi v gostinstvu letno naraščala vrednost blagovnega prometa celo za nekaj več kot 10%, v trgovini pa najbrže tudi ne bo bistveno manjši odstotek porasta. Toda realizacija tega programa ne sloni na prekomernem poviševanju cen,

na izžemanju potrošnika. Ne ta program ne novi instrumenti delitve dohodka niso naperjeni zoper potrošnika. Oba namreč temeljita le na sproščanju rezerv znotraj kolektivov, znotraj posameznih trgovskih in gostinskih podjetij. Zaradi tega tudi sindikat trgovskih in gostinskih delavcev v mariborskem okraju poudarja, da morajo sindikalne podružnice budno spremljati vsako povišanje cen, opozarjati samoupravne organe, kadar so njihovi sklepi o zvišanju cen nepravilni, da morajo pomagati razvijati samoiniciativo slehernega člana kolektiva, ga vzpodbujati k čim boljšemu gospodarjenju.

Res pa je, da kljub sproščenim notranjim rezervam vselej le ne bo šlo brez povečane cene. Zlasti nekatera gostinska podjetja so v težavnejšem položaju, kot so bila, in si bodo morala poiskati nekoliko boljše ekonomske cene. Samo za primer naj služijo naslednji podatki mariborskega gostinskega podjetja Turist: razlika med lanskim prispevkom za socialno zavarovanje, ko je podjetje še plačevalo pavšalni prispevek, in letošnjim, ko ga plačuje od dejanskih dohodkov zaposlenih, znaša 9.841.000 dinarjev. V primerjavi z minulim letom se bodo letos povečale obresti od poslovnega sklada — a samo v primeru, če občina ne bo zvišala 2% na kak večji odstotek — za 3.177.000 dinarjev. Letošnje povečanje najemnin pa pomeni razliko 3.600.000 dinarjev, za približno pol milijona pa se bodo povečali izdatki za popust pri vožnjah članov kolektiva na letni oddih. V celoti pa je to dobrih 17 milijonov izdatkov ali pa prav toliko na novo ustanovljenega čistega dohodka.

Decentralizacija delavskega samoupravljanja in razvoj ekonomskih enot kot osnovnih celic tako v proizvodnji kot v upravljanju, je v trgovini in gostinstvu mariborskega okraja že lepo napredovala. Zlasti trgovska podjetja v samem Mariboru so dosegla že lepe uspehe. Tako so na primer v podjetju »Moda« že pred dvema letoma osnovali ekonomske enote in jim nato prepuščali vedno več dolžnosti in seveda tudi pravic. Zdjaj so ekonomske enote v tem podjetju že povsem samostojne: ne samo, da same odločajo o delitvi dohodka znotraj enote, same tudi kaznujejo, nastavljajo in odpuščajo delavce... In še do nedavnega so prav v tem podjetju tarnali, ker je premalo kadra, da bi lahko podjetje nemoteno poslovalo in povsem zadovoljilo potrošnika. Zdjaj pa kaže, vsaj tako trde predstavniki tega podjetja, da bo nekaj kadra celo preveč.

Povsod resda v sistemu decentralizacije delavskega samoupravljanja še niso prišli tako daleč. A bržčas bodo morali kmalu stopiti po tej poti. Novi instrumenti delitve dohodka namreč predvsem izpodbujajo iniciativo slehernega zaposlenega, le-ta pa se lahko razvije v polni meri šele v ekonomski enoti. Zato tudi poudarja sindikat trgovskih in gostinskih delavcev v mariborskem okraju, da morajo biti sindikalne podružnice pobudniki nadaljnje decentralizacije delavskega samoupravljanja in da se morajo odločno boriti proti vsem, ki bi še kakorkoli podcenjevali dejavnost samoupravnih organov, ki bi skušali zavreti nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja.

BOJAN SAMARIN

SKUPSCINSKI POROČEVALEC

Posamezni odbori Zvezne ljudske skupščine so v minulih dneh razpravljali o poročilu Zveznega izvršnega sveta, ki govori o njegovem delu lani. Poročilo bo v razpravi na naslednjem zasedanju skupščine. Sekretarji posameznih sekretariatov zvez so v razpravi opozorili ljudske poslance, da je v pripravi vrsta novih zakonov in predpisov.

■ Prihodnji teden bo objavljena uredba o postrežninah. Z njo bo določeno, katere gospodarske organizacije so jo dolžne uvesti. Predvideni so splošni razponi za postrežnino od 10 do 20 odstotkov gostinskih cen — v hotelih, restavracijah in barih A kategorije, v drugih gostinskih podjetjih pa bo znašala postrežnina od 5 do 10 odstotkov.

■ Sekretariat za splošne gospodarske zadeve pripravlja dokumentacijo za ponovno ocenitev (revalorizacijo) osnovnih sredstev. To bo med drugim omogočilo tudi odpraviti neenako obravnavanje sredstev, vloženi v raznih razdobjih našega gospodarskega razvoja.

■ V pripravi je predlog za kodifikacijo predpisov v zvezi z odnosi v gospodarskih organizacijah. Dalje predlog za finansiranje razvoja gospodarsko manj razvitih področij, problematike cen oziroma načelnih postavk za oblikovanje cen in predpisov o novem davčnem sistemu za privatni sektor kmetijstva, za privatne obrtnike in za svobodne poklice. Razen tega so še v pripravi zakoni o Državnem zavodu za zavarovanje, o Jugoslovanski loteriji. O zakonu o investicijski graditvi bo skupščina razpravljala še pred svojimi letnimi počitnicami.

Na naslednjem zasedanju Zvezne ljudske skupščine, ki se bo začelo v torek, bodo ljudski poslanci med drugim razpravljali in sklepali o novem zakonu o gozdovih. Splošni zakon o gozdovih je bil sprejet leta 1947, odtlej pa so nastale pri nas bistvene družbeno-politične in ekonomske spremembe in vsemu temu velja prilagoditi tudi zakonske predpise s tega področja.

Osnovno načelo, ki ga uveljavlja predlog zakona, je, da je treba gospodariti z gozdovi tako, da bo zagotovljeno vzdrževanje in obnova. Načela zakona so zelo splošna, ljudskim republikam in ljudskim odborom pa so prepuščene možnosti, da s podrobnimi predpisi uredijo gospodarjenje in upravljanje z gozdovi. Ljudska republika na primer lahko pooblasti ljudski odbor, da ta sam predpiše obveznosti in ukrepe, ki jih mora upoštevati lastnik gozdnih površin. Če lastnik oziroma upravljevec gozdnih površin ne bi upošteval določenih ukrepov, bo moral sam prevzeti stroške za ukrepe, ki bi bili potrebni. Opravljanje večjih del, je rečeno v zakonu, mora temeljiti na strokovni in tehnični dokumentaciji. Gre za dela, kot so melioriranje gozdnih površin, pogozditev in podobno.

Administrativni ukrepi so z novim zakonom zoženi na najbolj nujna področja. Gre namreč za to, da je nosilec gospodarjenja z gozdovi gospodarska organizacija ali tisti, ki mu to prepusti ljudski odbor. Neposredni administrativni ukrepi so, kolikor so potrebni, prepuščeni občinskim ljudskim odborom. Samo v posameznih, res posebno nujnih primerih od administrativni posegi prepuščeni okrajnim ljudskim odborom.

Pravica do gospodarjenja z gozdovi je dana vsem gospodarskim organizacijam in ustanovam, ki so jim gozdovi potrebni za to, da bi uspešno uresničevali svoje družbene smotre in obveznosti. Z uveljavljanjem tega načela je odstranjen administrativno upravljanje, kakršno je bilo v veljavi doslej v nekaterih ljudskih republikah. Razen tega pa odsele ne bo več možno izključevati posameznih panog pri upravljanju in izkoriščanju gozdov. To pomeni, da poslej z gozdovi ne bodo gospodarile samo gozdne gospodarske organizacije, temveč, da bo to tudi pravica kmetijskih posestev, lesno-industrijskih kombinatov ali kombinatov. To pravico bodo ljudski odbori uveljavili glede na to, kaj bo bolj koristno za skupnost.

V poglavjih, ki govorijo o delitvi sredstev, je rečeno, da mora gospodarska organizacija, ki gospodarji z gozdovi in opravlja razen tega tudi druge gospodarske dejavnosti, organizirati svoje poslovanje tako, da je gospodarjenje z gozdovi obrat s samostojnim obračunom.

Gozdna gospodarstva so bila doslej, razen v Sloveniji, ustanove s samostojnim obračunom. Pri nas so bila gozdna gospodarstva priznana kot gospodarske organizacije. Zakon uveljavlja to načelo, ki je pri nas v praksi že uresničeno, za vso državo. Odslej bodo torej kolektivi, ki so bili prikrašani za to osnovno politično-ekonomsko pravico, nosilci samoupravljanja. Delavsko samoupravljanje pa postaja s tem tista sila, ki naj ob uporabi sodobnih metod in ukrepov pospeši razvoj gozdarstva. P. D.

razdeljujejo centralistično. Tako se je moglo zgoditi, da gradijo lope po načrtih banke, ki tudi finansira vsa dela. Če pa bi gospodarske organizacije imele dovolj sredstev za razvoj, bi jih vlagale v načrte, ki ustrezajo njihovim potrebam in pogojem. Če torej posežemo globlje in začnemo iskati vzroke problemov v zvezi z investiranjem, naletimo na deformacije v delitvi!

Na podobne probleme naletijo tudi v zvezi z novimi tehnološkimi postopki. Zadnje čase je prišlo do kampanjskega uveljavljanja nove proizvodnje tehnologije, in sicer v glavnem na pritisk administrativnih organov. Če pa takšna kampanjska akcija naleti na neuspeh, se začne razprave, in sicer ne o pravih vzrokih neuspeha, temveč o tem, ali je določen tehnološki postopek sploh dober in potreben. Novemu tehnološkemu postopku je treba zagotoviti potrebne ekonomske in družbene pogoje. Če naj se nova tehnologija obnese, ji je treba zagotoviti tako finančna sredstva in tehnično opremo kakor usposobljene kadre. Morda bolj kot vse drugo pa je potrebna zainteresiranost proizvajalcev za uspeh take zamisli. Če tega ni, popusti tudi zanimanje za novo tehnologijo, brž ko preneha kampanja, brž ko neha delovati administrativni pritisk.

Če hočemo odpraviti pomanjkljivosti, ki še obstajajo v kmetijstvu in ki sem jih nekaj našel, moramo doumeti, da njihovih korenin ne gre iskati samo v nesposobnosti ljudi, v zastareli organizaciji dela in v ne-

zadostnem uveljavljanju sodobne tehnologije, temveč predvsem v zastarelih oblikah delitve.

Nikakor ni naključje, da spremembe v tempu naraščanja kmetijske proizvodnje sovpadajo s spremembami v sistemu delitve. V kmetijstvu smo najhitreje napredovali v času, ko se je najširše uveljavilo nagrajevanje po enoti proizvoda. Zastoj na doseženi stopnji proizvodnje smo ugotovili v času, ko je nagrajevanje po enoti proizvoda začela pojemati pod vplivom sprememb v delitvi med družbeno skupnostjo in kmetijskimi organizacijami. Najnovejša sprememba v gospodarstvu so ustvarile poglavitve pogoje za to, da se v kmetijskih organizacijah širše uveljavljajo delitve po delu, da se samoupravljanje bolj približa neposrednim proizvajalcem v ekonomskih enotah, da postanejo sredstva kolektiva za osebne dohodke bolj odvisna od dosežene produktivnosti in ekonomičnosti poslovanja. Uporaba teh možnosti bo pripomogla k hitrejšemu napredku v kmetijski proizvodnji in h krepitvi novih družbenih odnosov v kolektivih kmetijskih proizvajalcev.

V KAKŠEN POLOŽAJ POSTAVITI EKONOMSKE ENOTE

Poglavitno vprašanje v tej zvezi: kako določiti notranjo organizacijo kmetijskega posestva, kako organizirati ekonomske enote, kako omogočiti proizvajalcem v ekonomskih enotah, da bodo smotrneje uporabljali

družbena sredstva, ki so jim na voljo? Ko v praksi odgovorjamo na ta vprašanja, si moramo prizadevati, da bomo z organizacijo podjetij omogočili merjenje deleža kolektiva ekonomske enote in vsakega člana tega kolektiva pri ustvarjanju dohodka podjetja. Ekonomsko enoto naj načeloma sestavlja kolektiv proizvajalcev, ki skrbijo za okrožen tehnološki postopek ter imajo določena družbena sredstva za proizvodnjo in formiranje dohodka. Od vrste konkretnih pogojev je odvisno, kako bomo ugotavljali prispevek posameznikov in kolektiva. Samo po sebi je umevno, da v živinorejskih in v poljedelskih obratih ni mogoče uporabljati istih meril, prav tako pa je razumljivo, da so lahko ta merila precej različna tudi v sorodnih obratih različnih podjetij. Vnaprej se ne smemo zavzemati za nobeno konkretno rešitev. Zastaviti si je treba jasen smoter, določiti načelo, za katerega uveljavitev nam gre, potem pa v praksi poiskati najprimernejšo rešitev oziroma pot, ki nas bo najhitreje in najuspešneje pripeljala k zastavljenemu cilju.

Ustanavljanje ekonomskih enot avtomatično zahteva reševanje problemov: Kolikšen obseg naj ima samostojnost teh enot? Ali lahko ekonomska enota samostojno formira cene svojih proizvodov? Ali naj določa politiko cen delavski svet kmetijskega posestva. Ali je načeloma treba dovoliti, da ekonomska enota sama daje svoje proizvode na trg, ali je bolje, da kmetijsko posestvo nastopa na

trgu kot celota, in sicer po posredovanju svoje prodajne službe? V praksi bomo vsekar naleteli na tega in na podobne probleme. Morda se bo zgodilo, da se bo prodajni aparat kmetijskega posestva preveč okrepil, se osamosvojil in ustvarjal prevelike dohodke — na račun proizvajalcev. Lahko pa se tudi zgodi, da ekonomske enote nastopajo na trgu samostojno, torej mimo prodajnega aparata, ter s svojo nespretnostjo škodujejo tako sebi kakor kmetijskemu poslovanju v celoti. Pri reševanju takih praktičnih problemov se je treba kar najbolj izogibati administrativne intervencije; ko to pravim, mislim tudi na morebitne intervencije delavskih svetov. Najbolje je problem odkrito razložiti proizvajalcem in izoblikovati rešitev od njihovem neposrednem sodelovanju. Ne smemo namreč pozabiti, da nobeden izmed teh problemov ni zgolj ekonomski, temveč so vsi tudi družbeni in politični. Od tega, kako je urejen položaj ekonomske enote glede na podjetje, so odvisni ne le stimulacija proizvajalcev za večanje proizvodnje, produktivnosti in ekonomičnosti poslovanja, temveč tudi odnosi med ljudmi v podjetju, obseg uveljavljanja samoupravljaljskih pravic proizvajalcev, politično vzdušje v kolektivu, pojmovanje ljudi itd.

Odnosi med podjetjem in ekonomskimi enotami bi morali biti zasnovani na istih načelih, kot jih želimo uveljaviti v odnosih med družbeno skupnostjo

in gospodarsko organizacijo. Kakor si prizadevamo, da bi gospodarskim panogam zagotovili približno enake poslovne pogoje, je ter jih spravili v enokorajven položaj pri delitvi s skupnostjo, prav tako se moramo zavzemati za to, da bomo ekonomskim enotam v podjetjih zagotovili enake poslovne pogoje in možnosti za uveljavljanje delitve po delu. Kaj to praktično pomeni? Če ima podjetje kot celota obveznosti do skupnosti, je treba te obveznosti enakomerno porazdeliti na ekonomske enote, in sicer v skladu z družbenimi sredstvi, ki jih uporabljajo kolektivi teh enot. Če naj bo dohodek podjetja načeloma odvisen od produktivnosti in od ekonomičnosti poslovanja, mora biti tudi dohodek vsake enote odvisen od istih elementov. Če se v podjetju formirajo sredstva za osebne dohodke in skladi za razvoj, se morajo formirati takšna sredstva tudi v ekonomskih enotah, da bi mogel tudi kolektiv ekonomske enote, potem ko bi določil obseg vlog, perspektivno planirati naraščanje proizvodnje in osebnih dohodkov. (Drugo vprašanje pa je, kako v posameznih podjetjih in v določenih obdobjih kar najustrezneje uporabljati razpoložljiva sredstva za investiranje; v nekaterih primerih bo najbolje, če bodo sredstva vložena decentralizirano, v drugih primerih jih bo treba združiti in jih uporabiti za namen, ki bo koristil

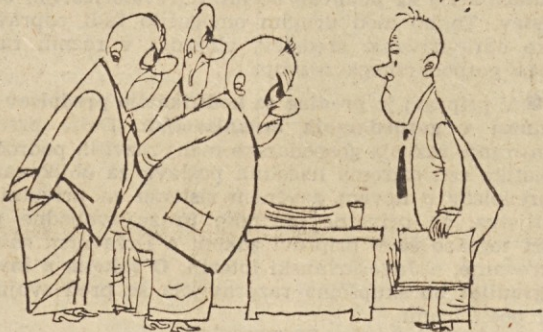
vsem ekonomskim enotam; konkretne sklepe je treba sprejemati ob sodelovanju vseh ekonomskih enot in v skladu z njihovimi dejanskimi interesi.)

Pri urejanju notranjih odnosov je treba dosledno spoštovati voljo kolektiva in samostojnost posameznih ekonomskih enot. Če notranja organizacija in delitve zagotavljata tesno povezanost med proizvodnjo, produktivnostjo in ekonomičnostjo na eni ter osebnimi dohodki na drugi strani, se ni treba bati, da proizvajalci ne bi sprejeli pravih sklepov, da torej ne bi sprejeli koristne pobude ali sugestije. Opustiti je treba enostransko spodbujanje k večanju naravnih proizvodnje ter preiti na oblike delitve, ki stimulirajo k ustvarjanju čimvečjega skupnega dohodka, torej k doseganju kar največjih uspehov tako v proizvodnji kakor v ekonomizaciji družbenih sredstev. Nujno je na primer, da kolektivi natančno poznajo delež živega dela v proizvodni ceni.

Prenos dohodka z ravni podjetja tudi na raven ekonomskih enot in bolj adekvatno uveljavljanje načela delitve po delu bosta tudi v kmetijstvu krenila samoupravljaljske pravice delovnih kolektivov in neposrednih proizvajalcev, torej bosta utrjevala socialistične družbene odnose. Prepričani smo lahko, da bo ta proces ena izmed komponent novega napredka v proizvodnji in v produktivnosti, prav kot je nekoč nagrajevanje po enoti proizvoda pospešilo razvoj kmetijstva.

Ne marajo ga več

Vse bi se lahko izteklo brez zapletov in negotovanj. Zadovoljni bi bili na Delavski univerzi Maribor-Center, zadovoljni bi bili udeleženci seminarja o delavskem samoupravljanju v izobraževalnem centru podjetij Konstruktor, Stavbar in Tehnografske, zadovoljni oni v upravah podjetij. Vsakdo bi opravil svojo dolžnost — pa zdravo! Delavska univerza, ker je seminar pripravila, udeleženci, ker so na seminar hodili, in uprave podjetij, ker bi bile prepričane, da so pripomogle k uveljavljanju delavskega samoupravljanja. Tako pa se je zgodilo proti pričakovanju in zadovoljni so s seminarjem samo tovariši na Delavski

univerzi in udeleženci seminarja. Krivec za nezadovoljstvo nekaterih pa je »samovoljen« predavatelj.

Njegova tema na seminarju je bila razdeljevanje sredstev za osebne dohodke. In da ne bi govoril kar tako naploh in da bi bilo predavanje razumljivo vsem, je temeljito preštudiral njihove pravilnike o razdeljevanju osebnih dohodkov. Tako je utemeljeval načela nagrajevanja na njihovih »domačih« primerih. A prav tu ga je »polomil«. Ker je nekoliko preveč globoko in podrobno analiziral njihove pravilnike.

In že naslednjega dne se je oglasil na Delavski univerzi nekdo iz Konstruktorja in povedal:

»Tega predavatelja ne maramo več!«

Zakaj ne, sicer ni povedal, moč pa je to razbrati iz tega, kar je še dodal:

»Pa ko bi to vsaj povedal v ožjem krogu! Tako pa razburja duhove delavcev!«

Včasih se zatakne

Hoteli so povišati cenik za dimnikarske storitve. Vzrok: življenjski stroški so se povečali in nikjer ni zapisano, da bi morali škodo utrpeti prav dimnikarji.

In pritiskali so na občine. Občinski pravniki pa: — Jok, sami ne morete določiti cen svojim storitvam. Tarifo mora predpisati in sprejeti občina.

Pa so pritiskali tako dolgo, da sta občinska ljudska odbora v Ptuj in Slovenski Bistrici vendarle — po 6. točki 42. člena zakona o pristojnostih občinskih in okrajnih ljudskih odborov iz leta 1957 in 9. členu uredbe o ureditvi in opravljanju dimnikarske službe iz leta 1950 — vendarle predpisala in sprejela novo tarifo dimnikarskih uslug.

Zataknilo pa se je na občini Maribor-Center. Vse je bilo že pripravljeno, členu nove tarife že dokončno formulirani in da bi lahko dimnikarji uveljavili nove cene, je bila potrebna samo še odobritev odbornikov. Pa je niso hoteli dati. Ne zaradi povišanih cen. Ker se je nekdo vendarle spomnil, da občina že dolgo ne more več predpisovati cen in da je povišanje cen storitvam zgolj in samo stvar dimnikarjev. Dejal pa je še, da bi kazalo tiste zakone raztrgati.

— Ker jih je čas že zdavnaj povozil, je zaključil. In kar je najbolj čudno, mož niti ni bil pravnik.

Tretja dimenzija

Občinski može na »Plavi laguni« bi radi imeli turizem. Dosti, dosti turizma! Da bi utešili željo, so odprli svoja srca, pa tudi vrata. Komurkoli so dovolili, da si je postavil na »Plavi laguni« šotor, camp, dom oddiha... Komurkoli so zaračunali kvadratni meter zemlje po smešno nizki ceni; kakopak, hoteli so turizem!

Prišli so se začeli naseljevati. Leto za letom. Zgradili so malone toliko ličnih počitniških hišic, kolikor številke šteje najbližje mestce — Poreč. Uredili so ceste, kanalizacijo, napeljali so vodovod in elektriko, zgradili so lepe športne objekte... Za svoj denar. Občino ni vse to veljalo prebiti pare. Na stotine domačih turistov je skozi poletne mesece ožijalo »Plavo laguno« z dobro voljo in s smehom. Pa Poreč in gostišča, restavracije...

Skratka, občinski može so imeli na »Plavi laguni« dosti, dosti turizma!

Nenadoma pa jim je šinilo v glavo: »Vse imamo, elektriko, turizem, vodovod in ceste, nimamo pa tujcev, ki bi

nas obiskovali! Da jih privabimo, potrebujemo denar. Dosti, dosti denarja!«

Pa so poslali na kogarkoli težke račune. Za zemljišče. Ne po kvadratu, pač pa po tretji dimenziji! Vsak je moral doplačati svoj kvadratni meter še v globino. Vse bolj globoko so plačevali vsi, po pet in deset klatov in istrski kamen. Nekateri so omagali in so se izselili. Nekateri zdaj omagujejo in se izseljujejo.

Za seboj puščajo spomine na udobno počitniškovanje in elektriko, vodovod, ceste, kanalizacijo...

Občinski može s »Plave lagune« pa si zadovoljno manejo roke kot izumitelji tretje dimenzije, svojvrstne zemljiške rente, ki bo zanesljivo zamenjala nedonosen domač turizem z donosnejšim inozemskim!

- H KRONIKI TEGA TEDNA SO PRISPJEVALI:
1. KONSTRUKTOR, MARIBOR — BOJAN SAMARIN
 2. DIMNIKARSKO PODJETJE, MARIBOR — BOJAN SAMARIN
 3. POČITNIŠKA SKUPNOST, MARIBOR — DUŠAN KRALJ

Pred dobrim letom so v Portorožu začeli prenavljati slaščičarno »Kekec«. Del še niso zaključili, tako da bo tudi letošnja sezona lokal bržčas ostal zaprt. Zaprta slaščičarna kljub temu predstavlja prav posebno zanimivost. Le v redkokaterem turističnem kraju bi namreč našli lokal sredi naselja, ki bi toliko časa sameval prazen. Izletniki pa zdaj skorajraje fotografirajo prazna, z lepaki polepljena izložbena okna, kot da bi iskali druge privlačne motive

PONUDBA POD: »NI PERSPEKTIVE!«

Sodoben človek je dobil sodobno stanovanje in se je zavoljo tega znašel pred sodobnimi problemi

Dobil sem stanovanje, lepo stanovanje, sodobno stanovanje. V prvi stolpnici v Savskem naselju v Ljubljani. Pravzaprav — roko na srce — dobil ga bom (v tisti stolpnici, ki jo že toliko časa pacajo in ki jo sedaj, kot pravijo, dokončujejo ter hkrati popravljajo svoje grehe). Dobil ga bom — enkrat in v maju.

Tisti dan, ko sem v svoji sodobni sobici povedal to veselo novico, je moja bodoča žena proglasila za praznik. Popeljala me je v Miklošičevo klet in pojedla sva ljubljanska zrezka in izpila liter cvička in moja bodoča žena je rekla:

»Pomisli, kakšno udobje: šest vzdanih omar. Za spalnico bova kupila samo posteljo, zakonsko posteljo (in pri tem je zarde-la), nočnih omari ne rabiva. Takšno posteljo bova kupila, ki ima na straneh polici (prvo za svetilko, drugo za knjige; kadil pa v spalnici ne boš, da veš!); v dnevno sobo bova dala tvoj kavi, kupila bova mizo, tako, pritlično mizo in fotelje, tvojo omaro pa bova prodala, in tepih bova kupila, eh, boš videl, še sreča, da sva dobila takšno stanovanje, v katerem so omare vzdane, nama pač ne bo treba kupiti omar.«

Naslednjega dne sva se odpravila na lov za posteljo. (Moja bodoča žena je rekla: »Spalnica je najvažnejša, najprej bova kupila posteljo.«) Na lov, pravim, saj je bil res lov, bila je brakada, mojdusja, nekaj takšnega kot hajka; prestrigla sva Ljubljano vzdolž in počez.

»Imate postelje?«

»Dobre postelje, odlične, solidne. Zakonske postelje in navadne postelje. Kakršna je pač garnitura. Sodobna ali manjša, sodobna. Dve omari ali ena trodelna omara. Miza in stoli. Dobra omara, poglejte, odlična omara, in stol, sto kil na njem sedi, sto kil in še več...«

»Toda, tovariš,« sem skušal ugovarjati, »omar...«

»Imamo seveda različne omare. Kakršna je pač garnitura. Sodobna ali manjša sodobna. Trodelne ali dvodelne omare. Izbira je velika.«

»Toda, tovariš, omar ne potrebujem. Dobil sem stanovanje, v katerem so omare vzdane, vzdanih imam šest omar, tovariš, rabim posteljo, veste...«

Prehodil sem Ljubljano vzdolž in počez, in povsod, v vseh trgovinah, ki prodajajo pohištvo, so mi povedali:

»Postelj nimamo!«

Moja odiseja in odiseja moje bodoče žene se je končala v prodajalni »Lesnine« na Stritarjevi cesti št. 9.

»Postelje?«

»Garniture!«

»Pa v bodoče, v perspektivi, je kakšna možnost?«

»Perspektive ni!«

In odšla sva — brez perspektive in brez postelje — z napotilom: »Pojdita k privatnikom!«

in pa: »Če ne gresta k privatnikom, bosta pač kupila garnituro; omaro in mize in stole in

tako dalje naprej, pa prodala, kaj hočeta, je že tako.«

Povedal sem:

»S privatniki imam slabe izkušnje. Kupil sem samsko sobo in privatnik mi je prodal svez les za suh les in danes imam v omari (ki jo moram prodati) luknje, da bi lahko vtaknil prst vanje, in zdaj bom dobil stanovanje in v parketu tega stanovanja so luknje, da bi lahko vtaknil prst vanje in...«

Prodajalec je molčal in jaz sem molčal in moja bodoča žena je rekla:

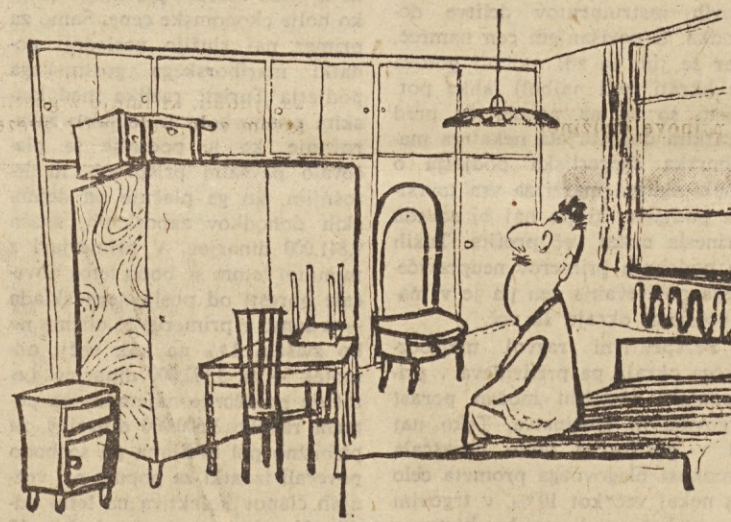
»V sili hudič muhe žre. Kupiva garnituro!«

In sva jo kupila.

Zdaj imam tri omare in v »Delu« sem objavil oglaš:

»Sodoben človek s sodobnim stanovanjem prodaja tri sodobne omare. Za nameček da mizo in stole. Ponudba pod: »Ni perspektive!«

JANEZ VOLJC

»POZLAČENO TELE«

Ne, z Ostopom Benderjem ga ni mogoče primerjati. Ostop, junak iz romana »Zlato tele«, vulgo veliki kombinator, je cilj dosti višje. On ni našel samo ene luknje v zakonskem sistemu, ampak se mu je ves zakonski sistem zazdel luknjičast kot rešeto. Milo rečeno, vsaj tako luknjičast kot bohinski sir.

Razlika pa ni samo v metodah, ampak tudi v letih. Ostop je na priliko začel »kombinirati« že v mladih letih. Kombinacija je so mu prešla v kri. Naš junak pa je začel kazati zanimanje za pokojninski zakon na jesen življenja. Pravzaprav že na začetku zime.

Prvič je namreč stopil v pokoj leta 1951 s solidno osnovo 5380 dinarjev. Morda je takrat mislil: (vendar to so samo neosnovane domneve) Vse ostalo, kar bi še rabil, bom naklepal s honorarnim delom. In res ga spiski socialnega zavarovanja sledijo kot honorarnega uslužbenca tja do začetka leta 1953. Potem pa se je nenadoma pokazala potreba po strokovnjakih. In naš junak se je odločil, da bo spet stopil, kot temu pravimo, v redno delovno razmerje. Ni sicer za dolgo: točno za tri leta, da se mu bo pokojninska osnova rahlo zvišala.

Njegova plača je bila visoka, rezultat dolgoletnih izkušenj arhitekta, glavnega projektanta, ki jih je seveda koristno vnovčil. Svoj labodji spev pa je naš junak dosegel v letu devetnajsto šestdeset, ko so se njegovi prijatelji zavrteli okrog 3 milijonov. Zavod za socialno zavarovanje se je sicer vmešal in

uspel dokazati, da so bili prejemki, ki prihajajo v poštev za izračun pokojnine v letu 1960 samo — 2.223.820 dinarjev. To bi po zakonu zneslo približno 115.000 dinarjev mesečne pokojnine. V treh letih, predvsem pa v zadnjem letu, je naš junak prigaral za 70.000 dinarjev višjo pokojnino, kot jo je imel konec leta 1957. Vendar pa je to o višji pokojnini zaenkrat še »kombinacija«, ker Zavod za socialno zavarovanje še ni rekel zadnje besede.

je naložili po vagon premoga. Takrat so zaslužili več, in če bi po tem računali, bi imeli znatno višjo pokojnino. Osnova za pokojnino pa so zadnja tri leta, ali celo samo zadnje leto, kar je za prosilca pokojnine pač ugodnejše.

Naša zgodba bi bila lahko samo humoreska; ošibala bi poskus nekoga, ki je poskušal jesti z zajemalko. Toda ta poizkus ni edini. Vsaj deset, res ne tako kričavih primerov, obravnavajo na socialnem zavarovanju...

Kako drugače je z nekaterimi rudarji v Trbovljah, kjer se je naša zgodba zapletla. Mnogi izmed njih so pustili svoje zdravje in moči v jami. Zadnje leto pred upokojitvijo so opravili samo še lažja dela. Imeli so tarifno postavko, ne pa za služka kot v letih, ko so v dvo-

Ali je mogoče zakon o socialnem zavarovanju na tak način izkoriščati?...

Primerjava našega junaka z Ostopom Benderjem bi bila res prehuda. Ostop je cilj dosti višje. Vendar — tudi naš junak dovolj visoko.

VINKO TRINKAUS

MOJ LETNI ODDIH

- Regres — spodbuda delavcu, da gre na dopust, in obenem njegov povečan osebni dohodek! — Kolektivni odmori, ki spreminjajo delavske domove oddiha v domove uslužbencev in administracije. Kako povečati število nočnin, kako izkoristiti čas, ki sodi v pred in v posezono? — Kolektivi naj obravnava vajo vprašanje svojih domov oddiha skladno z gospodarjenjem v svojem podjetju. — Ekonomska računica v poslovanju, združevanju domov, počitniške skupnosti in možnosti za uvedbo stalne zamenjave!

POGOVOR NAJ VELJA SMOTRNEJŠI ORGANIZACIJI ODDIHA, ŠIRŠI OSNOVI, PRILAGOJENI STVARNEMU DRUŽBENEMU RAZVOJU, POTREBNEMU SODELOVANJU MED ŽE OBSTOJEČIMI DOMOV ODDIHA IN NE NAPOSLED ISKANJU NOVIH OBLIK V PRESKRBI, V UVELJAVLJANJU TELESNE IN UMSKE REKREACIJE KOT TUDI V ODNOSU DO OBČINSKIH LJUDSKIH ODBOROV TER TERITORIALNIH ORGANIZACIJ. (Iz uvodne besede tovariša Staneta Glasa, tajnika Stalne konference za oddih in rekreacijo.)

DELAVCI ALI USLUŽBENCI

»Tomoš: Zadnji dve leti smo imeli kolektivni dopust. Ker pa je pri nas ogromno delovne sile, ki ne presegajo dopustne dobe čez 12 dni, nam je bilo nemogoče spraviti vseh 2000 delavcev v naš dom na Bledu, ki šteje le 28 postelj. Tako so doslej ta dom izkoriščali predvsem uslužbenci iz uprave in administracije, delavci pa so odhajali na oddih vsak po svoje!

Ce bi v »Tomoš« izkoristili dom skozi celo leto, bi lahko nudili usluge tudi delavcem in njihovim družinam. V tem primeru bi tudi oni uživali regres. Tako pa oni uživajo regres. Tako pa oni uživajo regres. Tako pa oni uživajo regres.

»Tomoš: Koristijo ga pač samo tisti, ki gredo v dom. O tem smo se že dosti menili. Osnovna misel naših razgovorov je bila v tem, da se čim več ljudi pošlje na Bled po nekem redu. Tisti, ki je bil lani, letos ne more, prišel pa bo spet na vrsto naslednje leto. Uvedli bi nekakšno stalno rotacijo.

BORZA ZA ODDIH

»Iskra: Nam je uspelo rešiti problem našega kolektivnega dopusta na račun zamenjave. Naša ekonomska cena v domu v Ankaranu je 1000 din na dan. Iskali smo domove, ki imajo podobno ceno oskrbe. In smo zamenjali: naše domove, kolikor jih imamo, smo odstopili skozi vse leto tistim delovnim kolektivom, ki so nam odstopili svoje kapacitete v času našega kolektivnega dopusta. Tako bomo imeli od 16. julija do 1. avgusta razmeroma kar lepo število ležišč v različnih domovih oddiha na razpolago. Naši domovi — Ankaran, Dvor na Gorenjskem, kočna na Kravcu in Medveja — pa bodo tako izkoriščeni tudi v času, ko iz tovarne ne bo šel več nihče na dopust!

28 PISEM — 4 ODGOVORI — Razposlali smo lepo število pisem, odgovorili pa so nam žal le nekateri. Maribor nam je odstopil 190 ležišč. V kolikor nam še manjka prostora, si pomagamo z regresom, ki ga damo delavcem tako rekoč na roko!

POVEČAN OSEBNI DOHODEK — Delavcu in naj gre kamorkoli in za kolikor časa do desetih dni plača kolektiv 70 odstotkov od ekonomske cene v Ankaranu. Seveda mora vsak koristnik regresa prinesiti potrdilo od Tajništva za notranje zadeve ali pa od recepcije hotela, kjer je počitnikoval. Nezaposleni ženi tega delavca, da kolektiv 50 odstotkov in otrokom po 25 odstotkov. Otroci plačajo le polovično ceno oskrbe.

O regresih posameznikom je razpravljal kolektiv in odločal delavski svet! To je povečanje realnega osebnega dohodka, ki ga lahko vsak dobi, le da gre na dopust. Tovarna »Iskra« ima interes, da odhajajo njeni delavci na resničen dopust, saj s tem obnavljajo svojo delovno sposobnost in doprinesejo k višji produktivnosti. V drugem primeru bi sicer lahko kratko malo povečali osebni dohodek, kar pa ne store, ker je pač danes še potrebno navajati ljudi na razumno izkoriščanje

pripadajočega letnega oddiha.

PRAV JE, DA GRE VSAK ČLAN NAŠEGA KOLEKTIVA NA DOPUST, NE PA TJA V BOHINJ NA KOŠNJO! PRAV JE TUDI, DA GRE VSAK KAMOR GA VLEČE, NE PA, DA MORA LETO ZA LETOM V ISTI KRAJ IN NA ISTO LEŽIŠČE!

»Tiskarina: Pri nas je za sedaj še drugače. Bolj po starem. Regres, ki ga dajemo delavcem, velja samo za naš dom v Fijesi, ki šteje 80 ležišč. Tistim, ki gredo na dopust v predsezonskem času, damo večji regres, enako onim, ki izberejo za odmor zgodnjo jesen. Na ta način povečujemo število nočnin ob neizpremenjeni kapaciteti. Prav tako smo lanskoletni 14-dnevni turnus spremenili v 10-dnevni in smo na ta način dobili 7500 nočnin, kar pa seveda še daleč ne zadostuje za naših 2000 delavcev in za njihove družine!

včlanjenih 25 večjih in manjših podjetij. Število članov še ni zaključeno, saj nameravamo včlaniti še nekatera podjetja prav iz Bele Krajine, ki se za nas zanimajo. Letos smo začeli z gradnjo petdesetih hišic s 400 ležišči. Gradimo sodobno restavracijo in kuhinjo, otroško ustanovo, športne objekte, Mladinska brigada nam je zasadila drevje in uredila parke, tako, da smo spremenili delček Lucije za Portorožem v pravcato naselje. No, čeprav šele v izgradnji, že danes lahko trdimo, da se naša počitniška skupnost ne bo srečevala s problemi, ki se kot kronična bolezen prebujajo vsako leto z novo sezono.

Premislimo! Večji kolektivi imajo svoje domove, ki pa ne presegajo 50 ležišč. Najboljša mesta zasedajo uslužbenci na račun regresa, ki ga daje celotni kolektiv. Z regresiranjem domov, raznimi dotacijami in podobno, nujno podpiramo malomarnost v poslovanju čestokrat pa nesposobnost upravnikov, ki jim je pač vseeno, kako gospodarijo, saj bo izgubo krilo podjetje, kolektiv. To vsekakor ni in ne more biti v skladu s smotrnim gospodarjenjem!

Nemogoče je tudi, da je lahko poslovanje upravnikov boljše, ker še vedno ne iščemo izvedencev, strokovnjakov, pač pa se kar preko oglasov in časnikih obračamo za ljudmi, ki imajo z gostinstvom zelo, zelo malo zvezel

KOLIKOR SO NEKATERE OBČINE DOKAJ IZNAJDLJIVE PRI UMISLJANJU NOVIH IN NOVIH TURISTIČNIH TAKS, TOLIKO BOLJ ODKLANJAJO DENAR, KI BI GA TURISTI IN IZLETNIKI RADE VOLJE PUSTILI V UREJENEJSIH, POSTREZLJIVEJSIH TRGOVINAH TER GOSTINSKIH LOKALIH!

POČITNIŠKA SKUPNOST BEŽIGRAD pa sega po upravniku — strokovnjaku, ki mu bo lahko zaupala več sto ljudi! Obenem pa je že zdaj ustanovila poseben odbor, v katerem so psihologi, zdravniki, pedagogi, arhitekti (nemara na športnika niso pozabili), ki že danes bedijo nad domom v izgradnji, pozneje pa bodo desna roka upravniku pri uveljavljanju aktivnejšega dopusta, kot pa smo ga bili vajeni doslej!

PREDSTAVNIK BEŽIGRAJSKE POČITNIŠKE SKUPNOSTI JE ZASUKAL LIST NAŠEGA POGOVORA:

V takšni skupnosti je tudi neprimerno enostavneje reševati odnose do trgovske mreže, do turističnih društev, do občine... Zavoljo tega smo za skupnost na terenu, povsod tam, kjer so za to dani pogoji. Tu ne gre za okrnitev pravic nekega doma, ampak le za pomoč domu, ne za razlastitev, ampak za skupno reševanje vsakodnevnih vprašanj!

LITER VINA IN PIKA

Minula sezona je opozorila na to, da v naših domovih še ni tistega pravega življenja, ki pozna kaj več kot hrano in ležišče. Rekreacijo — fizično in psihi-

PREDSTAVNIK BEŽIGRAJSKE POČITNIŠKE SKUPNOSTI TOVARIS JOŽE ZIBERT JE KAR NA SESTANKU V UREDNIŠTVU RAZGRNIL NACRT, KI PRIKAŽUJE GRADNJO POČITNIŠKEGA NASELJA V LUCIJI ZA PORTOROŽEM, KJER BO LAHKO LETOVALO HKRATI 400 OSEB

no — radi poenostavljamo! K njej sodi marsikaj: sportna razvedrila, kulturne prireditve, izletništvo, skratka, človeka je treba vsestransko zaposeliti. Potem šele lahko govorimo o aktivnem dopustu. Pri tej akciji smo v naših domovih dokaj na začetku. Cestokrat sploh ne vemo, kaj vse bi morali nuditi človeku na dopustu in se nam rado zdi, da je hrana in zrak, pa morje čez in čez dovolj!

Nekdo je dejal na nekem sestanku, češ kaj si delavec privoščil še kakšen literček in stvar je opravljena! Najbrž možak ni imel prav...

DRUGA PLAT ZVONA

Ali sploh imamo kakšne programe, ki nam povedo, kaj se bo n. pr. na slovenski obali zgodilo v času letošnje sezone? Tja hodi gostovat ljubljanska Drama, beograjska Opera, tam je folklorni festival, so Aveniki... Nihče še ne govori o možnih izletih v Savudrijo, na Sotce, v Skocijanske jame...

ko pravimo, na višku? Omenjeni Zavod bi moral svoj program razširiti od maja pa do septembra! S tem bi v dobru meri vplival na razširitev letne sezone!

DOBRO. SKRB ZA PRIREDITVE JE VZDRAVLJENA. SKRB ZA IZLETNIŠTVO PA NAJ PREVZAME AGENCIJA »IZLETNIK«, LE DA BODO NJENE USLUGE PRISTOPNE POSAMEZNIKOM IN KOLEKTIVOM!

Stane Glas: Naš razgovor v uredništvu je zrcalo programu Stalne konference za oddih in rekreacijo. Vsebinska je vsekakor v ugotovitvi, da je naš delovni človek upravičeno vse bolj zahteven in da ga danes ne moremo več zadovoljevati s kakršnimkoli dopustom. Obenem pa raste število ljudi, delavcev, ki hodijo leto za letom na dopust, sprejemljivost naših domov pa je domala neizpremenjena. Potemtakem moramo začeti z načrtno gradnjo v obliki počitniških skupnosti ali združenj. Ne samo velika podjetja, ki imajo več sredstev, pač pa tudi manjša, ki so sama nesposobna, naj grade v skupnosti. Tja naj prispevajo svoj delež za nekaj ležišč, kolikor jih pač potrebujejo za svoje člane.

ZAL SE TEGA SESTANKA NISO UDELEŽILI NEKATERI POVAJBLJENI, KI DELAJO NA PODROČJU KOMUNE. SOLSTVA, UPRAVE! RAVNO TI DELAVCI NIMAJO NIKAKRŠNIH MOŽNOSTI CENENEGA DOPUSTA. V TAKŠNIH POČITNIŠKIH SKUPNOSTIH PA BI LE LAHKO NASLI SVOJ PROSTORI!

Mi vemo, da napoveduje nova gospodarska politika večja sredstva, s katerimi bodo razpolagali kolektivi. Pripravljeni smo dajati milijarde za rekonstrukcije v tovarnah, za rekonstrukcijo delavca pa večkrat nimamo razumevanja. Mislim, da ob deležu za reprodukcije in rekonstrukcije moramo določiti določen odstotek za oddih in rekreacijo!

»Železarna Jesenice: Imamo 110 postelj in 7000 zaposlenih! Tovarno bomo sicer rekonstruirali od vrha do tal, o morebitni gradnji večjega doma oddiha pa oklevamo. Na željo, da bi tudi mi organizirali počitniško skupnost, v kateri bi gradilo več podjetij, ni odmeval. Vse skupaj nas primer Bežigrada sicer navdušuje, slediti mu pa ne znamo. Kdo naj bo iniciator takšne skupnosti?

ZELEZARNA SAMA, ZAKAJ PA NE!!!

»Metalna: Naša skupnost je stara že pet let. Ustanovili smo jo v času, ko je bilo denarja malo, zaupanja pa še manj. In vendar poslujemo dobro. Tako dobro, da se danes poteguje 11 podjetij v Mariboru za naše članstvo.

Imamo nekaj čez 400 ležišč. Domujemo pa v Poreču. Temu mestecu smo uredili vse, kar se je urediti dalo: telefon, elektriko, vodovod, kanalizacijo, ceste, parke... Zdej, po petih letih, ko so naša podjetja pustila v mestu že lepe denarje, se javlja tamkajšnji »Turist-biro« z nekakšnim računi za zemljo. 20, 30, celo 50 din bi rad imel za kvadratni meter! Trenutno plačujemo po dva, dinarja, a že to je na leto milijon in 700.000 din za tistih pet mesecev, tako da smo tisto kamene plačali že pet metrov globoko. Toda računi še zmerom prihajajo...

ZA OBČINO NE BI SMEL BITI EDINI DOHODEK SAMO V TAKSAH, ČEPRAV JE TUDI TAKSA DEL UMLJIVEGA DOHODKA; BISTVENI DEL DOHODKA NAJ BI BIL V UREJENI TRGOVSKI IN GOSTINSKI MREŽI, V DOMISELNI USTREZLJIVOSTI, V BOGATEM PROGRAMU RAZLIČNIH PRIREDITEV! ZADNJI ČAS JE, DA POHLEP PO DENARJU ZAMENJA RAZUMEVANJE POTREB IN ŽELJA, ČE ŽE NE ZAHTEV DELOVNIH KOLEKTIVOV, KI BODO POTEK TO LIKO RAJSI RESEVALNE KOMUNALNE PROBLEME, ČE BO TO V OBOJESTRANSKO KORIST...

»Uredništvo: Pomenek gre h kraju! O vsem seveda ni moglo biti govora, še manj je napisanega, kljub temu pa je naš sestanek le vzdramil vrsto vprašanj, o katerih se bomo morali še dosti, dosti pogovarjati!

PREDVSEM:

- ALI SMO ZA REGRESE DOMOVOM ALI DELAVCEM?
- ALI BOMO USMERJALI RAZVOJ DELAVSKEGA TURIZMA V CILJU GRADNJE VEČJIH DOMOV, ALI BO PRIMERNEJŠE UVELJAVLJANJE IZMENJAVE PROSTIH KAPACITET MED DOMOV?
- PRIMERJAJA POSLOVANJA OSAMLJENEGA DOMA Z MAHINIM ŠTEVILOM LEŽIŠČ IN UREJENE POČITNIŠKE SKUPNOSTI ALI ZDRUŽENJA!
- NA KAKŠEN NAČIN LAHKO RAZŠIRIMO ČAS IZKORISČANJA DOMOV IN NA TA NAČIN POVEČAMO ŠTEVILO NOČNIN?
- DOSLEDNEJŠE UVAJANJE GOSPODARSKE RACUNICE V POSLOVANJE DELAVSKIH DOMOV ODDIHA.
- PRIBLIZEVANJE NIVOJA DELAVSKEGA TURIZMA KOMERCIALNEMU GOSTINSTVU IN S TEM PRIBLIZEVANJE VSE BOLJ UPRAVIČENO VEČJIM ZAHTEVAM DELAVCA-PROIZVAJALCA!

SESTANKA V UREDNIŠTVU SO SE UDELEŽILI:

- STANKO GLAS — tajnik Stalne konference za oddih in rekreacijo
- JOŽE ZIBERT — predsednik Počitniške skupnosti Bežigrad
- IVO CERCE — Železarna Ravne na Koroškem
- LOJZE LIKOVIC — Železarna Jesenice
- VIKTOR SVAGELJ — Metalna Maribor
- VINKO LILEG — »Tomoš« Koper
- SREČKO TIČ — Zavod za primorske prireditve
- ZLATA HUMAR — »Tiskarina« Kranj
- VIKTOR KOŠIR — »Iskra« Kranj
- MANICA POŽAR — Turistična agencija »Izletnik«
- KRISTIJAN PAVLIHA — »Celuloza« Videm-Krško
- SLAVAN BERLISK — Občinski sindikalni svet Jesenice

SESTANEK JE VODIL:

- MITJA SVAB — glavni in odgovorni urednik »Delavske enotnosti«
- magnetofonski posnetki — Milan Govekar
- redakcija — DUSAN KRALJ

GOZDNO GOSPODARSTVO POSTOJNA:

Predvsem bivališča in prehrana

Na zadnjih občnih zbora sindikalnih podružnic Gozdnega gospodarstva Postojna je delovni kolektiv posvetil pretežno del razprave mehanizaciji gozdnih del ter izboljšanju delovnih in življenjskih pogojev delavcev v notranjskih gozdovih. Oba problema sta danes bolj aktualna kot kdajkoli prej, saj je s tem povezano nadaljnje izpopolnjevanje proizvodnega procesa, povečanje delovne storilnosti v gozdu, kakor tudi fizična razbremenitev in vsestransko izboljšanje delovnih in življenjskih razmer gozdarjev.

Podjetje vlaga v mehanizacijo vseh faz proizvodnje, predvsem v modernizacijo eksploatacije gozdov, iz leta v leto večje investicije. Doslej je v celoti mehaniziralo prevoz lesa, saj so se oskrbeli z dobrimi kamioni.

Stroje postopoma uvaja tudi za posek in izdelavo. Težje pro-

bleme pa jim povzroča mehanizacija spravila lesa od panja do cest, kajti tu so terenski pogoji od kraja do kraja tolikanj različni, da je uporaba nekega univerzalnega gozdnega traktorja nemogoča. Za sedaj si pomagajo z adaptacijo obstoječih strojev, ki so jim lani pridružili še novo gozdno železnico, dva traktorja in tri izvleke.

Pereč problem kolektiva GG, ki šteje okrog 750 zaposlenih, je število boleznih in poškodb pri delu v gozdu, saj so samo v zadnjih treh letih zabeležili 32 tisoč delovnih dni bolovanj. Zato so lani v vseh ekonomskih enotah priredili več predavanj, predvajali filme in nakupili za skupno devet milijonov ali za 12.883 dinarjev zaščitnih sredstev na zaposlenega, samo da bi zmanjšali število nesreč. Trud ni bil zaman, saj so znižali število poškodb od predlanskih 145 na 115 v l. 1960,

medtem ko se število boleznih ni zmanjšalo.

Delovni kolektiv si v zadnjem času močno prizadeva, da bi izboljšali tudi družbeno prehrano gozdarjev. Kuhinje so uvedli v gozdnih revirjih na Mašunu, v Vakselnu, Leskovi dolini, na Gomancah in Okroglini ter v poletnih mesecih na Obramcih in v Markovi dolini. Tod se po približnih računih hrani sicer samo 30 % gozdarjev, kar pa je z ozirom na izredno raztresenost delovnih mest in prve začetke uvažanja družbene prehrane v gozdove zadovoljivo. Povprečna cena hrane je 190 dinarjev dnevno.

Nedvomno največ težav pa imajo z neurejenimi bivališči delavcev v gozdu. Zgradili in adaptirali so 11 gozdnih koč in barak, vendar je njihova ureditev izred-

no skromna in vse prej kot zadovoljiva.

Po zaslugi skupnih prizadevanj sindikata in vodstva podjetja pa se bodo že letos lotili gradnje sodobne gozdne koč za 40 delavcev v Leskovi dolini. Koča bo imela kuhinjo, jedilnico, spalnice in sanitarije. Podobno kočico bodo kasneje zgradili tudi na Vakselnu, v doglednem času pa v vseh oddaljenih revirjih.

Če k temu dodamo še, da bo kolektiv GG Postojna letno investiral 26 milijonov dinarjev za gradnjo stanovanj v naseljenih krajih in da je ravnokar odkupil počitniški dom v Zadru, kjer naj bi v bodoče letovalo čimveč delavcev, potem je jasno, da se tudi notranjskim gozdarjem odpira lepša bodočnost.

A. Miklavčič

Člani prvega delavskega sveta podjetja PTT Koper pred novim poštanim poslopijem v Kopru

Prvič upravljavci

Prva seja delavskega sveta PTT Koper, ki je bila pretekli teden, pomeni tudi za PTT delavce koprškega okraja uresničitev dolgoletne težnje po popolni decentralizaciji, saj je imela uredba o samoupravljanju PTT podjetij iz leta 1953 vrsto pomankljivosti glede na materialne pristojnosti kolektivov osnovnih enot. Sele nedavno sprejet zakon o decentralizaciji PTT istoveti ta podjetja z ostalimi gospodarskimi organizacijami. Tako je PTT dejavnost na Koprskem tudi prvič vključena v gospodarske načrte komun.

Delavski svet PTT podjetja Koper je tokrat prvič v vlogi upravljavca razpravljal o nekaterih perspektivnih nalogah, ki zadevajo predvsem skrb za kadre in strokovno izobraževanje PTT delavcev, avtomatizacijo telegrafa in telefona, tehnično opremo itd. Med prve naloge pa sprejema kolektiv podjetja PTT Koper s svojimi osnovnimi enotami v Postoj-

ni, Sežani in Kopru tudi gradnjo novega poštnega poslopja v Sežani.

-sky

RUDNIK KAOLINA ČRNA

V rudniku kaolina so lani proizvedli 18.856 ton plavljenega kaolina ali za 17 % več kot prejšnje leto. Pri tem so izboljšali tudi izkoriščanje nakopane rude ali izplen, kot ga imenujejo, za 6 %, jamsko storitev pa za 11 %. Skladno s povečanjem produktivnosti so seveda povečali tudi osebne dohodke. Prav o delitvi osebnih dohodkov po delu je bilo na občnem zboru sindikata precej govora. Čedalje resnejše se tudi belu rudarji v Črni zavzemajo za uvedbo obračunov dohodka po obratih. Za sedaj imajo tri ekonomske enote, v prihodnje pa jih nameravajo formirati šest. Da bi uspešneje obravnavali gospodarjenje in sploh probleme v posameznih obratih, bodo te dni ustanovili dve sindikalni podružnici, eno za kopače, drugo pa za zunanje delavce.

Problem, ki ga že precej časa skušajo na vse načine urediti, vendar so doslej iz objektivnih

OB ZAKLJUČKU OBČNIH ZBOROV

MARIBOR-CENTER:

USPEHI DOBRIH PRIPRAV

Tudi v Mariboru smo pred koncem občnih zborov sindikalnih podružnic. V večjih sindikalnih organizacijah, kot so MTT, Gradis, Oprema, in tudi nekaterih manjših: Tanin, Brazda, Dom, Češarek, so bili občni zbori dobro pripravljani in so tudi uspeli. V nekaterih manjših sindikalnih podružnicah, kot na primer Agroinvestprodukt, Kino, Optika-Urstarvo, pa so bili občni zbori slabše pripravljeni in zato tudi niso najbolje uspeli. V Optiki je bilo na primer poročilo zelo površno pripravljeno, saj niso prikazali problematike podjetja, temveč le nekaj organizacijskih vprašanj podružnice. Zato so sklenili, da bodo ustanovili dve samostojni sindikalni podružnici, in sicer za Optiko z 18 člani in Urstarvo s 24 člani. Drugi tak primer slabega občnega zbora je bilo Kino-podjetje, kjer so v poročilu govorili le o izletih in organizaciji proslav. V tem podjetju je mnogo medsebojnih osebnih trenj, ki jih je povzročal predvsem prejšnji direktor.

Da pa se na občni zbor da dobro pripraviti, kaže na primer sindikalna podružnica Gradisa, kjer so v poročilu nakazali vse probleme gospodarjenja, decentralizacije ekonomskih enot ter skrbi za gradbene delavce. V razpravi je od 68 delegatov

sodelovalo 43 tovarišev. Predvsem so govorili o izpopolnitvi organizacije ekonomskih enot in delitvi sredstev v okviru teh enot, dalje o specializaciji ekonomskih enot, n. pr. gramozničarji, železokrivci itd. Sklenili so, da morajo v prvi vrsti izpopolniti organizacijo ekonomskih enot sindikalne podružnice in razmisliti o smotnejšem sistemu gradbene dejavnosti ter predvsem poskrbeti, da bi odpravili čimveč posrednikov.

Tudi na občnem zboru sindikalne podružnice trgovskega podjetja »Tanin« v Mariboru so dokaj podrobno obdelali problematiko gospodarjenja in poslovanja podjetja, razen tega pa so govorili tudi o cenah, maržah, specializaciji trgovine itd. V razpravi so tudi povedali, da je bilo trgovsko podjetje »Tanin« eno tistih, ki ni hotelo sodelovati v razpravi z drugimi podjetji pri dogovorih o višjih cenah (o čemer smo pisali v eni zadnjih števil Delavske enotnosti). Tako je povedal direktor podjetja, ker pravi, da je menil, da so kalkulacije in stroški stvar podjetja, ne pa dogovora. »Tanin« je tudi eno izmed trgovskih podjetij, ki je sicer cene v zadnjem času nekoliko povečalo, vendar ne v taki meri kot druga trgovska podjetja.

STANE BENCIC

CELJE:

KAJ PA »TOPER«?

Letošnji občni zbori sindikalnih podružnic v celjski občini so v celoti odraz večje aktivnosti, dela in gospodarjenja, zato so tudi poročila in razprave zelo objektivne in konkretne. Kolektivi se zavedajo, da je občni zbor letni pregled uspehov in neuspehov dela celotnega kolektiva, ne samo izvršnega odbora sindikalne podružnice. V celoti lahko trdimo, da so v celjski občini občni zbori pokazali, da so kolektivi sposobni gospodariti po novih gospodarskih spremembah. Kolektivi se zavedajo, da morajo skupno upravljati s sadovi svojega truda. Zato je bila diskusija na občnih zbora tudi odraz skrbi za delovnega človeka.

Med večino dobro izvedenih občnih zborov, za katere bi ne mogel trditi, kateri je bil najboljši, ker so po večini vsi uspeli, pa so tudi nekateri kolektivi, ki so tokrat povsem odpravili. Med najslabšimi, predvsem v večjih podjetjih, je bil občni zbor v »TOPRU«, kjer je bil edini diskutant direktor, ostali pa so se pridružili z nekaterimi medklici in jadikovanjem, iz česar bi lahko ugotovili, da politične organizacije ne živijo s kolektivom in da kolektiv tudi ni seznanjen s problematiko podjetja in komune, čeprav je v kolektivu zaposlen član zbora proizvajalec občinskega ljudskega odbora.

BE

KOLEKTIVI BODO POMAGALI

razlogov uspeli le delno, je našel svoj odmev tudi v razpravi na občnem zboru. Gre za nujno potrebno rekonstrukcijo nekaterih obratov, zlasti separacije, ki bi po obnovi proizvodnega okrog 25.000 ton kaolina letno.

Že lani so zaprosili za investicijski kredit iz splošnega investicijskega sklada v znesku 45.000.000 din, vendar na natečaju niso uspeli. Pri tem naj omenimo, da bo letošnja jugoslovanska potrošnja kaolina znašala domala 30.000 ton in da bodo zato potrebna sredstva za uvoz te, za papirno industrijo prepotrebne surovine.

V celoti bi rudnik potreboval za rekonstrukcijo separacije okrog 196.000.000 din. Doslej pa ima zagotovljenih 88.000.000 din lastnih sredstev in 28.000.000 sredstev iz okrajnega investicijskega sklada. Sklenili so, da bodo z lastnimi sredstvi takoj začeli urejevati nekatere najnujnejše

probleme v proizvodnem procesu separacije. Zgradili bodo nov bunker za rudo, mehanizirali doslej ročno stiskalnice, v obratovanje bodo dali obnovljen mlin za mletje kaolina in kladivasti drobilec, zgradili bodo še posebne ciklone in pralne konuse itd. Posebno pereče pa je seveda vprašanje kopalnice, ki jo zlasti kopači težko pogrešajo. Zastavili bodo torej predvsem s lastnimi sredstvi. Kolektiv rudnika kaolina je toplo pozdravil pobudo nekaterih kolektivov papirne industrije, ki so se v zadnjem času zavzeli za to, da bi s svojimi sredstvi pomagali pri izgradnji separacije in si tako zagotovili letos precej večjo potrebno količino kaolina. V kolikor bodo ti dogovori, ki so z omenjenimi podjetji v teku, uspeli, bo rudnik kaolina na ta način prišel do potrebnih 80.000.000 din za dokončanje rekonstrukcije.

F. S.

PO KATEREM ČLENU?

Povrnitev škode za odpust

T. A., Žalec: Disciplinska komisija ObLO vam je izrekla kazen pismenega ukora, ob reševanju vaše pritožbe pa vam je drugostopno disciplinsko sodišče kazen znižalo in izreklo kazen odpusta iz gospodarske organizacije. V obnovljenem postopku pa vam je bila kazen zopet znižana na kazen ukora in so vas sprejeli nazaj v gospodarsko organizacijo, kjer ste delali poprej. Vprašujete, kdo vam bo povrnil škodo, ki ste jo utrpeli, ker ste bili od časa, ko vam je bila izrečena kazen odpusta do ponovnega sprejema v gospodarsko organizacijo nezaposleni?

Odgovor: S tem, da je bila v novem postopku disciplinska odločba o odpustu iz gospodarske organizacije odpravljena, ker za disciplinski odpust očitno ni bilo osnove in s tem, da se ste takoj nato ponovno zaposlili v isti gospodarski organizaciji, je smatrati, da vam delovno razmerje z odpustom sploh ni prenehalo. Če pa delovno razmerje ni bilo preki-

njeno, vam gredo za čas, ko brez lastne krivde niste delali, vse pravice iz delovnega razmerja, med drugim tudi osebni dohodek od dneva, ko ste bili razrešeni do dneva, ko ste zopet stopili na delo. Osebni dohodek za ta čas imate pravico zahtevati od gospodarske organizacije, kjer ste bili oziroma kjer ste v delovnem razmerju. V kolikor gospodarska organizacija vašemu zahtevku ne bi ugodila, lahko pravico do osebne dohodka za čas, ko niste bili na delu, uveljavite s tožbo. Pri tem je brez pomena okolnost, da ste bili izven delovnega razmerja, oziroma, da ste bili razrešeni brez krivde gospodarske organizacije. Gospodarska organizacija ima pravico, da znesek za katerega ste bili oškodovani zaradi nezaposlenosti in ki vam ga mora izplačati, zahteva od organa, ki je zakrivil vaš disciplinski odpust.

Prositi ali prijaviti javne prireditve?

DPD Svoboda na Koroškem: Ali je ravnal pravilno upravni organ občinskega ljudskega od-

bora, ko je na podlagi priglasitve glasbeno zabavne prireditve našega društva izdal odločbo, s katero je dovolil prireditev, prijavitelju pa naložil plačilo taks za priglasitev in za odločbo?

Odgovor: Po 8. členu zakona o prekrških zoper javni red, in mir (Ur. l. LRS št. 38/59) mora prireditelj vsako javno prireditev, za katero ni potrebno dovoljenje ali priglasitev po posebnih predpisih, ali pa dovoljenje po tem zakonu, pismeno prijaviti upravni organ občinskega ljudskega odbora, ki je pristojen za notranje zadeve, najpozneje 5 dni pred nameravanim prireditvijo. V vašem primeru ne gre za tako javno prireditev, za katero ni potrebno priglasitve po posebnih predpisih, ali pa dovoljenje po tem zakonu, zaradi tega ste bili dolžni prireditev le pismeno prijaviti, ne pa prositi za dovoljenje take prireditve. Po 4. odstavku 8. člena zgoraj citiranega zakona izda upravni organ občinskega ljudskega odbora, ki je pristojen za notranje zadeve, samo odločbo o prepovedi prireditve, če se da utemeljeno pričakovati, da bosta kršena javni red in mir. Kadar pa upravni organ smatra, da ni razlogov za prepo-

ved prireditve, pa ne izda odločbe o dovolitvi prireditve, ker za take prireditve ni potrebno dovoljenje.

Za prijave (priglasitve) javnih prireditev se plača po tar. št. 1 taksne tarife k zakonu o upravnih taksah (Ur. l. FLRJ št. 28/59) taksa v znesku 50 dinarjev. Niste pa dolžni plačati takso za odločbo, ki jo je izdal upravni organ občinskega ljudskega odbora na podlagi vaše priglasitve, ker izdaja odločbo o dovolitvi javne prireditve ni bila potrebna. Na podlagi tega imate pravico zahtevati povrnitev takse v 90 dneh od dneva, ko ste zvedeli, da je bila taksa nepravilno plačana, kot je to določeno v 30. čl. zakona o upravnih taksah.

Odpoved in dopust

B. K. Ljubljana: Pri kateri gospodarski organizaciji sem upravičen izrabiti letni dopust v primeru prenehanja delovnega razmerja po moji odpovedi?

Odgovor: Po 36. čl. Zakona o delovnih razmerjih ima pravico do letnega dopusta tudi delavec, ki je odpovedal delovno razmerje, če do dneva, ko mu preneha delovno razmerje izpolni pogoje, da ga izrabi. Pogoji je izpolnjen tedaj, če ima delavec 11 mese-

cev neprekinjene delovne dobe. Gospodarska organizacija pa mora delavcu omogočiti, da izrabi letni dopust do konca odpovednega roka.

Iz citiranega določila sledi, da mora delavec izkoristiti pravico do letnega dopusta v tisti gospodarski organizaciji, kjer je to pravico pridobil, t. j. v gospodarski organizaciji, s katero mu preneha delovno razmerje. Pravico do letnega dopusta ne more uveljavljati v drugi gospodarski organizaciji, če je že v prejšnji gospodarski organizaciji pridobil tako pravico.

Premestitev članov upravnih odborov

A. M., Ljubljana: Ali sme direktor gospodarske organizacije premestiti člana upravnega odbora na drugo »nižje« delovno mesto?

Odgovor: Po 7. členu temeljnega zakona o upravljanju državnih gospodarskih podjetij in višjih gospodarskih združenj po delovnih kolektivih (Ur. l. FLRJ št. 43 in 47/50) član upravnega odbora za čas trajanja mandata ne sme biti brez svoje privolitve premeščen na drugo delovno mesto v gospodarski organizaciji. To določilo ne velja za obrtna podjetja in obrti, ki

imajo 6 ali manj delavcev in uslužbencev in izvršujejo vsi člani kolektiva pravice in dolžnosti upravnega odbora.

Zoper odločbo o taki premostitvi imate pravico ugovora na upravni odbor gospodarske organizacije v roku 8 dni od dneva vročitve odločbe. Če upravni odbor ne bi ugodil Vašemu ugovoru, lahko uveljavljate svojo pravico s tožbo pred rednim sodiščem.

Prenos dopusta

S. Z., Gornje Ležace: Dne 26. septembra 1960 sem odšel na bolniški dopust, vrnil pa sem se 15. marca 1961. V letu 1960 sem izkoristil 9 dni rednega dopusta. Ko sem po vrnitvi na delo prosil, da bi izrabil še ostalih 12 dni dopusta iz leta 1960, mi je bilo pojasnjeno, da mi ta dopust ne pripada.

Odgovor: To, ali je mogoče prenesti letni dopust iz enega koledarskega leta v drugo, smo v tej naši rubriki že nekajkrat pojasnili. Po čl. 32 zakona o delovnih razmerjih namreč letnega dopusta ni mogoče prenašati v naslednje leto. Le v primeru, če delavec odide na dopust ob koncu koledarskega leta, ga brez presledka lahko nadaljuje tudi v naslednjem letu.

USTREZNEJŠE OBLIKE IZOBRAŽEVANJA

Težišče na objektih družbenega standarda

Domala vsi občinski ljudski odbori na Koprskem so že sprejeli družbene plane in proračune za tekoče leto. Osnutke družbenih načrtov in proračunov so skoro povsod pretresali na zborih volivcev ter dodali vrsto dobrih predlogov in dopolnil, ki so jih nato občinski ljudski odbori upoštevali in dodali prvotnim osnutkom.

Za osrednjo značilnost letošnjih družbenih planov velja omeniti izreden porast investicij za družbeni standard. Družbeni plan koprške občine predvideva na primer milijardo 700 milijonov dinarjev za gradnjo objektov družbenega standarda, kar je za 70 % več kot lani. Tudi v sežanski občini so vse negospodarske investicije namenjene izključno graditvi objektov družbenega standarda ter so samo investicije za stanovanjsko gradnjo v primerjavi z lanskim letom več kot dvakratne, saj so porasle za 119,7 %. Podobno je tudi po drugih občinah. Povečane gospodarske investicije so predvsem sad boljšega izkoriščanja sredstev amortizacije in skladov gospodarskih organizacij.

-sky

Vrsta problemov, s katerimi se srečujejo zaposlene žene v kamniških podjetjih, terja večje prizadevanje kolektivov, kot so ga ponekod pokazali doslej. To je bila ena osnovnih ugotovitev

PRIMORJE-AJDOVŠČINA

Izkoristiti rezerve

Na plenumu novega odbora sindikalne podružnice Splošnega gradbenega podjetja »Primorje« v Ajdovščini so pregledali delo sindikalne organizacije v zadnjem obdobju in govorili še predvsem o nalogah kolektiva za uspešno poslovanje podjetja po novih gospodarskih predpisih.

Kot druga gradbeno podjetja se je tudi »Primorje« znašlo v precej neugodnem položaju zaradi podražitve gradbenega materiala. Pravijo, da si bodo sami prizadevali, da ne bi ta podražitev prizadela tudi investitorjev. Zato pa bo treba veliko iznajdlivosti in poštrevnosti. Kljub velikemu povečanju planskih nalog so sklenili, da ne bodo povečali števila zaposlenih, pač pa čimbolj izkoristili vse notranje rezerve. Z izboljšanjem organizacije dela, nabavo mehanizacije, odpravo nekaterih ozkih grl ter stimulativnim nagrajevanjem nameravajo znižati ceno svojim storitvam kar za 15 odstotkov.

L. K.

nedavnega posveta proizvajalk v Kamniku.

V kamniških podjetjih in ustanovah je zaposlenih 2761 žensk, kar predstavlja skoraj 40 % vseh zaposlenih. Pričakovati bi bilo sorazmerno s tem odstotkom tudi uspešno strokovno uveljavljanje žensk v kolektivih, prav tako tudi v družbeno-političnem dogajanju v komuni. Toda temu ni tako. Vzrokovi za to je več. Eden teh je vsekakor nizka stopnja strokovnosti zaposlenih žena, saj je med zaposlenimi v gospodarskih organizacijah le 0,7 % visokokvalificiranih in 23 % kvalificiranih delavk, ostale pa so priučene in nekvalificirane delavke. V večini kamniških podjetij so organizirali doslej tečaje za strokovno usposabljanje. Toda teh se je udeležila le četrtina zaposlenih žensk in še to predvsem starejše, ki so pred upokojitvijo. To kaže, da sistem izobraževanja ne ustreza dejanskim potrebam proizvodnje in delovnega mesta, predvsem pa ni vsklajen z novim sistemom delitve osebnih dohodkov po delu.

»Saj ravno toliko zaslužim, kot prej, ko nisem imela spričevala,« je dejala ena izmed delavk v nekem kamniškem podjetju. Imela je popolnoma prav, kajti če ji tečaj ni nudil možnosti usposobiti se za strokovnejše in odgovornejše delo, potem človek kaj lahko podvomi v potrebo takih seminarjev, ki jih v nekaterih podjetjih še prirejajo.

Eden zelo perečih problemov, ki ga bodo morali v prihodnje urejati v okviru stanovanjskih in krajevnih skupnosti, je razbremenitev zaposlene žene. V Kamniku je samo 1 otroški vrtec z zmogljivostjo okrog 90 otrok, že zdaj pa dajejo zaposlene matere 170 otrok v to ustanovo. Zato so začeli zelo resno razmišljati, da bi v Kamniku s sodelovanjem kolektivov ustanovili novo otroško varstveno ustanovo. V prihodnjih letih nameravajo kamniška podjetja zaposliti na novo okrog 700 delavk. Teh ne bi bilo treba prevažati iz drugih krajev, saj je nedavna anketa med ženskami pokazala, da bi se v Kamniku in okoli okolici zaposlilo okrog 820 žensk, če bi

imele komu prepustiti svoje otroke v oskrbo. Če bi kamniška podjetja poskrbela za čimprejšnjo ureditev tega problema, potem bi bil s tem v precejšnji meri rešen tudi stanovanjski problem, saj ima večina žensk, ki bi se zaposlile, že stanovanja.

Razprave, ki jih imajo v zadnjem času delovni kolektivi okrog delitve dohodka, kažejo, da so začeli v posameznih podjetjih resno razmišljati, kako razbremeniti zaposleno ženo in ji tako dati možnosti, da na svojem delovnem mestu doseže boljše rezultate. Organizacije samoupravljanja vse bolj spoznavajo, da problemov v proizvodnji ne bodo uredili z odpuščanjem žensk, pač pa le s pospešenim strokovnim usposabljanjem teh in s prizadevanjem za njihovo razbremenitev v okviru družine. To pa bo morala biti, tak je bil tudi zaključek na posvetu proizvajalk, stalna skrb ne samo delovnih kolektivov, pač pa tudi vseh stanovanjskih in krajevnih skupnosti v komuni.

F. Svetelj

Kolektiv podjetja »Slavnik« je praznoval petnajstletnico obstoja. Ob tej slovesnosti so nagradili štiri »petnajstletnike« z ročnimi urami, in sicer: šoferja Henrika Sinigoja in Jordana Skočirja, vodjo centralnega skladišča Stanka Gulica in vratarja Ivana Benčiča.

PODJETJA V NOVIH RAZMERAH

V »PLANIKI« DRUGA IZMENA BREZ NOVIH DELAVCEV

Delo v drugi izmeni je bilo v čevljarški panogi do nedavnega po mnenju mnogih nepotrebno in nekoristno. Tako nekako so pred časom menili tudi v kranjski Planiki. Novi gospodarski ukrepi, ki že stopajo v veljavo in ki silijo podjetja v rentabilnejše in boljše gospodarjenje, pa so tudi v tej tovarni sprožili vrsto sprememb. Ena takih je prav gotovo odločitev, da bodo pričeli sredi aprila delati v dveh izmenah — dopoldanski in popoldanski. Izdelovati nameravajo sezonsko in na tržišču iskano obutev. Tako bodo pospešili obračanje obratnih sredstev in se vsaj do neke mere rešili težav, ki jih imajo zaradi vezanih obratnih sredstev v nedokončani proizvodnji in v sezonskih zalozah.

Razprava za zmago tistih, ki zagovarjajo v Planiki uvedbo druge izmene, in onih, ki menijo, da v čevljarški industriji ni pogojev za drugo izmeno, je bila zares živahna. Najprej so se pogovorili o tem na upravnem odboru in sklenili, naj bi pričeli z delom v popoldanski izmeni meseca junija. Ker predvidene priprave niso stekle po načrtih, so o tem spregovorili na eni izmed sedmih tovarniškega komiteja Zveze komunistov in sklicali razširjeni sestanek, kamor so povabili vodstvo tehniškega sektorja, člane upravnega odbora, partijski komite in dijakje Tehniške čevljarške šole v Kranju.

Soglašali so, da bo treba podobne sestanke v bodoče večkrat sklicevati, saj prav tako lahko najboljše vskladijo svoja mnenja o posameznih vprašanjih, predvsem se takih, ki utegnejo imeti še kako važne posledice pri nadaljnjem gospodarjenju. Dogovorili so se, da bi pričeli z delom v drugi izmeni sredi aprila. V začetku bodo izdelovali flexible obutev, ker je trenutno po njej na trgu največje povpraševanje. Čeprav bodo torej razširili ob-

seg proizvodnje, števila zaposlenih v podjetju ne bodo povečali. Pravijo, da je tako v neposredni proizvodnji kakor na režijskih delovnih mestih še precej rezerv in da je treba najprej te usmeriti v delo v drugi izmeni.

Začeli so torej. Ne sicer v takšni meri kot bi morda lahko. Toda v tehničnem vodstvu pravijo, da bodo v drugi izmeni povečevali obseg proizvodnje sproti, tako da kvaliteta izdelkov ne bo prav nič trpela. Delali bodo tisti delavci, ki obvladajo vsak po več

delovnih operacij in to na različnih strojih in avtomatih. Ko pa bodo imeli v šivalnici tekoče trake in pospešili pripravo zgornjih in spodnjih delov, nameravajo delo v drugi izmeni razširiti na več konfekcijskih trakov. V Planiki celo upajo, da bodo s tem obseg proizvodnje povečali precej čez letošnji družbeni načrt. Le-ta predvideva, da bodo letos izdelali 1.350.000 parov čevljev. Pričakujejo pa, da bodo proizvodnjo približali poldrugemu milijonu.

D. Rebolj

Na Koprskem: NAČELNO zagovarjanje nikamor ne pelje

Tudi na Koprskem sindikati dosledno spremljajo priprave na spremembe gospodarskega sistema. Okrajni in občinski sindikalni sveti prenašajo težišče svoje aktivnosti na osnovne organizacije v podjetjih, kjer bodo v kratkem organizirali tudi več seminarjev za ekonomsko in družbeno-politično vzgojo vodstev sindikalnih podružnic.

Dosedanje analize sindikalne organizacije so pokazale, da gledajo v gospodarskih organizacijah zelo različno na nove gospodarske predpise, kar je pač odvisno od dejavnosti, opremljenosti podjetja in mehanizacije kakor od stopnje organizacijskih oblik poslovanja. Vendar so na splošno ocene kolektivov pozitivne, ker si obetajo od novih predpisov tudi izboljšanje osebnega standarda, medtem ko operativna vodstva ocenjujejo novo gospodarsko zakonodajo bolj skeptično, ker so na osnovi primerjalnih izračunov za leto 1960 ugotovila povečanje obveznosti, vsled česar pričakujejo zmanjšanje čistega dohodka. Ta pojav je značilen predvsem za kovinsko in lesno-

predelovalno industrijo ter promet, torej za panoge, ki v koprskem okraju prevladujejo.

O pogojih za izboljšanje materialnih odnosov v podjetjih in izboljšanju osebnega standarda zaposlenih ugotavljajo, da bo na oboje vplivala predvsem organizacija poslovanja podjetij. Podjetja, ki imajo analizirano stroškovna mesta, točen pregled nad zmogljivostjo in proizvodnim procesom, že ugotavljajo boljše izhodne pogoje.

V zvezi z uresničevanjem načela demokratizacije in decentralizacije pa velja posebej omeniti pojav, da vodilni ljudje v podjetjih sicer pozitivno ocenjujejo vključevanje neposrednih proizvajalcev v gospodarjenje in to težnjo tudi načelno zagovarjajo, vendar se stvari zataknejo pri ljudeh, ki zasedajo takšna vodilna mesta, kjer mislijo, da bodo izgubili na avtoritativnosti. To so predvsem mojstri, obratovodje, šefi oddelkov itd. V tem primeru gre očitno za ostanke preživelih privilegijev, ki so se ponekod dobro vgnezdili.

sky

Sestavljanje delov Titanovih ključavnic. V tem oddelku delajo v Titanu skoro same delavke. V prihodnjih letih jih nameravajo na novo zaposliti še okoli 260.

AVTOTURISTIČNO PODJETJE »SLAVNIK« V KOPRU PRAZNOVALO DVOJNI JUBILEJ 26 MILIJONOV POTNIKOV V PETNAJSTIH LETIH

Ko so te dni praznovali pri »Slavniku« v Kopru dvojni jubilej — 15. obletnico obstoja podjetja in 10. obletnico delavskega samoupravljanja — se je 575-članski kolektiv predstavil tudi s svojimi uspehi. Podjetje se je razvilo iz neznatnega zametka z dvema uslužbencema in tremi, štirim, hudo smešnimi vozili, ki so jih iz vojaških tovarnjkov preuredili v neakšne avtobuse. Omeniti velja, da se je podjetje porajalo v bivši coni B v izredno težkih pogojih. Prav zato je primerjava z današnjim najsodobnejšim avtoparkom z več kot 50 avtobusi in nič manj avtomobili za tovrstne prevoze ter 10 tisoč kvadratnimi metri garaž, delavnic in upravnih prostorov, zgovoren dokaz o uspešnem razvoju podjetja. Medtem ko so leta 1948 prepeljali vsega 320 tisoč potnikov, leta 1950 okrog pol milijona in leta 1954 že dober milijon potnikov, se je povzpelo to število v preteklem letu na šest in pol milijona potnikov. Podoben porast beleži tudi tovarni promet.

Ko ocenjujejo desetletno delo kolektiv ne more mimo ugotovitve, da so pomenila prva leta samoupravljanja otroško dobo, ko so šele iskali načine dela in upravljanja. Lepe uspehe pa so dosegli še predvsem pri utrjevanju delovne discipline in uvažanju nagrajevanja po delu. Zal se je vse do danes delavski svet ukvarjal tudi z drobnimi in čestokrat neznatnimi zadevami, kar je seveda marsikdaj slabo vplivalo na izpolnjevanje osrednjih nalog. To je tudi eden izmed najvažnejših vzrokov, da si pomena in vloge ekonomskih enot še danes ne zna pravilno tolmačiti marsikateri delavec. Zdi se, da bi moral delavski svet bolj tenkočutno prisluhniti težnjam in željam delavcev in jih na kar najširši osnovi pritegniti k sodelovanju. Razkropljenost kolektiva to resda precej otežkoča, vendar bi po desetletnih izkušnjah že morali najti ustrezne oblike širšega sodelovanja.

-sky

Litostroj izdeluje ladijske motorje

Delovni kolektiv Litostroja je pred dnevi uresničil sklep delavskega sveta, ki je že 17. junija 1957 prvič razpravljal o tem, da bi vključil v svojo proizvodnjo tudi velike dizel-motorje. Na novem preizkuševališču za ladijske dizel-motorje, ki si ga je uredila proizvodna enota — gradnja dizel-motorjev in talnih transportnih sredstev — tako spustili v preizkusni pogon prva ladijska dizel-motorja tipa Litostroj — B&W Alfa 498 R z 980 KS, karšnih bo podjetje izdelalo deset za indonezijske ladje, ki jih grade pri nas.

Potrebe po ladijskih dizel-motorjih so pri nas velike. Tako so na primer lani izdelale naše ladjedelnice za

okoli 200 tisoč BRT ladij, domača industrija ladijskih motorjev pa je izdelala le za 67.000 KM pogonskih in pomožnih ladijskih motorjev. Manjka joče motorje s skupno 149.000 KM pa je bilo treba uvoziti. S porastom proizvodnje plovnih objektov v prihodnjih letih, bodo potrebe po dizel-motorjih še občutno večje.

Proizvodnja dizel-motorjev bodo v Litostroju povečali z dopolnilno opremo od 2250 KM, proizvedenih v letu 1959 na 50.000 KM v letu 1965, vrednost izdelkov pa v letu 1965 na več kot štiri milijarde dinarjev.

Te izdelke bodo plasirali predvsem na domačem tržišču. Izdelani so skoraj v celoti doma. Uvozijo le

10—15 % opreme, predvsem instrumente, krogljene ležaje, vbrizgalno črpalko in podobno. V delni kooperaciji s tvrdko B&W iz Danske so izdelali samo prve motorje. Pri dizlovih motorjih, ki jih izdelujejo v Litostroju znašajo ulitki iz sive litine, ki jih izdelajo doma, 50—60 % skupne teže motorja. Tudi polizdelke, kot n. pr. ulitke iz bron in bele kovine izdelujejo v Litostroju. Torej so pogoji za proizvodnjo ladijskih motorjev v Litostroju zelo ugodni. Podjetje ima v letošnjem letu vseh naročil za dizel-motorje za približno 20.000 KM, za leto 1962 pa je naročenih že za 7000 KM teh motorjev.

M. S.

NAJBOLJ TRAGIČNA VOJNA NAŠEGA ČASA

SAHARA: NAFTA ZAHTEVA KRI

V taborišču je nekaj lesenih barak. V vsem taborišču je 8 stranišč in le 10 oseb hkrati se lahko umiva. Delo ni obvezno. Kuhinjo so organizirali sami interniranci. Iz lastnih sredstev.

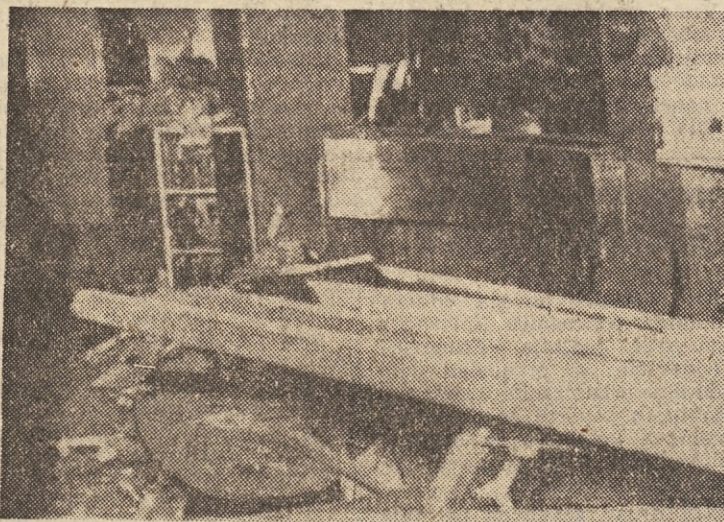
Saint Lee je oddaljen 40 km od Orana. Pravzaprav je to stara kolonija za letovanje. V njem je 1300 internirancev. V vsem taborišču je samo en zdravnik. Jetniki imajo pravico, da jih sorodniki dvakrat tedensko obiščejo.

Taborišča, ki pa jih upravljajo vojaške oblasti, imenujejo tudi »črna taborišča«. Koliko jih je, nihče ne ve. So pa raztresena povsod po alžirski zemlji. Pogoji za življenje v teh taboriščih so izredno težavni. N. pr. v Orleansvillu 120 internirancev spi pod milim nebo ali pa pod šotori. Med njimi je 50 starcev. Spijo na slamni. Stranišč ni. Vode je malo. Prehrana je slaba. 700 gramov kruha na 8 ljudi. Ljudje morajo delati. Zdravnik pregleduje ljudi vsakih 15 ali 20 dni. Med kosilom je prepovedana uporaba noža, vilic in celo krožnika. Prepoved kretanja je od 19. do 6. ure. Edina luč, ki jo dovolijo, so sveče, ki jih kupujejo interniranci. V taborišču Bujii so bili interniranci dolgo časa nastanjeni v kletih za municijo. Čez dan so jih spustili na dnevno svetlobo za 10 minut. Drugače so bili ves čas v mraku.

Jetniki v teh taboriščih so »na razpolago« vsem vrstam moralne torture, včasih pa jih celo pretepajo. Vso pošto in pakete, ki so namenjeni internirancem, cenzurira taboriščna uprava. Prepovedano je branje časnikov.

IV.

Strani večine svetovnih časnikov so bile 1958. leta polne novic o prvih tonah nafte, ki jo prevažajo iz Sahare prek Alžirije proti obalam Sredozemskega morja. Pisali so o »simboličnem transportu« petroleja, ki je zavarovan z bodočo žico, da bi dragoceno tekočino zaščitili pred napadi alžirskih upornikov. Seveda so pisali tudi o akcijah pripadnikov alžirske osvobodilne armade. Vsi pariški časniki so bili polni teh novic. Zakaj? Ali ni bilo tudi prej akcij upornikov proti eksploataciji sahar-ske nafte? Seveda so bile, vendar s tem objavljanjem je želel Pariz doseči določen cilj. Dokazati je hotel Zahodu, da so prav Alžirci tisti, ki ovirajo prevoz nafte in preprečujejo priliv milijonov v Evropo. Pariz je želel hkrati reči tujim podjetjem, za katere investicije je zainteresiran, kako se Francija trudi, da bi omogočila neovirano eksploatacijo nafte in da je francoska prisotnost v Alžiriji nujna, če

Po eksploziji plastične bombe v Evianu

hočejo rešiti za evropsko gospodarstvo milijardne vrednosti nafte v Sahari.

O teh »ugotovitvah« pa so pripadniki Alžirske osvobodilne fronte imeli kaj določena mnenja. Na primer tole:

Pred tremi leti so ustanovili Organizacijo za eksploatacijo Sahare (Organisation Commune des Regions Sahariennes). Zelo živahno je delovala. Poskušala je za svoje ambiciozne načrte pridobiti v ZDA podporo petrolejskih magnatov, medtem ko

je hkrati razglaševala pa zohodni Evropi, da bi skupno investiranje in eksploatacijo bogatih petrolejskih izvirov v Sahari osvobodilo Evropo odvisnosti od ZDA in SZ. Organizacija za eksploatacijo Sahare je med drugim obljubljala Francozom, da bo izkoriščanje petrolejskih polj dvignilo francoski življenjski standard. Decembra leta 1956 je francoska vlada predložila parlamentu zakon, s katerim je razglasila Saharo za matični francoski teritorij, kmalu

zatem pa imenovala celo posebnega ministra za Saharo.

Na ta način so Saharo ločili od Alžirije. To se pravi, če Pariz misli, da bo Alžirija nekega dne dosegla neodvisnost, bi na ta način rešili vsaj — dragoceno nafto. Francozi so leto za letom vrtali v pesek, našli nova naftna polja, postavljali vrtalne stroje in napeljavali naftovode.

Medtem pa je FLN (Alžirska osvobodilna fronta) poslala svoje politične komisarje v oddaljena planinska območja Hoggar. Ti odposlanci so razkrili plemenom Tuarega in Chambasa načrte francoskih petrolejskih družb.

Voditelji teh plemen so začeli pridobivati za naloge FLN domače skupine jahačev na kamelah, ki so bili pod kontrolo francoskih oficirjev in podoficirjev. Hkrati je FLN poslala svoje čete v Saharo. Te čete so se zadrževale v bližini vseh objektov, ki so jih v Sahari postavile francoske petrolejske družbe. Nekaj dni pozneje so naftna polja v Edielu, kjer so Francozi sezidali največ objektov — zagorela. Skupina komandosov Alžirske osvobodilne armije je uspela, kljub močnim stražam, razstreliti z dinamitom vrtalne stroje. Nekaj tednov niso mogli pogasiti ognjenih zubljav.

(Nadaljevanje)

Mrtva

Po nedavnem neslavnem zasedanju pakta SEATO kaže laoska kriza znamenja pomirjevanja: ekstremne težnje ameriške politike namreč niso dobile podpore zaveznikov ZDA, z izjemo Tailand, Južnega Vietnam in podobnih. Podpora teh režimov pa določeno politiko bolj diskreditira, kot pa ji more dati moč. Alžirska pogajanja se še niso začela in se tudi ne bodo kmalu, vsaj kakor zdaj kaže. Vendar pa marsikaj priča o tem, da se bo spor moral premakniti z mrtve točke še pred prihodnjim zasedanjem ZN letošnjo jesen, in sicer med drugim tudi zato, ker si ZDA ne bodo mogle dovoliti, da bi se znašle v položaju, ko bi morale zavzeti javno in dokončno stališče za Alžirijo in proti Franciji ali obratno.

V Kongu se zadeve prav tako gibljejo rešitvi naproti. Razlog je predvsem v tem, ker probelgijske in prozahodne skupine kljub obilni pomoči od zunaj in kljub podpori misije ZN ne morejo prevladati, in drugič, ker so sile zakonite vlade tako močne, da si brez njih ni mogoče niti predstavljati ublažitve krize, dasi tudi one ne morejo vsiliti rešitve, kakršno zahtevajo pravice in interesi dežele. V tej deželi gre zdaj bolj in bolj za to, kakšna bo ta politična rešitev in koliko bo nacionalnim silam uspelo zaščititi temeljne interese republike. To pa je v marsičem odvisno od podpore, ki jim jo bodo dale protikolonialne sile po svetu; ta podpora doslej ni bila, kakršna bi morala biti. Razloge za to je iskati v posebnem stališču nekaterih vplivnih azijskih dežel.

V indonezijskem sporu z Nizozemsko zaradi Zahodnega Iriana se oblikujejo obrisi resne krize, po drugi strani pa se napoveduje boljše razmerje sil v korist zakonitih zahtev Indonezije do te preostale kolonije na njenih tleh. Niti ZDA niti ostali zahodni svet namreč ne morejo prezreti naraščajoče moči Indonezije in njenih čedalje večjih možnosti za nenevarno v tem sporu. Zato je treba pričakovati, da se bodo ZDA in Zahod bolj in bolj nagibali k tekmam Džakarte ter se tako oddaljevali od Nizozemske, sicer bližnjega, vendar nepomembnega zaveznika. To pa bo tudi spodbudilo na pravo pot — k tih poravnavi.

Trenutno najslabši je položaj v zvezi s Kubo. V ameriški politiki se krepijo težnje po likvidaciji neodvisne Kube, in sicer tako ali drugače. Potem ko so ZDA dokaj neuspešno izčrpale vse možnosti, da bi zlomile Kubo, napovedujejo zadnje dni novo, morda najbolj tvegano dejanje — obracun s tako imenovano posredno agresijo, se pravi z organiziranjem oborožene intervencije nekaterih majhnih kubanskih sosedov pod ameriško zaščito in z uporabo ameriških sredstev. Pri vsem tem je najbolj žalostno, da prihajajo težnje po takšnem obracunu v ospredje vzporedno in istočasno z znamenji pomiritev med ZDA in ZSSR. Kakor se zdi, pričakujejo ZDA, da bo Kuba v takšnih pogojih deležna v svojem boju manj podpore kot doslej.

Tako se razvija politični paradoks, ki žal ni edini v teh naših dneh: velesila, v tem primeru ZDA, se zavzema in tudi sprejema politiko pomiritev in pogajanj z drugim blokom, hkrati pa se ji zdi mogoče, da bi s tem ali pravzaprav takšne splošne smeri ubrala drugačno politiko in pripravljala drugačno rešitev v svojem sporu z majhnim sosedom, v tem primeru s Kubo, ker meni, da ji ta splošna pozitivna politika omo-

Prebujanje Latinske Amerike

Dosedanji sistem odnosov med ZDA in latinskoameriškim deželami je spravil te dežele v položaj polovično samoupravnih kolonij. Sistem odnosov brez vzajemnosti in enakopravnosti ter v položaju, ko je prevladujoča vloga ameriškega kapitala odločilno vplivala na tempo in smer ne le gospodarskega, temveč tudi političnega razvoja južnoameriške celine, je spremil latinskoameriške dežele v surovinsko-agrarni privesek visoko industrializiranega severnega sosedu in v težišče njegovega industrijskega blaga.

Kubanska revolucija je spravila v ospredje celo vrsto notranjih ameriških nasprotij in nakazala potrebo po temeljitih raviziji odnosov z ZDA. Fidel Castro je odločno načel nacionalni, ekonomski in socialni problem Latinske Amerike; za Kubo je tudi Brazilija kot največja dežela na tej celini ubrala svojo pot, kakor so ji jo nakazovale naravne potrebe in težnje ljudstva, ki se noče sprijazniti z dosedanjim položajem. Demokratične spremembe, ki jih je opaziti tudi v nekaterih drugih latinskoameriških deželah, opozarjajo na močan proces nacionalnega prebujanja, usmerjenega v neodvisnost in v notranje reforme.

To je bilo vidno tudi na medameriški konferenci v Bogoti septembra 1960, ko so ZDA, ki so jih preplašili dogodki na Kubi, nastopile z novim programom za Latinsko Ameriko. Takrat je Washington prvič priznal nujnost bolj vsestranskega ekonomskega razvoja in celo tudi potrebo po zemljiških reformah. Vendar ZDA niso pristale na program dolgoročnega gospodarskega razvoja, na dodatno finančno pomoč in na posojila pod bolj prožnimi pogoji. Namesto tega so predložile Dillonov načrt o kratkoročnem izboljšanju socialno-prosvetnih razmer in življenja na vasi. V ta namen predvideva načrt ustanovitev medameriškega sklada za socialni razvoj, upravljala pa bi ga Interameriška banka.

Takoj po prevzemu oblasti je

Ti problemi so pretežno ekonomsko-socialni. Iz leta v leto doživljajo latinskoameriške dežele neugoden gospodarski razvoj. Ne morejo pospešiti tempa svoje gospodarske rasti, kar je še posebno nevarno spriči izrazitega večanja števila prebivalstva, ki narašča hitreje od gospodarskega razvoja (približno za 2,7% na leto). To ogroža že tako nizko življenjsko raven širokih plasti prebivalstva. Medtem ko je živelo leta 1945 v latinskoameriških deželah skupno 145 milijonov, šteje prebivalstvo zdaj že okoli 200 milijonov. Napovedujejo, da se bo v 15 letih zvišalo na 300 milijonov, čez štiri desetletja pa naj bi živele v Južni Ameriki 600 milijonov ljudi. To pomeni, da bi morala Južna Amerika v prihodnjih treh desetletjih podvojiti svoj narodni dohodek, če hoče ohraniti življenjsko raven na sedanji, že tako nezadovoljivi ravni.

Na tej veliki celini, ki ima obilo naravnih bogastev kakor tudi duhovnih in kulturnih dosežkov, trpijo milijoni prebivalstva za množično lakoto in bedo. Nad polovico latinskoameriških republik ima povprečno manj kot 170 dolarjev letnega dohodka na prebivalca; to dejstvo uvršča te dežele med najbolj zaostale na svetu. Nepismenega je skoraj polovica prebivalstva, nad 50% je nedohranjenih, prav toliko prebivalcev nima stanovanj in zdravstvene zaščite. Nezaposlenost je velika, možnosti za šolanje pa zelo majhne.

Ekonomska krizo ponazarja dejstvo, da bruto proizvod zadnja leta nenehno nazaduje, proizvedenih dobrin in živil pa je čedalje manj. Kmetijska proizvodnja na prebivalca je bila leta 1960 za dva odstotka manjša kot leta 1959. Gospodarska dejavnost se je v obdobju 1953—1958 poslabšala skupno za 12%, k temu pa je treba dodati še 8,5% zaradi znižanja cen 17 poglavitnih latinskoameriških proizvodov. Gospodarski razvoj povzroča čedalje izrazitejšo družbeno dezintegracijo kot posledico krivičnega sistema delitve in velikanskih razlik v individualni blaginji. Premoženjski in družbeni odnosi so poglavitni vzrok velikih razlik v dohodkih in bogastvu; še posebno izrazita je koncentracija veleposesti v kmetijstvu, hudo breme pa je tudi tehnološka razlika med mestom in vasjo. Ker te dežele nimajo planov za diverzifikacijo ekonomske strukture, se ne morejo

rešiti odvisnosti od enega ali dveh proizvodov ter se zaščititi proti nihanju na svetovnem trgu. Pod vplivom zunanjih činiteljev (nižanje cen izvoznih proizvodov in finansiranje kratkoročnih investicij) nastopa akutna inflacija, ki le še stopnjuje nesorazmerja med dohodki od izvoza in dajatvami za obresti in anuitete. V tej zvezi je značilen primer Brazilije, ki je dobila v obdobju 1955—59 za 2621 milijonov dolarjev tujih posojil, hkrati pa je morala plačati okoli 2126 milijonov dolarjev za amortizacijo, anuitete, delnice itd. V podobnem položaju so tudi druge latinskoameriške dežele.

Vzroki inflacije so torej tesno povezani s politiko severnoameriškega kapitala. Vrednost investicij ZDA v latinskoameriških deželah ocenjujejo na približno 12 milijard dolarjev, profita mera pa kaže, da te investicije ne prispevajo k gospodarskemu razvoju, marveč ga nasprotno celo zavirajo. Na vsakih vloženih sto dolarjev znaša namreč dobiček okoli 25 dolarjev, kar povzroča obubožanje in dekapitalizacijo latinskoameriških dežel. Investicijskih sredstev ZDA ne usmerja-

jo v tiste gospodarske panoge, ki bi omogočile industrializacijo in razvoj temeljnega gospodarstva, temveč mislijo pri vlaganju izključno na visoke dobičke na temelju izkoriščanja cenene delovne sile in naravnih bogastev.

Kakor kaže, se Kennedy zaveda, da bi nadaljevanje takšnega razvoja spravilo v veliko nevarnost ameriške interese na tem področju. Iz njegovega novega programa odseva spremenjeno pojmovanje tega problema. Osnovna njegovih zamisli je načrt, imenovan »zveza za napredek«, ki naj bi pomenil »kooperativno prizadevanje, zadovoljiti osnovne potrebe južnoameriških narodov po stanovanjih, zaposlitvi, zemlji, zdravju in šolah«. To je plan za desetletni razvoj, v okviru katerega naj bi latinskoameriške dežele mobilizirale svoje vire in preuredile svoje socialne sisteme, tako da bi se izboljšale življenjske razmere in možnosti za šolanje najširših množic. ZDA bi dale 500 milijonov dolarjev v sklad, ki bi ga uporabili za odpravljanje nepismenosti in za preprečevanje bolezni ter za večanje produktivnosti in za izboljševanje kmetijstva. To bi bil prvi korak k uresničenju sklepov iz Bogote. Razen tega je Kennedy napovedal še vrsto zanimivih projektov, kot so ustanovitve centralnoameriškega skupnega trga in proste trgovinske cone v Latinski Ameriki, zagotovitve zalog hrane na področjih, ki jih ogroža lakota, razširitev tehnične izobraževanja kadrov in znanstvenega sodelovanja, socialne in davčne reforme itd.

N. Opačić

SUVANA FUMA na obisku v Beogradu

V Beogradu se je mudil predsednik laoske vlade princ Suvana Fuma, ki se je z jugoslovansko delegacijo na čelu s podpredsednikom ZIS Edvardom Kardeljem pogovarjal o problemu Laosa. Na razgovorih, ki so bili neposredni

AVTORSKE PRAVICE

Spomini generala de Gaulla prinašajo avtorju precejšnje dohodka. Pred nekaj dnevi je prejel francoski predsednik na račun avtorskih pravic za lansko leto ček, ki se je glasil na 7 milijonov frankov.

SEMINARJI

Ne samo ameriški diplomati, ki odhajajo v tujino na službeno dolžnost, temveč tudi njihove soproge se bodo morale udeleževati tritedenskih seminarjev, na katerih jih bodo seznanjali z novim življenjem. Predavanja obsegajo teme od atomske energije do diplomatske etikete.

ZALITEV

Vrhunec žolčne politične polemike v občinskem svetu Verna je bil trenutek, ko je predstavnik belgijskih socialistov imenoval svoje katoliške nasprotnike »kasavubujevci«. O primeru so razpravljali na sodišču, vendar je sodnik odbil obtožbo iz formalnih razlogov, ker termin »Kasavubu« ni v seznamu žalitev.

in prisrčni, so razčlenili zapleteni položaj v zvezi z dogodki v Laosu, kot tudi nekatere ukrepe in načine za urejanje položaja v tej deželi. Predsednik Laosa princ Suvana Fuma je seznanil podpredsednika Edvarda Kardelja s položajem v svoji deželi in z razvojem ter ukrepi za preprečitev nenormalnega položaja. V tem je dobil vso jugoslovansko podporo. Na večerji, ki jo je podpredsednik Kardelj priredil v čast Suvana Fume, je le-ta v zdravici izjavil, da je nevarnost edina možnost za obstanek Laosa.

novi predsednik Kennedy napovedal, da ZDA morajo spreminiti svojo politiko do južnih sosedov, če hočejo obdržati lastne življenjske interese v Latinski Ameriki. V govoru, ki ga je imel 13. marca, je kot prvi ameriški predsednik po Rooseveltu priznal velike napake, ki so jih ZDA zagrešile v odnosu do latinskoameriških dežel, in napovedal določene ukrepe za prilagoditev novim pogojem. Povedati je treba, da Kennedyjev govor in njegov novi program priča o realnejšem oblikovanju temeljnih problemov tega področja.

— Če pomislim, da sem že tako velik, da sežem v vesolje, me pravzaprav ne bi smelo biti več strah...

goča osamiti Kubo in tiho zlomiti njen odpor. To je zares čudno, protislovno in neverjetno, vendar mi v tej naši deželi, ki je pogosto na lastnih plečih izkusila posledice takšne politike, zelo dobro razumemo položaj Kube in paradoksalnost takšnega položaja.

Ne glede na vse konkretne in posamične poteze Kube v minulih dveh letih ostane nespremenljivo dejstvo, da gre pri njenem sporu z ZDA za zahtevo majhne dežele, naj spoštujejo njene pravice in ji dovolijo živeti sodbodno, neodvisno, torej da pri poravnavanju sporov ravna po njo kot z enakopravno deželo. Vse obtožbe in izgovori, češ da se je Kuba spremenila v oporišče drugega bloka, da »ogroža« varnost zahodne poloble ipd., so bili in ostanejo le zgodovinski izgovori, s katerim hočejo uničiti prizadevanje majhne dežele, da bi živel neodvisno in se razvijala, kakor bi se njej zdelo prav.

Prav tu je iskati razloge, zakaj Združenim državam Amerike ki imajo v OZN velik vpliv in ki pogosto računajo z glasovi južnoameriških dežel, doslej ni uspelo dobiti potrdila za takšno politiko do Kube. Prav zaradi prizadevanja latinskoameriških dežel, ki — če ne javno, pa vsaj kakor intimno — čutijo s Kubo, se je doslej zmanjševala ostrina spora in ameriškega ekstremizma, ki bi ga sicer ne bilo mogoče zažeti.

Zato smemo upati, da bo tudi sedanja, z marsikaterega vidika najbolj nevarna faza kubanske krize doživela prav tak konec, kot so ga doživele vse dosedanje, in sicer prvič zato, ker se Generalna skupščina na zahtevo Kube ponovno ukvarja s tem vprašanjem, in drugič, ker kažejo latinškoameriške dežele čedalje močnejši pripravljenosti in volje, slediti ZDA pri njihovih nevarnih poskusih, da bi zadušile kubansko neodvisnost; še posebej pa zaradi tega, ker je Quadros v imenu največje latinskoameriške dežele ponovno odločno nastopil proti takim poskusom. Upravičeno je pričakovati, da se bodo po brazilskem vzoru ravnale tudi druge dežele tega področja, zlasti tiste uplednejše, kot je na primer Mehika, ki ima več razlogov za željo, da ne bi zadušili kubanske revolucije.

Prav okoliščina, ki — tako se zdi — spodbuja ZDA k pospešeni akciji proti Kubi, okoliščina popuščanja v odnosih z Vzhodom, lajša krepitve latinskoameriške podpore Kubi, ker je Kubo v takšnem položaju manj in manj mogoče obtoževati, da je izpostava Vzhoda. Vztrajanje Kube pri neodvisnosti tudi v teh novih pogojih dokazuje, da ta dežela ni privešek Vzhoda in da za zahodno poloblo ne pomeni tiste nevarnosti, katere jo obtožujejo in za bolj katere zahtevajo kazensko odpravo proti njej. Drugič, v oči Latinske Amerike je kubanski premier bolj in bolj prednja straža procesa, ki je na vsej tej celini neogiben, zato ne more pomeniti nasilna dušitev tega procesa na Kubi nič drugega kot udarec proti tem širšim težnjam Latinske Amerike bolj in bolj čuti potrebo po emancipaciji, svobodi in širini manevrskega prostora, da bi se mogla prosto gibati in razvijati.

Upajmo, da bo razprava v ZN o kubanski pritožbi in razpoloženje, ki prevladuje v Latinski Ameriki, pripravilo ZDA do tega, da bodo obrzdale in zadržale ekstremne težnje v svojem sporu s Kubo, v sporu, ki ga je treba in mogoče poravnati z enakopravnimi pogajanji. To pa je še posebej mogoče vzporedno s pomirjevanjem odnosov z Vzhodom in kot sestavni del širše politike pogajanja. V nasprotnem primeru bi bila iskrenost vse te politike posem upravičeno postavljena na kocko.

JURE PUTNIK

Pametno izkoristiti prosti čas

Šestinsedemdesetletni Ralph Horner, kanadski senator, je zelo skrben človek. Začel je s temeljito propagando, naj bi uvedli sedemdesetletni delovni teden, to je, da bi ukinitli nedeljski odmor. Za to ima argument: ljudje ne vedo več, kaj bi počeli s svojim prostim časom.

Odgovorili so mu, da tudi on ne ve, kaj bi pametnega delal v svojem prostem času.

Komentar

Predsednik ZDA Kennedy je poslal za veleposlanico na Cejlon gospo Francis Elisabeth Willis in upanju, da bo sama diplomat v koprino lahko uspešno razpravljala s predsednikom vlade v kri-

lu. Znano je namreč, da ima funkcijo prvega in edinega ženskega predsednika vlade na Cejlonu Sirimavo Bandaranaike, vdova bivšega predsednika vlade.

Rekli so:

Ferhat Abas, predsednik časne alžirske vlade, je pred kratkim izjavil: »Besede nimajo istega pomena za kolonizatorje in kolonizirane.«

Južnoafriški premier Verwoerd pa je rekel na konferenci, ki so jo njemu v čast organizirali njegovi najbolj navdušeni pristaši: »Commonwealth se je spremenil. To je zdaj zveza črncev z Veliko Britanijo na čelu.«

JERUZALEMSKO LJUDSTVO SODI SVOJEGA RABLJA

Dne 11. aprila 1961 ob 9. se je v gledališki dvorani Hanovega doma v Jeruzalemu, ki so jo spremenili v sodno dvorano, začela ena izmed najbolj mučnih dram našega časa. Predsednik sodišča Moša Landau je objavil začetek sodne obravnave proti nacističnemu zločincu Adolfu Eichmannu.

Adolf Eichmann je že sedel v svoji stekleni kabini, ko se je dvorana začela polniti. Sedel je mirno s prekrizanimi rokama v naročju. Kazalo je, kot da ni opazil prisotnih. Oblečen je v črno obleko. Ima belo srjajo, ki ima trd ovratnik. »Pravi nemški uradnik« — to je bil prvi vtis številnih novinarjev.

Adolf Eichmann je človek majhne rasti, suhljat, šiljaste glave z zelo redkimi lasmi in močnimi naočniki na tankem, dolgem nosu.

Ko so sodniki, ki so oblečeni v črne dolge halje, zasedli mesta, je predsednik pozval Adolfa Eichmanna, naj vstane. Sporočil mu je, da mu bodo prebrali obtožnico v hebrejskem jeziku in da mu jo bodo potlej prevedli v nemščino. Eichmann je poslušal obtožnico v pozoru, kot da bi stal pred svojimi predpostavljanimi. Na njegovem bledem obrazu ni bilo opaziti razburjenja.

delj ne morejo biti objektivni. Drugi razlog, ki ga je navedel dr. Servatius je bil, da tedaj, ko so bila izvršena inkriminirana dejanja. Izrael ni obstajal. Zategadelj je Servatius zahteval, da bi bilo pristojno le neko mednarodno, mešano ali nevtravno sodišče, ne pa izraelsko, pa zatorej ni mogoče to sodno obravnavo smatrati za legalno.

Sodišče se je po teh pripombah umaknilo na posvetovanje.

TOŽILEC GOVORI

Po odmoru je tožilec Hausner odgovoril na Servatiusove pripombe. Najprej glede legalnosti sojenja. Hausner je označil Servatiusovo tezo za naivno.

»Izraelski zakon,« je rekel Hausner, »sega samo v preteklost. Izraelsko ljudstvo pa ne more pozabiti te preteklosti, niti ne misli, da bi oprostilo zločine, ki so mu jih storili.«

Naslednji dan, to je drugi dan sodne obravnave proti Adolfu Eichmannu, je državni tožilec Hausner med drugim rekel:

»Po logiki obrambe bi bil sklep ta: ker ni mednarodnega sodišča, ki bi sodilo Adolfu Eichmannu in ker ga nobena druga država ne zahteva, da bi ga obsodila, izraelsko sodišče pa ni pristojno, ne pomeni to nič drugega, kot da Adolfa Eichmanna izpustimo na svobodo. Vendar pa nikovo vprašanje, če je kriv, od izraelskega sodišča meni, da lahko govori z da ali ne. Po sedanjem sodnem postopku sodno obrav-

navo niso nadaljevali, temveč so takoj razglasili sodbo, če je obtoženec odgovoril, da je kriv. To pravilo je bilo tudi v izraelskem sodnem postopku, vendar so ga spremenili, ker so se bali, da bi Eichmann pod vplivom advokata na vprašanje potrdilno odgovoril, kar bi pomenilo, da bi se sodna obravnavna končala, ko bi se komaj začela, in bi na tanačin onemogočila, da bi razpravljali o stvarih, za katere je bila razprava v glavnem namenjena.

Tako bodo sedaj sodno obravnavo nadaljevali, četudi bi Eichmann odgovoril, da je kriv. To pa bo šele prihodnji teden.

Medtem, ko je prvi dan Adolf Eichmann sedel kot kip, je naslednji dan s precejšnjim zanimanjem opazoval občinstvo, poslušal razčlenitev državnega tožilca in si celo nekaj zapisoval. To pomeni, tako domnevajo, da se bo Adolf Eichmann branil pred sodniki.

Po angleškem postopku, ki velja tudi v Izraelu, lahko obtoženec med vso sodno obravnavo molči. Prav tako lahko ustreže advokatu in tožilcu, da odgovarja na njihova vprašanja, kot da bi bil priča. Za zdaj še ne vedo, kakšno taktiko bo Eichmann ubral.

Pravzaprav se bo sodna obravnavna začela v resnici šele tedaj, ko bo obtoženec na predsednikovo vprašanje, če je kriv, odgovoril z da ali ne. Po sedanjem sodnem postopku sodno obrav-

navo niso nadaljevali, temveč so takoj razglasili sodbo, če je obtoženec odgovoril, da je kriv. To pravilo je bilo tudi v izraelskem sodnem postopku, vendar so ga spremenili, ker so se bali, da bi Eichmann pod vplivom advokata na vprašanje potrdilno odgovoril, kar bi pomenilo, da bi se sodna obravnavna končala, ko bi se komaj začela, in bi na tanačin onemogočila, da bi razpravljali o stvarih, za katere je bila razprava v glavnem namenjena.

Tako bodo sedaj sodno obravnavo nadaljevali, četudi bi Eichmann odgovoril, da je kriv. To pa bo šele prihodnji teden.

PRVI KOMENTARIJI PO SVETU

Na procesu je okrog 450 novinarjev, ki poročajo s sodne obravnave vsako malenkost. Ker so nekatera opažanja izredno zanimiva, objavljamo nekatere odlomke iz posameznih evropskih in ameriških časnikov.

»Daily Mirror«: Po svoji obsežnosti je obtožnica pravzaprav nerazumljiva. Človek ne more dojeti vse tisto, kar bremenijo tega človeka.

»Pariz Jour«: Popolnoma smo prepričani, da je Eichmann srečen. Vrnil se je v svet, ki je njegov, v svet sveta, tekstov in statistike. Sedel je prekrizanih rok, nagnjene glave, pozoren, da mu ni ušla nobena beseda državnega tožilca. Poslušal ga je kot svojega predpostavljeneja.

»Tokio Times«: Med drugo svetovno vojno so nekateri na Japonskem celo verjeli, da bodo Židi osvojili svet. Japonski militaristi so bili istih misli kot nacisti.

»Politiken« (Danska): Dan usode.

»Frankfurter Allgemeine«: Naj ne pozabimo, da je Adolf Eichmann Nemec.

»Evening News«: Buchenwald, Auswitz... sinonimi za smrt. Človek v stekleni kabini gleda predse.

»Giornale American«: Obtožnica proti Eichmannu je neizpodbitno dejstvo. On je kriv. V obtožnici pravilno piše »zaradi zločinov proti židovskemu narodu in proti človeštvu«. O tem ni nikakršnega dvoma.

Adolf Eichmann zdaj

NAPOSLED SPET GOVORIMO O JOMU KENYATTI

ŽIVE PLANINE KENIJE

Jomo Kenyatta je po razglasitvi zanikal, da so krivi, in rekel, da se ne strinjajo s sodnikovo obrazložitvijo in utemeljitvijo sodbe.

»Namen sodne obravnave je bil zadušiti KAU (Zveza Afričanov Kenije), edino afriško politično organizacijo, ki se bori za pravice afriških narodov. Ne prosim milosti,« je nadaljeval Kenyatta, »temveč zahtevam pravico za afriški narod in da se vse žalitve in krivice po-

pravijo!« Na začetku sodne obravnave je advokat Pritt izjavil, »da je važneje na tej sodni obravnavi boriti se, kot pa zmagati«. Z obsojdo se delovanje Mau-Mau seve ni končalo, temveč se je pravzaprav sistematično šele začelo. Planine Kenije so ostale žive, polne ljudi, ki jim je ostal glas Joma Kenyatta v ušesih, njegove besede pa so jim šle do srca in prebudile miselnost, da so se ovedli in prijeli za puške in nože.

Gibanje si je začelo utirati nove, primernejše poti pod vodstvom novih, mlajših ljudi, ki nekaž osnovnega. »Če že s kom-

pa priznavajo Joma Kenyatto za svojega šefa in duhovnega vodjo. Med najbolj znanimi voditelji je 30-letni Tom Mboja, ki se je iz sindikalnih organizacij pojavil v vodstvu političnega življenja Kenije.

Stalno zahtevo za neodvisnost Kenije Angleži odlagajo z nekaterimi odstopi in popuščanjem v javni upravi ter kompromisi, v katerih in s katerimi angleška politika in diplomacija že toliko let rešujeta svoje notranje probleme in težave.

Seve pa domačini zahtevajo nekaž osnovnega. »Če že s kom-

promisno politiko rešujemo in si krojimo življenje, ki absolutno pelje k neodvisnosti, potem tega kompromisa brez Joma Kenyatte ni!« Zato Tom Mboja in ostali odločno zahtevajo osvoboditev Joma Kenyatte. Angleži sicer že nekaj časa obljubljajo, da se bo to zgodilo, vendar jim uspeva s pogajanji, da zadržujejo zahteve. Zdaj pa kaže, da bo vsak dan težavnejše, kajti kenijski sindikati kažejo toliko odločnosti in pripravljenosti, da so Angleži resneje začeli obravnavati pripravljeno Kenijo, pripravljeno na najhujše... MIRAN SATTLER

Več ekonomsko-politične izobrazbe!

Gospodarske organizacije vedno bolj postajajo osnovne enote ekonomskega gospodarjenja in upravljanja. Če upoštevamo to dvojno vlogo gospodarske organizacije — da gospodari in upravlja — potem mora biti razumljivo tudi človek v njej usposobljen za oboje, mora imeti tako solidno strokovno kot tudi ekonomsko politično izobrazbo. In če se je strokovno izobraževanje že izživelo ali pa se še izživlja iz spon in oklepov, ki so ga doslej obdajali, če se je sprostilo v najrazličnejših oblikah — v reformirani strokovni šoli, v oddelkih za odrasle, v izobraževalnih centrih — pa je vzgoja za upravljalce znatno zaostala. Gre za ekonomsko-politično izobrazbo, brez katere sicer strokovno usposobljen strokovnjak ne more opravljati svoje funkcije upravljalca in tako v gospodarski organizaciji tudi ne more predstavljati celovite osebnosti.

In prav potreba po večji ekonomski politični izobrazbi je bila poglavita vsebina razprav na zadnji seji odbora za družbeno nadzorstvo Ljudske skupščine Slovenije, ko so člani pod vodstvom predsednika odbora Franca Leskoška-Luke razpravljali o problemih strokovnega izobraževanja kadrov za gospodarske organizacije.

V strokovnih šolah kakor tudi v izobraževalnih centrih po podjetjih je ekonomsko-politična izobrazba še vedno premalo upoštevana in še fista, kolikor je je, ostaja bolj na področju splošnih pojmov in načel, čeprav bi morala temeljiti tudi na določenih problemih konkretnih ekonomskih enot. Prav tako še ni utrjeno mnenje, da je ekonomsko-politična izobrazba samo nujno in po-

trebno dopolnilo strokovne, ne pa nekaj povsem samostojnega morda celo nepotrebnega. Sam razvoj samostojnega upravljanja in gospodarjenja podjetij bo nujno slejkoprej pripeljal do pravičnega vrednotenja ekonomske-politične izobrazbe in zato je potrebno, da že zdaj damo tovrstni vzgoji in strokovnih šolah in izobraževalnih centrih mesto, ki ji gre, ker le tako bo možno vzgojiti dobre in usposobljene upravljalce.

Določene pomanjkljivosti nastajajo zdaj med delavskimi univerzami in drugimi izobraževalnimi institucijami kot posredovalci tako strokovne kot ekonomsko-politične izobrazbe in gospodarskimi organizacijami kot koristniki te izobrazbe. Zaradi določene konjunktura je ponudba za različne vrste in oblike izobraževanja dovolj, vendar pa podjetja večkrat ne znajo presoditi, kako, kaj in koga naj izobražujejo ter sprejemajo vse povprek. Tako je število tečajev in seminarjev resda precejšnje, vendar pa nimajo vedno pravega učinka in vrednosti, ker slušatelji vsega tega znanja praktično ne potrebujejo ali pa ga ne znajo uporabiti ker je preveč teoretično. Podjetja in občine bi morala najprej ugotoviti kakšno in koliko strokovne ali ekonomsko-politične izobrazbe potrebujejo njihovi ljudje in na podlagi potreb zahtevati od izobraževalnih institucij to ali ono. Nasploh bi se morali s problemi izobraževanja, zlasti v manjših podjetjih, ki nimajo toliko možnosti, več ukvarjati družbeni in samoupravni organi občin in podjetij. Danes so možnosti izobraževanja zelo široke in je zato toliko bolj potrebna koordinacija med posameznimi vrstami in oblikami izobraževanja in da se na osnovi profila kadrov določi, kdo naj prevzame posamezne stopnje in načine izobraževanja. Le tako bo strokovno in ekonomsko-politično izobraževanje lahko postalo zares enovito in učinkovito.

DU Idejnost izobraževanja

Razgovori s predstavniki delavskih univerz mariborskega okraja

V primerjavi s minulim letom so delavske univerze v mariborskem okraju napravile precejšen korak naprej. V dokaz za to bi lahko navedli kopico novih števk in podatkov, ki kažejo na ta napredek. Toda hkrati vse univerze ugotavljajo, da so za njihovo dejavnost v veliko večji meri značilni uspehi izobraževanja po obsegu, manjši pa je bil njihov idejni vpliv na miselnost državljanov. Vzrokov za to je več. Na Okrajni delavski univerzi v Mariboru pripovedujejo o tem takole:

● Iz predavalnic v kolektive

»Dejavnosti delavskih univerz sicer ni moč označiti kot avtomatiziran izobraževalni proces, kajti vselej smo si prizadevali, da bi tudi idejno vzgajali. Se posebej v intenzivni in bolj organiziranih oblikah izobraževanja, kot so na primer večerne politične šole, šole za starše, šole za življenje, seminarji o delavskem samoupravljanju. Toda ta naša prizadevanja niso vselej obrodila takšnih uspehov, kot bi si želeli. Na družbeno ekonomskem področju izobraževanja smo pogosto ostajali samo pri razlagi načel, ki so jih predavatelji po vrhu vsega pogosto razlagali še na zelo abstraktnih primerih. Zato menimo, da bodo morali seminarji in predavanja s tega področja izobraževanja v prihodnje posvetiti vso pozornost prav tem globljim problemom, to je vlogi proizvajalca v novem sistemu razdeljevanja sredstev, njegovi vlogi pri nadaljnji decentralizaciji delavskega samoupravljanja, odnosih znotraj kolektivov in znotraj ekonomskih enot. Predvsem pa bo potrebno tovrstno izobraževanje prenesti iz predavalnic delavskih univerz v kolektive, problematiko analizirati na osnovi konkretnih primerov, kajti le v tem primeru se bo moč izogniti danes skorajda že mehaničnemu izobraževanju.«

Da pa ni bil ta idejno-vzgojni vpliv tolikšen, kot bi moral biti, je krivda tudi v tem, da doslej ni bilo kakega globljega sodelovanja med delavskimi univerzami in družbeno-političnimi organizacijami komun. Neposreden organizator izobraževanja in vzgoje sicer so in morajo biti delavske univerze, a odgovornost zanjo še vedno ostane družbeno-političnim organizacijam v občini. Le-te bi morale vplivati na programe delavskih univerz, analizirati idejno-vzgojni vpliv posameznih predavanj, seminarjev. Na idejno-političnem področju izobraževanja pa bi morale biti celo glavni pobudniki vse dejavnosti. — A vsega tega je bilo v minulem obdobju razvoja delavskih univerz v mariborskem okraju zelo malo. Dokaj dobro to potrjuje mnenje Delavske univerze Maribor-Tabor:

● Aktualnost — toda ne samo dnevna!

»Prav idejno-politična predavanja so bila doslej najbolj formalno pripravljena. Ljudje so jih sicer dokaj dobro obiskovali, bila so tudi oblika partijskega študija — a kakšne glob-

lje idejno-politične vzgoje na njih ni bilo pridobiti. Povzru vsega pa smo bili z njimi še na repu dogodkov. Ko so časopisi že zdavnaj zaključili problematiko, šele takrat smo se spomnili, da bi bilo dobro, ko bi o tem ali onem problemu pripravili predavanje. Na strokovnem in poljudno-znanstvenem področju izobraževanja pa smo pogosto lahko opazili, da se predavatelji izognejo prav tistim problemom, ki so idejno vzgojno najbolj pomembni. Da so temu krivi njihovi popačenosti ali še neizdelani svetovnonazorski pogledi, menda ni treba še posebej podurjati.«

● »Solmaštersko« izobraževanje

Analiza posameznih oblik izobraževanja pa razkriva, da so pogosto prav stalnejše oblike, torej tiste, ki so jih v minulem obdobju uvajale delavske univerze zaradi njihove privlačnosti in ki so dajale dovolj trdno osnovo za sistematično in poglobljeno izobraževanje, zdaj že postale takorekoč forma zaradi forme in da je izobraževanje v njih postalo že zelo »solmaštersko«. Priljubimo mnenju Delavske univerze Maribor-Center:

»Koraka naprej v večerni politični šoli nismo naredili, prej celo korak nazaj. Vsaj glede na vsebino in način podajanja. Namesto da bi predavatelji obdelali snov na konkretnih primerih, ki jih je vendar toliko v našem vsakdanjem družbeno političnem, ekonomskem življenju, pa prevladujejo še vedno abstraktni, zgodovinski primeri, zapadanje v historizem. A zastoj je pričakovati, da bodo lahko delavske univerze same odpravile vse te pomanjkljivosti. Če politična vodstva v občinah tudi v prihodnje ne bodo zasledovala dejavnosti teh šol, analizirale njihov idejno-vzgojni vpliv, metode izobraževanja — potem bržčas ne bomo dosegli kdor ve kako pomembnih uspehov. Tudi kadrovanje v te šole je poglavje zase.«

Slednji problem zelo značilno komentira izjava Delavske univerze Maribor-Tabor. Dovolj zgornjo, da bi bil potreben še kak dopolnilni komentar:

»V našo večerno politično šolo so se vpisale 45 slušatelj. Zaključne izpite pa je uspešno opravilo le 23 slušatelj. Skoraj smešno pa je, da sta se le dva od vseh slušateljev po končani šoli tudi vključila v organe samoupravljanja oziroma v vodstvo politične organizacije.«

O podobnih pojavih pripovedujejo tudi predstavniki drugih delavskih univerz. V veliki večini primerov družbeno-politične organizacije sploh ne spremljajo njihove dejavnosti in jim je idejno-vzgojni vpliv posameznih predavanj, seminarjev, šol takorekoč deveta skrb. Zato je razumljivo, da se nekatere delavske univerze pritožujejo, ker njihova prizadevanja ne obrodijo želenih sadov, ker se njihova hotenja pogosto izrode. To poskušajo nadomestiti z nekaterimi novimi oblikami idejne vzgoje. Tako je na primer Delavska univerza v Slovenjem Gradcu prišla do spoznanja, da:

● Namesto predavanja ex cathedra — razgovori

»Predavanja z naprej določenim temo, predavanja ex cathedra, pa naj obravnavajo še tako zelo zanimivo temo, prebivalstva ne pritegnejo. Tudi če jih opremimo z najsodobnejšimi tehničnimi pripomočki. Nasprotno pa so se pri nas močno uveljavili kratki, največ petinadest minut trajajoči pogovori s člani kolektivov ali prebivalci določenega teritorija. Trije predavatelji odgovarjajo in strnjeno oblikujejo na vprašanja poslušalcev. Osnovna problematika teh razgovorov pa so aktualni dogodki pri nas in v svetu, družbeno ekonomska dogajanja, nadaljnji razvoj podjetja, komun, kraja — skratka vse, kar v določenem času zanima državljanke. Ker je ta oblika izobraževanja in idejno politične vzgoje nevsiljiva, ker je problematika vedno aktualna in ker so ti pogovori tudi kratki, je zmeraj veliko poslušalcev. In če hočemo, da bo naše izobraževanje imelo tudi svoj globlji idejno-vzgojni pomen, potem bomo morali pač iskati tudi drugod nove in bolj privlačne oblike.«

Da pa bodo morale delavske univerze v prihodnje posvetiti več pozornosti prav idejnosti izobraževanja, da si bodo morale zagotoviti res najboljše predavatelje in da bodo morale vedno znova iskati nove in vedno bolj privlačne oblike izobraževanja, da bi morala biti ta idejna vzgoja čimmanj vsiljiva, podkrepimo z mnenjem Delavske univerze Ormož:

»V številnih krajih naše občine je včlanjenih v SZDL komaj 50 odstotkov prebivalcev. Zato bo morala prav delavska univerza v prihodnje še v veliko večji meri vplivati na preobrazbo miselnosti prebivalstva.«

Ce hočemo, da delavske univerze ne bodo samo izobraževalne, temveč da bodo hkrati tudi idejno vzgajale, potem si bodo morale zagotoviti kar najtesnejše sodelovanje z družbeno-političnimi organizacijami. In zahtev, ki jih postavljajo univerze političnim organizacijam niso tako velike, da jih ne bi bilo moč uresničiti.

BOJAN SAMARIN

Kidričeve nagrade

Na dan obletnice smrti Borisa Kidriča so v prostorih Izvršnega sveta Slovenije podelili letošnje Kidričeve nagrade dr. Antonu Meliku, dr. Juriju Štempiharju in dr. Robertu Blincu s sodelavci, poleg tega pa so podelili enajst nagrad iz Sklada za pomembna znanstvena dela, za iznajdbe in izpopolnitve in za razprave po razpisanih temah. Razgovore z nekaterimi nagrajenci o njihovem nagrajenem delu bomo objavili v prihodnji številki.

Na sliki: Letošnji Kidričevi nagrajenci.

RTV ZA KLUBE

Tokrat le nekaj o televizijskem programu. V ponedeljek ob 18.30 boste lahko gledali oddajo Znanost in tehnika. Studio Zagreb bo posredoval prenos z mednarodne razstave merne in regulacijske tehnike in avtomatizacije. V drugem delu pa boste gledali filmsko reportažo z mednarodne razstave »Medicina in tehnika«, ki bo tudi na spomladanskem velesejmu v Zagrebu. In na koncu še panorama znanstvenih in tehničnih zanimivosti. Dogodek, ki je 12. aprila presenetil ves znanstveni in neznantveni svet, polet prvega človeka v vesolje, bo gotovo v tej oddaji našel svoje mesto.

V ponedeljek ob 20.30 pa boste lahko gledali televizijsko priredbo Henrika Ibsena drame »Heda Gabler« (RTV Beograd). To dramsko delo klasične literature bo sodobnemu gledalcu približalo večno temo o ljubezni in čudnosti ženske narave, ki je blizu tudi modernemu človeku. V glavni vlogi bo nastopila Marija Crnobori.

V četrtek ob 19.00 lahko poslušate tretje predavanje univ. prof. ing. Antona Kuhlja »Pot k nadzvočnemu letalu«.

V petek ob 20.15 pristunite oddaja TV o filmu. Kot po navadi se bo oddaja začela s filmsko kritiko. V filmski polemiki bo nastopila prva producentka skupina režiserjev Zagreb filma. Kot gost pa se bo predstavil dr. Pogačič, direktor Jugoslovanske kinoteke. Na koncu oddaje bo še razgovor z otroki o prvem festivalu otroških filmov.

Isti večer ob 20.45 bo RTV Ljubljana prenašal iz velike unionske dvorane V. simfonijo Blaža Arniča »Vojna in mir« — četrti stavek.

ČRNO

● JESENI: CENTER ZA IZOBRAZBO STROKOVNIH KADROV USNJARSKE IN GALANTERIJSKE INDUSTRIJE ● GOSPODAR. ORGANIZACIJE ISTE STROKE SO ZINTERESIRANE ZA NJEGOVO DEJAVNOST, ZATO SO PREVZELE USTANOVITELJSTVO TEGA CENTRA ● VZGLEDEN PRIMER PRAKTIČNEGA IZVAJANJA ZAKONA O FINANSIRANJU ŠOL ●

Srednjo štiriletno usnjarsko šolo, v kateri se šolajo dijaki in dijakinje z dokončano osemletno osnovno šolo.

Srednjo štiriletno galanterijsko šolo. Ta šola deluje sedaj v sestavi Tehniške srednje usnjarske šole v Domžalah in je edina te vrste v državi.

Dvoletna srednja usnjarska šola. V to šolo se bodo vpisovali le kvalificirani in visokokvalificirani delavci, ki kažejo veliko veselja in sposobnosti in ki že sedem in več let uspešno opravljajo posle v usnjarskih tovarnah. Ta šola naj bi imela nekoliko skrčen program in bi bila namenjena res samo tistim kandidatom, ki so na svojih delovnih mestih pokazali sposobnost opravljati tudi posle usnjarskega tehnika. Vpis prve generacije naj bi bil omogočen že v letu 1961/62.

Dvoletna srednja galanterijska šola, ki bi imela isti značaj kot dvoletna usnjarska srednja šola.

Center za izobrazbo delavcev na delovnih mestih v usnjarski industriji. V ta Center se vpisujejo dosedanjji vajenci in delavci brez kvalifikacije. Kandidati, ki jih v ta center usmerjajo le gospodarske organizacije, se izobražujejo praktično in teo-

retično v enem od štirinajstih usnjarskih poklicev, ki so bili razširjeni iz dosedanjega standardnega poklica »usnjar«. Pouk traja različno dolgo, vendar v nobenem primeru ne dalj kot 6 mesecev. Ta center že deluje po določenem programu.

Center za izobrazbo delavcev na delovnih mestih v galanterijski stroki. Ta enota ima isti značaj izobraževanja kot Center za izobrazbo delavcev na delovnih mestih v usnjarski stroki.

Obratne delavnice. V teh šolskih delavnicah, kjer teče delo po industrijskem principu, se praktično izobražujejo vsi dijaki in dijakinje omenjenih enot.

Usnjarski institut, ki opravlja analize in druge usluge celotni usnjarski industriji.

Tako smo našli osem šolskih enot, kot deveta, ki naj bi prav tako sodila k Centru, pa bi bila dijaški dom in menza.

Istčasno je komisija predvidela tudi ustrezno notranjo reorganizacijo kakor tudi cilje in smotre, ki jih morajo zasledovati posamezne šolske enote, ter tudi višino potrebnih sredstev za normalno poslovanje po predvidenem načrtu.

Na svojem rednem sestanku je Odbor za usnje in usnjeno galanterijo pri Trgovinski zbor-

nici LRS pretresal vsa poročila omenjene komisije in izrazil mnenje, da je take vrste šola za usnjarsko in galanterijsko industrijo nujno potrebna. Zastopniki vseh gospodarskih organizacij usnjarske in galanterijske industrije v Sloveniji so izrazili pripravljenost svojih organizacij, da sprejmejo ustanoviteljstvo omenjene šole in da prispevajo ustrezni del finančnih sredstev za njeno redno vzdrževanje.

Ce se sedaj v luči tega sklepa ozremo na najrazličnejše razprave okoli sprejemanja ustanoviteljstva raznih tehniških šol, ko za to ne kažejo zanimanja niti politično-teritorialne enote niti gospodarske organizacije, ki bi morale biti za obstoj teh šol nujno zainteresirane, potem moremo mirno trditi, da sta usnjarska in galanterijska industrija, ki poleg tega nista v nekem rožnatem finančnem položaju, pokazali zelo visoko stopnjo družbene zavesti in ju torej moremo postaviti za vzgled vsem tistim gospodarskim organizacijam, ki smatrajo, da niso dolžne sprejemati kakršnega koli ustanoviteljstva.

CENE MATIČIČ, Tehniška srednja usnjarska šola, Domžale

REVija BREZ LJUDSKIH INSTRUMENTOV

Osmega aprila sta priredila Zeve prijateljev mladine in Društvo glasbenih pedagogov Maribor v okviru letošnjih pionskih iger prvo okrajno revijo mladih glasbenikov, dijakov glasbenih šol mariborskega okraja. Pa čeprav je ta revija nekam preveč tiho šla mimo mariborskega občinstva, ji je vendarle vredno posvetiti nekaj besed.

Ni nobenega dvoma, revija je v celoti uspeša. Se kaj več, bila je veder odraz prizadevanj glasbenih šol in vzgoje, ki je le-te nudijo. Že samo to, da je na tej prvi reviji mariborskega okraja sodelovalo osem glasbenih šol iz Ptujja, Raven, Slovenjega Gradca, Ruš in Maribora, dovolj zgovorno priča o možnosti glasbene vzgoje v tem okraju. Še veliko bolj pa podkrepljuje to dejstvo podatek, da je na reviji nastopilo devet ansamblov in orkestrrov, da je na njej nastopilo kar 42 solistov.

Revija pa je izpričala tudi izredno visoko raven glasbene poustvarjalnosti. Pri nekaterih gojenih glasbenih šol je namreč bilo moč ugotoviti razen izredno dobrega obvladanja tehnike tudi že izrazito umetniške potence. Še posebno to preseneča zaradi tega, ker je bila vendarle v glavnem pionirska revija in da tako velika večina mladih glasbenikov še ni izpolnila štirinajst let. Še najbolj pa smo lahko veseli tega, da so na tem področju razlike med kulturnim centrom in podeželjem, če lahko tako označimo kraje, kot so na primer Ruše, Slovenj Gradec, Ravne, že močno zbrisane, da jih pravzaprav ni več moč opaziti niti v tehniki niti v kvaliteti podajanja. Tako lahko sodeč samo po tej reviji z vso gotovostjo trdimo, da dajejo glasbene šole dovolj trdno osnovo bodisi za amatersko udejstvovanje bodisi za poglobljeno umetniško ustvarjalnost.

Po drugi strani pa je bila prav ta revija dokaz vse preveč ozko zastavljene glasbene vzgoje. Vsaj za tako imenovane nižje glasbene šole to velja. O tem priča tako izbor instrumentov — spet sta bila najštevilnejše zastopana klavir in violina, nato pihala in trobila — saj na reviji ni nihče nastopil s tako imenovanim ljudskim instrumentom, kot je temu dokaz tudi izrazito v klasiko usmerjen program. Tako se nehotе vsiljuje misel, da glasbeni pedagogi še vedno precejnjejajo vzgojo nekaterih posameznih talentov in da jim je široko zasnovana glasbena vzgoja kar najširšega kroga mladine bolj drugotnega pomena. Revija, kot je bila ta, pa naj bi pokazala tako eno kot drugo plat glasbene vzgoje.

B. S.

Prizor iz Grabnarjeve drame »Ob sedmih Pod trančo«

KLUB »FILM 61«

Ko smo pred dnevi imeli v Ljubljani neke vrste mali festival oziroma revijo slovenskih kratkometražnih filmov, ki je opozorila na kvalitete in pomembne storitve slovenske kinematografije na tem področju in letu 1960 — žal verjetno spet samo opozorila, saj želja, da bi te filme lahko videli tudi v rednih programih naših kinematografov, je najbrž še vedno čista iluzija — se je javnosti kot organizator te revije prvič predstavil tudi filmski klub Film 61. S svojo prvo javno manifestacijo je klub nakazal del svoje dejavnosti — prikaz in priznanje nekaterim kvalitetnim in nekonvencionalnim dosežkom naših filmskih ustvarjalcev na področju kratkega filma in bo najboljšim tovrstnim filmom v bodoče podeljeval tudi posebno priznanje »Toneta Smeha«, imenovano po pionirju slovenskih snemalcev. Podobno kot v Ljubljani pa bo klub Film 61 priredil revije istih kratkometražnih filmov tudi v drugih krajih Slovenije.

Glavni namen kluba, zaradi katerega je pravzaprav tudi nastal, pa je drugače. V Sloveniji je namreč zlasti v zadnjem času filmska vzgoja doživela precejšen razmah in filmskih klubov in krožkov lahko naštejemo že kar lepo število. Vendar pa te klube vodijo več ali manj še vedno ljudje, ki so sicer ljubitelji filma, manjka pa jim širše razgledanosti po svetu filmske umetnosti in njenih vrednot. Zato se je na pobudo filmskega sveta pri Svetu Svobode in prosvetnih društev ljubljanskega okraja zbrala vrsta ljudi, ki se intenzivneje ukvarjajo s filmom, ustvarjalcev, kritikov ter vodij in članov filmskih klubov, v klubu Film 61 z namenom, ustvariti sposobne in razgledane kadre, ki bodo potem svoje znanje in izkušnje lahko prenesli na delo posameznih film-

skih klubov. Klub za klube bi lahko tudi imenovali klub Film 61, saj bodo njegovi člani s stalnim in občasnim delom na terenu, s predavanji in obiski po posameznih filmskih klubih izdatno pomagali pri kvalitetnem razvoju filmske vzgoje, na drugi strani pa so tako klubi dobili nekoga, na katerega se lahko vedno obrnejo po pomoč in nasvete.

Klub Film 61, ki zaenkrat deluje samo v okviru okraja, je tako prvič pri nas uspel zbrati pod enim naslovom vse tiste, ki so pripravljeni tako ali drugače aktivno sodelovati

V ateljihih Avala-filma v Beogradu končujejo snemanje filma »Ni malih bogov« (Servisna postaja). Oddaje pod istim naslovom so televizijskim gledalcem gotovo še v spominu. Filmska komedija pa je ohranila le ambient in njegove junake, Rako, Jordana, Avrama in druge, filmska zgodba pa je seveda nova. Raka (Mija Aleksić) sicer tudi v filmu nastopa kot v. d. šef servisne postaje, kar daje razmaha njegovim karierištim ambicijam, glavna žrtev njegovega nepričakovanega »vzpona« pa je seveda tudi v filmu Jordan (na sliki — Miodrag Petrović-Ckalja)

PROSTOR POD SONCEM ZA KNJIŽNICE

»Pravijo, da je slovensko knjižničarstvo močno zaostalo za celotnim razvojem našega kulturno-prosvetnega življenja. Pravijo, da vloga knjižnic v našem družbeno političnem življenju še vedno ni takšna, kot bi morala biti...«

Tako smo v našem listu pisali pred nekaj meseci. In še: o nerazumevanju občin in družbeno-političnih organizacij za knjižnice, o pomanjkanju denarja, prostorov, sredstev, kadrov, o zastarelih knjižnih fondih, o potrebi ustanavljanja občinskih knjižnic, pa o tem, da smo za tako stanje knjižnic krivi pravzaprav vsi — skratka, vse o položaju knjižnic, tega pastorka našega kulturno-prosvetnega in družbenega življenja. Čez pol leta, na plenarnem zasedanju društva bibliotekarjev Slovenije, ki je bil pred dnevi v Celju, so udeleženci v živahni razpravi ponovili skoraj natanko iste ugotovitve — ne dvomim, da se stvari niso premaknile nikamor, da je konkretna pomoč s strani občin še vedno največkrat samo obljuba ali pa niti to ne, da tudi moralne podpore s strani družbeno-političnih organizacij še ni dovolj. Če sprejmemo to izhodišče, potem lahko samo ponovno opozorimo na potrebo po večjem razumevanju za resne probleme našega knjižničarstva, ki ga danes res ne bi smeli več jemati površno, ker malomarno in vsako odlašanje konkretne pomoči lahko povzroči samo škodo. Toda zgolj ugotavljanje in obtoževanje enih ali drugih prav tako ne pripelje nikamor. Iz tega se izčrni le neprijeten občutek, da si knjižnice zaradi svojega neupravičeno podrejenega položaja obojavljajo zahtevati tisto, kar jim v danih možnostih — gre. Zakaj bi morale prav knjižnice ponižno stati ob strani in čakati na milosten dar, kot da bi bile nekaj

čisto postranskega, same sebi namen, saj danes, ko toliko govorimo o izobraževanju, je vsako ponovno poudarjanje pomena in vloge knjižic že kar malce dolgočasno. Ali zato ne bi bilo bolje, da bi ugotavljali čisto konkretne vzroke za nepravilen odnos do knjižic, da bi pogledali v občinske proračune in ob primerjanju dotacij za druge dejavnosti pokazali na krivico, če ta res obstaja in če zanj ni opravičljivih argumentov. Zakaj npr. občina Laško pa še več drugih ni dala niti dinarja za knjižnice? Ali so ljudje, ki so neposredno odgovorni za delo knjižnic — Svet za kulturo, svet za knjižnice — če sploh obstaja — in drugi — res postavili ves svoj vpliv za preprečevanje in dokazovanje potreb in zainteresirali za probleme knjižnic tudi druge družbeno-politične faktorje? In če ima n. pr. knjižnica v Črnomlju lepe in primerne prostore, v njih pa le okrog sto knjig, nekaj prav gotovo ni v redu. Ob takem razpravljanju o konkretnih stvareh bi bil lahko neposreden pritisk na občine s strani svetov za kulturo in posameznih knjižnic nedvomno precej večji in uspešnejši. Morda bo za uspešno rešitev potrebno zlasti v manjših krajih — precej vztrajnosti in odločnosti, toda do tega imajo knjižnice, če je v ozadju res samo nerazumevanje in ne opravičljivi razlogi, polno pravico in celo dolžnost. In trdovratnost občinskih mož se bo ob realnem in konkretnem dokazovanju prav gotovo slejkoprej razbila, saj imamo tudi danes že kar precej knjižic, ki so si z večjim ali manjšim trudom pridobile svoj prostor pod soncem.

Toliko glede denarnih sredstev, katerih pomanjkanje pa je nedvomno eden glavnih vzrokov za ponekod že kar žalostno životarjenje knjižic. Drugo pa so notranji pro-

blemi samih knjižnic: nabavna politika sodelovanja med posameznimi knjižnicami in med knjižnicami ter drugimi prosvetnimi in izobraževalnimi ustanovami ter kadri. Na plenumu, ki je bil skoraj v celoti posvečen prav problemom knjižničarstva v celjskem okraju, so ugotovili, da okraj glede sodelovanja med knjižnicami, največ po zaslugi celjske ljudske knjižnice, ni na zadnjem mestu. Tudi okrajni svet za knjižnice ima v svojem programu nekaj spodbudnih in zanimivih načrtov. Razen ustanavljanja in udrditve občinskih knjižnic, ki naj bi kot centri imeli vse pogoje za nabavo strokovne, politične in leposlovne literature, bodo formalni tudi občinske sossve za knjižnice, pri vseh večjih knjižnicah nameravajo ustanoviti mladinske oddelke, za vzgojo kadrov pa bodo organizirali seminarje. Če bo vse to res uresničeno, to se pravi če si bodo znali zagotoviti materialna sredstva, je to nedvomno lep in spodbuden obet za nadaljnji razvoj in pravilno usmerjanje knjižnic.

Poleg sredstev in prostorov pa so važen problem še kadri, ker, čeprav so knjižničarjiamaterji zelo prizadevni in tudi uspešni v svojem delu, zahteva pravilno poslovanje knjižnic, grajeno na potrebah in po sodobnih principih — prost pristop, nasveti in pomoč bralcem — le tudi stalno strokovno izpopolnjevanje. Zato imajo pri vzgoji kadrov najvažnejšo vlogo večje ljudske, zlasti pa študijske knjižnice, katerih strokovnjaki so na raznih tečajih in seminarjih nepogrešljivi. Morda že v jeseni pa se predvideva tudi ustanovitev knjižničarskega oddelka na VPS v Ljubljani.

Društvo bibliotekarjev Slovenije posveča vsem tem problemom veliko pozornosti in tudi na plenumu je bila podana razena prikaza obstoječega stanja knjižničarstva v celjskem okraju tudi vrsta predlogov in sugestij, ki naj bi prispevali k rešitvi posameznih problemov.

V. S.

TA TEDEN SMO IZBRALI

Boris Grabnar:

Ob sedmih Pod trančo

Prvotno se je drama imenovala »Mimo načrta«, kajti dogajanje v njej, zapleti in razpleti so nujna posledica razburkanega, čisto stihijskega in s trenutno človeško nujno prepojenega vzdušja, ki ga je prinesla vojna, prearetacije, likvidacije zločincev, prvi talci in podobno, začeto in porojeno v nemirnih jesenskih dneh leta 1941. Avtor se je z občuteno osebnostjo lotil teme ilegalnega boja ljubljanskih študentov, katere osnovni konflikt je v nezaupanju do tovariša, poštenega in predanega borca. Boj za svobodo je porajal v ljudeh in njihovih dejanjih številna protislovja, pozitivna in negativna mnenja in dejanja, ki so bila nujna in hkrati objektivna in med katerimi se ni bilo moči izogniti nepremišljenim in usodnim zaključkom. Osamljeni in osumljeni partizan Stefan je hkrati dvojna žrtev: bori se mora proti resničnim sovražnikom fašistom ter proti nezaupljivosti lastnih tovarišev ilegalcev. Sele s svojo smrtjo doseže cilj: ponkča številne sovražnike in hkrati zlomi nezaupanje v lastnih ljudeh.

Osnovni konflikt med osumljenim Stefanom in nezaupljivim voditeljem petorke Petrom sproži še vrsto nasprotij med ljudmi petorke in v njihovih odnosih in čustvovanjih. Petrovemu nezaupanju nasprotujeta študent Jože in Petrova dekle Irena, ki vidita v Stefanu predsem človeka, mu verjameta in zaupata, njegov tragični konec pa je hkrati z bolečino tudi zmagovalavje pravičnih in poštenih občutij do sočloveka.

Z Grabnarjevo dramo, katere krstno predstavo smo videli pretekli teden, smo dobili spet delo, po katerem bodo brez dvoma z veseljem posegali naši poklicni, še bolj pa amaterski odri. Drama je aktualna, privlačna in ima določeno zgodovinsko vrednost. Kljub rahli naivnosti v posameznih dialogih in s tem tudi v konfliktih in kljub vodni razvečenosti je občinstvo Mestnega gledališča v Ljubljani delo pristrčno sprejelo. Režiser Jože Tiran je delo skrbno pripravil, vendar mu ne bi štel v zlo, če bi v prve scene vlił več razgibanosti in dinamike. Igralci: Franček Drofenik kot Peter, Alja Tkačeva kot Irena, Milan Kalan kot Joža, Marjan Hlastec kot Brane, Franek Trefalt kot Janez, Saša Miklavc kot Stefan in Ema Starčeva kot Irenina teta, so s svojo doživeto in prepričljivo igro veliko doprinesli k uspešni izvedbi. Ustrezno sceno je izdelal Milan Butina.

I. B.

»Košček modrega neba«

jih še vedno ne znamo realizirati tako, da bi nam bile v veselje in polno zadoščenje.

»Košček modrega neba« bi lahko bil velik film. Tak, kakršnega gledamo, je samo poprečen!

Vasa Popović je oblikoval svet, ki ga je že tolikokrat in v tolikih inačicah upodobil v svojih prirčnih humorističnih črticah in reportažah: mali, vsakdanji človek v vsej njegovi vsakdanjosti. Fabule in običajni smislu ni, film sestavlja mozaik drobnih epizod, ki jih povezuje v smiselno celoto — dvorišče. Do sem je vse izvrstno zastavljeno. Toda scenarist je žal pozabil, da ne piše literature in je gradil like izrazito literarno, tako da — zlasti še, ker režija ni našla primernejših rešitev — delujejo nestvarno, učinek pa je včasih celo nasproten (gospa Knezova). Največ, kar lahko očitamo režiserju je vsekakor pomanjkanje občutka za mero. Zaradi že omenjenih pomanjkljivosti v scenariju in zaradi tega je film tako razbit, da še zdaleč ne dosega namena — z ljudmi, ki jih povezuje neko dvorišče, simbolizirati celotno družbo.

Razen resnega in dobrodošlega prizadevanja je nedvomno največja kvaliteta tega filma igra znanih jugoslovanskih gledaliških in filmskih igralcev.

(-ar)

Orkester Akademije za glasbo

V proslavo 20-letnice revolucije jugoslovanskih narodov, je pisalo na programu in tudi uvodna beseda je potrdila tako zamisel. Slovesnemu letu se moramo torej zahvaliti za ponovni nastop orkestra Akademije za glasbo; kar nas je rednih koncertnih obiskovalcev pa si seveda želimo, da bi se tudi v prihodnjih sezonah srečali z njim po večkrat! Nastopi tega večno mladega orkestra (sleherno leto ga izpolnjujejo novi člani!) so namreč s svojim neugnanim muzikantstvom prava poslastica naših rednih repertoarjev. Zadnji koncert (11. aprila, Velika dvorana Slovenske filharmonije) nam je povrh tega predstavil dva nova dirigenta ter nekaj res izvrstnih solistov, zato je bil še posebno zanimiv.

Oporekati moramo le izbiri programa: bil je predolg, saj bi zadoščal skoraj za dva večera, in preveč monoton. Obsegal je kar tri (!) violinske koncerte (Bachovega v E duru, Čajkovskega koncert ter Lalojevo Špansko simfonijo), Webrov koncert za klarinet v Es duru ter dve pesmi Marijana Kozine. Podoben je bilo torej prej šolski produkciji kot slovesnemu koncertu — in tega po svoji kvaliteti gotovo ni zaslužil. Občinstvo je bilo proti koncu že očitno utrujeno. Tudi ga je bilo manj kot na dosedanjih koncertih orkestra Akademije za glasbo (nemara prav zaradi tega?!). In to je škoda.

Kot solisti so nastopili: violinistke Majda Falout, Breda Koch in Marjetka Korošec, mezzosopranistka Vera Klemenškova ter klarinetist Alojz Zupan. Dirigirali so Savicki Borivoj, Lebič Lojze, Munih Marko in Svava Boris.

-i

VELIKI SEN URESNIČEN PO 108 MINUTAH SREČEN PRISTANEK V KABINI VESOLJSKE LADJE

- Dvanajsti april, Sovjetska zveza, major Jurij Gagarin, prvi človek v vesirju —
- to so besede, mimo katerih ne moremo v teh dneh. Vesirje je osvojeno! Po
- dolgotrajnih pripravah, potem ko je bila osvojitve vesirja že dolgo dobo sen
- človeštva, se je ta izredni dogodek razvrstil pred nami s filmsko naglico.
- Ura je bila devet in 7 minut po moskovskem času. Še istega dne, 12. aprila, že
- čez kratek čas, pet minut pred enajsto uro dopoldne se je 27-letni Jurij Gagarin
- srečno vrnil na Zemljo. V 108 minutah poleta je dosegel maksimalno višino 302
- kilometra. V vesirski ladji, ki je tehtala 4725 kg, če ne štejemo nosilne rakete,
- je v 89,1 minute obkrožil Zemljo.

Zdaj lahko pričakujemo še več poletov v vesirju. Brali bomo vedno nove zgodbe o junaških vesirskih pilotov, pa se zato za trenutek zamislimo v težavnost upravljanja vesirskih ladij, kakor jih opisujejo ne več utopiistični, marveč že čisto realni tehnični opisi vesirskih poletov, utemeljeni na dosedanjih izkušnjah, pridobljenih s pomočjo satelitov in sodobne raketne tehnike.

Prvi vesirski pilot Jurij Gagarin

Večstopenjska raketa je delovala brezhibno. Nad seboj je zagledal zvezde in pomislil je, da bo njegova vesirska ladja v nekaj minutah za prebivalce Zemlje, tudi samo ena izmed teh zvezd. Počutil se je dobro, čeprav je kabina vesirske ladje imela sestavo zraka, ki se je bistveno razlikovala od zraka v zemeljski atmosferi.

V višini morja ima zemeljska atmosfera pritisk 1 kg na kvadratni centimeter in sestoji iz 12% kisika, 78% dušika in približno iz 10% raznih drugih plinov. Da bi pa čimbolj zmanjšali težo vesirske ladje, so pritisk v njeni kabini znižali na 0,55 kg na cm². Za ravnotežje temu zmanjšanemu pritisku pa so povečali količino kisika na 40% in nadomestili dušik s helijem. S tem so potnika v vesirski ladji obvarovali tudi pred embolijo v krvi, če bi se kar naenkrat znatno zmanjšal pritisk v kabini.

Preden se je podal na pot v vesirje, se je dodobra izučil gibov, ki so potrebni za upravljanje vesirske ladje. Lahko bi jih ponovil tudi v snu...

S HLADNOKRVNOSTJO IZKUŠENEGA PILOTA

Opazoval je živahni vrvež kazalcev na instrumentih, toda v tem njegovem opazovanju je bil mir, ki ga lahko doživlja le pri zelo izkušenem pilotu letala. To je bil eden izmed mnogih poletov, ki jih bo treba opraviti z letališča na Zemlji, okrog nje in nazaj, da bi bila kasneje dosegljiva tudi Luna. Na teh poletih se bo naučil obvladati predvsem najvažnejšo operacijo takih poletov, namreč povratek iz vesirja v zemeljsko atmosfero in — pristonek.

Instrument za merjenje hitrosti je pokazal 29.000 km na uro. Konice kril in drugi vidni deli vesirske ladje so se tako segreli, da so se kar pobelili. No, to pa še ni najhuje. Kot rečeno, bo najnevarnejši, najbolj razburiljivi trenutek poleta, ko bo ladja zopet zdrsel nazaj v zemeljsko atmosfero.

BOJ ZA ZAVEST SE ZAČENJA...

Utrnil je luč, ki je osvetljevala kabino. Še bolj se je prilegel v sedežu, da bi prestregel prve udarce potisne

moči raketnih motorjev. Za njihov start je sedaj skrbel avtomat. Budnemu, osamljenemu človeku v vesirski ladji se je zazdelo, kakor da se je okrog njega sprostito sto in sto orkanov. Bučno grmenje raketnih motorjev je prodrlo v majhno kabino, prešinilo je telo pilota.

Merilec pospeška pred njegovimi, na pol priprtimi očmi je pokazal 1,5 g. Ta črka pomeni v jeziku pilotov vesirskih ladij gravitacijo. Ta mali g pa je za pilota pomenil še nekaj več; če mu ne bi že na Zemlji krepili živcev, bi ga lahko silno prestrašil. Kadar instrument pokaže 1 g, se človeku v vesirski ladji ne godi najbolje: nanj pritiska sila, ki ustreza njegovi teži. Tehtal je 80 kg, in ko so mu instrumenti namerili pospešek 8 g, je pritiskal na tesno prilegajoči se sedež, kakor da bi tehtal 640 kg — in ne osemkrat manj.

Boj za povsem jasno zavest se je začel! Ta boj pa niso matje solze pri tako ogromni obremenitvi telesa. Toda izvežbani razum je veleval, da je treba prisiliti roke in prste, da bi še naprej opravljali svojo nalogo, da bi bili dejavni, če bi kak instrument pokazal, da je treba ukrepati.

ORJAŠKA SILA, TODA IZVEŽBANI INSTINKT DELUJE

Ko so močni raketni motorji prve stopnje požirali tone in tone goriva, je kazalec pospeška lezel višje in višje, dokler ni po 120 sekundah pokazal za človeka uničujoč pospešek: 8 g. Zdaj se je pilot vesirske ladje le še s težavo dokopal do instrumentov, vdelenih v ročaje svojega sedeža in premikal neko stikalo, da bi instrumenti kazali tako, kakor je treba. Toda nevidna sila 8 g je stiskala pilota globlje in globlje v sedež. Njegove oči so domala le še bu-

ljile v ploščo z instrumenti. Na svoje veliko presenečenje je opazil, da kljub orjaški sili, ki ga je stiskala, še lahko premika svinčeno težke prste in opravlja korekturne manevre z instrumenti povsem instinktivno.

Komaj je še dihal spričo nevidne sile, ki ga je bremenila, potlej pa so te zle posledice pospeška prenehale v trenutku. Toda to je bilo le kratkotrajno olajšanje. Že čez nekaj sekund so zapeli motorji druge stopnje, s svojim nekoliko višjim tonom. Znova se je začela morija z onimi strašnimi, malimi črkami g. Nevidna uničujoča sila je bila zopet tu; občutil jo je z vsako poro telesa.

In zopet se je povrnila ta sila, ko so prevzeli pogon vesirske ladje motorji tretje stopnje. Zopet je zlezal kazalec instrumenta na 8 g...

Kazalec pospeška na ničli je čutil kot olajšanje, ki ga ne bi mogel popisati. Na sedežu ga je dvignilo naprej. Prešinilo ga je veselje. Nikjer več sledu one strašne depresije v zadnjih sekundah. Bil je kakor brez teže. Njegovo telo je harmonično sledilo črti letenja v vesirju, prav tako kakor ladja, v kateri je bil prvi človek, ki je osvojil vesirje.

Električna spajkala so pomemben pripomoček v sodobni industrijski proizvodnji, zlasti v radijski industriji, industriji precizne mehanike in v industriji telekomunikacij, da ne govorimo

Sovjetska atomska raketa

To je model ene izmed sovjetskih atomskih raket. Brez dvoma so te rakete znatno pomagale sovjetskim znanstvenikom pri uspešnem osvajanju vesirskega prostora. Raketa, ki jo vidimo, naj bi po sovjetskih virih delovala takole: toplota, ki jo dobe iz atomskega reaktorja, služi za segrevanje goriva, ki je v plinastem stanju in ki pri svojem izstopu poganja, raketo najprej s pomočjo nastajajoče ogromne reaktivne sile

Naša televizijska petletka

Televizijski oddajniki na Avali, Crvenem Čotu na Fruški gori, Sljemeni, Krvavcu, Nanosu in Kumu omogočajo skupaj z nekaterimi lokalnimi oddajniki-pretvorniki dober sprejem televizijskega programa na področjih, kjer živi nekako tretjina prebivalstva naše države. Pristojni organi so že pripravili program nadaljnjega razširjanja televizijskega omrežja, ki bo — kot kaže — uresničen najpozneje v dveh letih.

ČETRTI TV CENTER V SKOPJU

V okviru tega programa se bo dosedanjim trem televizijskim centrom v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani priključil še skopski TV center. Da bi tudi republika TV centra v Skopju in Sarajevu vključili v enotno televizijsko omrežje in omogočili čim večjemu številu prebivalstva ogled televizijskih oddaj, že urejajo TV zveze in postavljajo oddajnike za prenos programa na trasah od Beograda do Skopja in do Titograda, od Zagreba do Sarajeva in vzdolž dalmatinske obale.

Na poti od Beograda do Skopja bodo »govoreče podobe« potovale prek Avale (kjer bodo sedanji 1 kW oddajnik zamenjali z desetkrat močnejšim, ki bo imel 160 m visok antenski stolp) na Kopaonik, na Crni vrh nad Kragujevcem, Jastrebac pri Nišu in Goleš pri Prištini. Ti oddajniki bodo »pokrili« področje, na katerem živi okoli 50% prebivalstva ožje Srbije in okoli 45% prebivalstva kosovsko-metohijske oblasti.

Naslednja oddajnika na poti do Skopja bosta zgrajena še na Crnem vrhu nad Katlanovim in na Vodnem pri Skopju. Ta dva oddajnika bosta pokrila področje, na katerem živi okoli 40% prebivalstva Makedonije. Trem četrtinam prebivalstva Črne gore pa bo omogočeno gledanje domačih TV oddaj, brž ko bosta urejena oddajnika na Bjelasici in na Lovčenu; medtem ko bo približno polovica prebivalcev Bosne in Hercegovine lahko gledala TV program, ki ga bodo posredovali oddajniki na Kozari, Vlašiču in Humu pri Sarajevu.

Vzdolž jadranske obale bodo postavili oddajnike pri Srdju (Dubrovnik), na Biokovu, Labišnici (Split), Čelvcu (Velebit), Učki in Griču. S temi oddajniki bo pokrito področje, na katerem živi osem desetih prebivalstva hrvatskega Primorja. Drugo k drugemu: 19 manjših oddajnikov, ki bodo zgrajeni v tem obdobju raz-

širjanja TV omrežja, bo omogočilo dober sprejem TV oddaj na področju, kjer živi več ko 10 milijonov Jugoslovancev.

Hkrati bodo TV centri v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani dobili nekaj več opreme (gre predvsem za filmsko tehniko), postavili naj bi več manjših TV oddajnikov in večje število frekvenčnih pretvornikov, da bi z njimi omogočili sprejem TV oddaj tudi v tako imenovanih zasenčenih področjih. Izpopolnili naj bi tudi sistem zvez med oddajniki na trasi Avala—Nanos, da bi bile mogoče tudi obojestranske zveze, namesto sedanjih enostranskih, ki povzročajo daljše odmore pri vključevanju posameznih TV centrov v program.

Priljubljeni so tudi načrti za bolj odmaknjeno obdobje razvoja televizije. Kdaj naj bi jih uresničili, je odvisno predvsem od sredstev. Od tega, kaj naj bi prinesla ta etapa uvajanja televizije, omenjamo samo to, da bodo vsi glavni televizijski oddajniki (v Sloveniji: Krvavec, Nanos in Kum) dobili močnejše oddajnike s 100% rezervno. Če bo torej prišlo do kakršnih koli okvar na oddajniku, se bo avtomatično vključil rezervni oddajnik, ki bo imel — če bi bil prekinjen električni tok — na razpolago tudi energijo iz lastnega agregata.

TUDI DEL LJUBLJANE V SENCI

Takšni so, na kratko, načrti nadaljnjega razvoja TV omrežja v naši državi. Kako pa bo v Sloveniji? Oddajnike naj bi postavili še na Plešivcu, Pohorju, Bučeni (nad Tolminom za Soško dolino) in na Mirni gori. Frekvenčne pretvornike in oddajnike naj bi kupili in montirali s finančno pomočjo ljudskih odborov in kolektivov, kot so že storili na primer v celjskem okraju (za pretvornik na Kunigundi), v mariborskem okraju (pretvornik na Pohorju), v koprskem okraju (ki je posredoval devize za oddajnik na Nanosu), v Trbovljah (oddajnik na Kumu), v Trzinu in drugod. Pretvornike pa bi bilo, na primer, treba postaviti tudi nad Kropo, nad Jesenicami, v Bohinju, nad Piranom, na Rakeku, v Idriji in drugod. Čeprav se čudno sliši, je vendarle res: frekvenčni pretvornik bo treba postaviti tudi na Ljubljanskem gradu ali na Rožniku, kajti del Ljubljane je, na žalost, za televizijo tudi zasenčen. —mG

Električno mikro spajkalo

posebej o njihovi vsakdanji uporabi v raznih servisnih delavnicah in v amaterstvu. Električnih spajkal je na našem trgu že več vrst in oblik, toda večinoma so to večja in težja, saj se njihova teža giblje od 0,5 do skoro 2 kg, temu ustrežno pa tudi potrošnja električnega toka od 90 do 2000 vatov na uro.

Z razvojem radioindustrije in elektronike nasploh pa vse bolj naraščajo potrebe tudi po manjših, bolj priročnih in bolj preciznih spajkalih. Industrijsko podjetje elektrotermičnih aparatov »ETA« v Cerknem je prav letos usvojilo proizvodnjo tako imenovanih mikro spajkal, ki bodo našo industrijo pa tudi elektro in radioservisne delavnice rešila iz številnih in nepotrebnih zagat ter jim omogočila, da bodo najbolj precizna dela izvedli hitro in kakovostno.

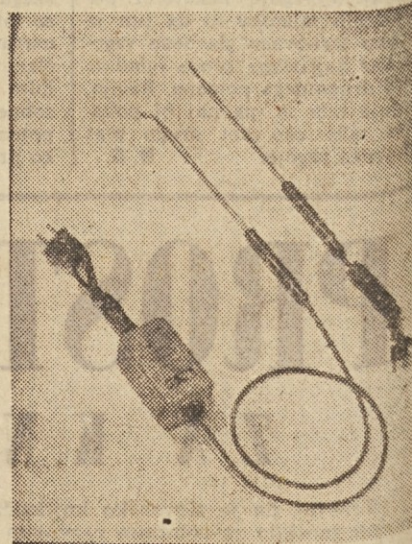
Mikro spajkala so dolga le 30 cm. Ker imajo izredno sloke oblike, so zelo priročna, lahka in okretna tudi na teže pristopnih mestih. Grelec spajkala je izdelan po načelu cevne grelnice, ki segreje kovinsko konico do zaželenih temperature že v 1 minuti 24 sekund, čeprav je konstruiran le za moč 20 vatov.

Konstrukcija tega spajkala je takšna, da je njegovo ohlajenje obnememljivo en pol grelnega elementa. Spajkalo je prirejeno za priključek na izmenično napetost 24 voltov, ki ni nikomur nevarna. Tovarna je oskrbela naš trg tudi z ustreznimi, zelo ličnimi transformatorji (primarna napetost 220 voltov, sekundarna 24 voltov in moč 20 vatov), ki jih je moč uporabiti tudi za razne druge namene, pa tudi za eksperimentiranje in pogon tehničnih igrac.

Mikro spajkala so izdelana zelo solidno. Njihove grelnice cevk in tudi konice, ki jih je moč izmenjati, so nikljane. Te konice je moč dobiti v raznih oblikah, njihov največji premer pa znaša 7 mm.

JUS se širi

Lani je Jugoslovanski zavod za standardizacijo pripravil 332 standardov. Delo pri razpravi standardov je zelo zahtevno; v našem zavodu so n. pr. lani pripravljali standarde, ki so pač osnova osodne industrijske proizvodnje, v 63 strokovnih komisijah s pomočjo 445 strokovnjakov iz posameznih panog industrije. V celoti so doslej v Jugoslo-

Priročno spajkalo s transformatorjem

vanskem zavodu za standardizacijo objavili do začetka letošnjega leta 2353 dokončnih predpisov o standardih, ki so jih tiskali, da bi se čimprej uveljavili v praksi, v skoraj 7 milijonski nakladi. Zavod je nudil pomembno pomoč našim industrijskim podjetjem tudi tako, da jim je posredoval na željo številne inozemske standarde.

Dobra vest iz »Radnika«

Zagrebska tovarna »Radnik«, ki izdeluje med drugim tudi dvigala za nosilnosti od 50 kg do 10 ton — premikajo se s hitrostjo 1,8 m/sek — je osvojila proizvodnjo že okoli 90% delov dvigal. Kakor je znano izdeluje »Radnik« dvigala po licenci avstrijske trdnice Wert-heim. Kot kooperanti sodelujejo pri proizvodnji Radnikovih dvigal tudi domača podjetja n. pr. Rade Končar iz Zagreba, Zavodi RR iz Niša ter ljubljanska Industrija za elektrozveze. Pri »Radniku« menijo, da bodo v naslednjih dveh ali treh letih njihova dvigala izdelana izključno iz domačih sestavnih delov.

ENOTNA ZVEZA ZA TELESNO KULTURO SLOVENIJE VRATA SO ODPRTA

... SLABOSTI IN POMANJKLJIVOSTI, O KATERIH JE BILO GOVORA NA TEM KONGRESU, SE NISO PREMAGANE, KER JE ZA TO POTREBEN DALJŠI ČAS IN SKUPEN NAPOR VSEH ZAVESTNIH DRUŽBENIH SIL.« (Iz razprave tov. Kimovca-Zige na I. kongresu telesne kulture Slovenije).

Prvi kongres telesne kulture Slovenije je končan. Zamotani kloščiči perečih organizacijskih vprašanj, ki so ga že nekaj let sem skušali previdno odmotati, je končno le popustil, pa čeprav ne povsem in se tu in tam štrne še prepletajo. Verjetno se bodo prepletale tudi še v bodoče, morda včasih tudi zapletale, dokler ji ne bo dokončno razmotalo življenje samo in praksa na terenu. Morda so prav zaradi tega mnogi delegati zapustili kongresno dvorano z mešanimi občutki. Mnogi so pričakovali, da bo kongres bolj radikalno razčistil vse te »ideološke« spore, tembolj, ker so jih oni spodaj v komuni že zdavnaj razčistili.

Od tod tudi nestrpnost, ki jo je bilo čutiti v besedah kranjskega delegata, ko se je z govorniškega odra zavzemal:

»Zakaj ne več odločnosti? To ni dejanska združitev, katero smo pričakovali, temveč le skupna streha... V predlogu statuta ne vidim tistega, kar smo pričakovali in kar danes naš razvoj v osnovnih organizacijah in društvi zahteva. Lahko trdim, da smo v tem pogledu pri nas s sedanjo okrajno zvezo napravili še korak naprej od tega, kar namerava napraviti današnji kongres v republiškem merilu!...«

Po drugi strani pa smo v razpravi slišali tudi take glasove, ki so si na vse kriplje prizadevali, da bi dokazali, da ni potrebno nobenih sprememb, ker je obstoječi vadbni sistem v

Partizanu najbolj popoln in obstoječa organizacijska oblika najboljša.

... To je sistem, ki ga priznava znanost in ki je najustrežnejši, najskladnejši, najbolj pester, najracionalnejši, najekonomičnejši po času in prostoru in najuspešnejši način vadbe in oblikovanja človeka. Ta način je v vsakem času lahko enako dostopen človeku, ne glede na starost in spol. Ima značaj enotne in skladne celote, ki popolnoma ustreza sodobnim sociološkim, biološkim in pedagoškim zahtevam... In potem še enkrat zelo avtoritativno: »Ta enotni sistem je najustrežnejši telesno-vzgojni sistem v socialistični družbi!«

Med takimi ekstremnimi stališči, med katerimi gornji je nekoliko spominja na reklamo trgovskega potnika, pa so se oglašali bolj umirjeni, trezni glasovi, ki so se zavzemali za enotno telesnokulturno organizacijo, ki bo vsem številnim nalogam v prihodnosti bolj kos kot dosedanje razcepljene sile in ki bo dejansko samo potrdila v republiškem merilu tisto, kar na terenu že obstoja: Občinske zveze, ki združujejo najrazličnejšo športno dejavnost občanov ne glede na to pod kakšnim naslovom se ta dejavnost razvija!

... Pravilnost našega stališča je dokazana z dosedanjim prakso. Materialne in druge probleme so trajno rešile le tiste telesnovzgojne organizacije, ki so si v komuni izborile svoje pomembno družbeno mesto!«

Nesmiselno bi bilo zanikati, da se v našem telesnokulturnem življenju že vrsto let ne bje boj med različnimi stališči, med različnimi koncepti. Prav tako ni mogoče zanikati, da nekateri tovariši zastopajo stališča, ki že desetletja ne predstavljajo nobene novosti. Neokusno je namigovati na politične in zgodovinske izvore takih stališč, res pa je, da imamo na eni strani sile, ki se bjejo za nekaj novega, nekaj, česar doslej še ni bilo in ki hkrati rušijo tisto, kar postaja v novih pogojih ovira — na drugi strani pa imamo sile, ki so že vsa leta v nenehni defenzivi, ki krčevito branijo samo svoje postojanke in ki kljub vsem naporom korak za korakom popuščajo pritisku mladine. Potemtakem gre v našem telesnokulturnem razvoju za sile, ki so bolj napredne, in za sile, ki postajajo konservativne!

Prav kongres telesne kulture naj bi dokončno obračunal s preživeli metodami dela, hkrati pa potrdil tisto novo, kar se je porodilo v komunah ob vsakdanjem življenju in vsakdanjih potrebah. Če je imelo pred kongresom od 71 občin kar 65 občin enoten organ za telesno kulturo, enotno občinsko zvezo za telesno kulturo, ki združuje vso dejavnost in vso problematiko s področja telesne kulture, potem tudi republiške vodstvo telesnovzgojnih in športnih organizacij ni preostalo drugega, kot da se priključi — če že ne na čelo, pa vsaj na rep — in da ustanovi enotno telesnokulturno organizacijo z enotnim republiškim vodstvom.

Droben intermezzo:

Na večer prvega dne kongresa med akademijo v veliki dvorani Gospodarskega razstavišča se je med skupino delegatov odvijal takle pogovor:

»Dobro kaže! Nisem mislil, da bo šlo vse tako gladko!«

»To je razvoj!« je menil drugi. »Ne moreš se mu upirati. Če imamo v komunah enotno

Leopold Krese, predsednik dosedanjega skupnega sekretariata. Nje gov referat bomo v celoti objavili v prihodnji številki »Pogovorov«

organizacijo, jo bodo imeli menda tudi na vrhu!«

»Fantje, nikar se ne veselite prežgodaj!« se je oglašil nekdo, ki je dotlej molčal. »Ni še konec kongresa!«

Ugovori in vprašanja z vseh strani. Silijo, naj pojasni bolj določno. On pa se le skrivnostno nasmeha:

»Boste videli! Jutri!« Več ni mogel povedati, ker ga je vezala častna beseda, da bo zaupno informacijo ohranil zase.

»Rečem vam le, jutri boste presenečeni!«

Spet ugibanje, debata! Čemu bi bili presenečeni? Razpoloženje ni več tako sproščeno. Ozolvoljen delegat končno zamahne z roko:

»Naj kuhajo, kar hočejo. Pri nas v občini bomo delali tako, kot smo delali doslej. Imamo občinsko zvezo, imamo občinski svet, imamo svoj denar, ki ga bomo tako upoabili, kot hočejo ljudje. Če pa kdo hoče, da bi se učili »turški marš«, naj ga kar sam vadi!«

Velika festivalna dvorana se je v soboto popoldne spraznila, potem ko so delegati sprejeli resolucijo in statut nove, enotne telesnokulturne organizacije in izvolili upravni odbor. Razpravljanje pa se je nadaljevalo še dolgo potem, ko so delavci pobrali zastave in razstavili govorniški oder in ko so v dvorani zabrnili sesalci znažilk.

Če bi hoteli potegniti črto in samovoljno napraviti bilanco, bi dejali:

I. kongres telesne kulture

Slovenije je jasno nakazal, kam hočemo. Odprl je vrata — zdaj pa je pred nami pot, ki ni niti lahka niti kratka. V kolikem času jo bomo prehodili in kdaj se bomo lahko pohvalili, da smo že daleč od težav, o katerih je razpravljajal I. kongres — je odvisno od zainteresiranosti, s katero se bodo športne, družbene in politične organizacije lotile uresničevanja lepih načel, o katerih je bilo te dni toliko povedanega.

MILAN MAVER

NOVOIZVOLJENI ČLANI UPRAVNEGA ODBORA ZVEZE ZA TELESNO KULTURO SLOVENIJE

Adolf Arigler (Ljubljana), Baldo Bizjak (Kranj), Franc Borko (Ljubljana), Aleks Cebulj (Kranj), Tone Cuk (Koper), Slavko Doki (Nova Gora), Stanko Dolanc (Ljubljana), dr. Danilo Dougan (Ljubljana), Lojze Fortuna (Ljubljana), Jože Gerbec (Ljubljana), Jože Glonar (Nova Gora), Konrad Grilec (Ljubljana), dr. Jože Gogala (Ljubljana), Radoslav Isaković (Postojna), Karel Jug (Celje), Milan Kabaj (Maribor), Karel Kajfer (Ljubljana), Boris Kotičančič (Ljubljana), Vinko Krol (Ljubljana), Leopold Krese (Ljubljana), Lavoslav

Kranjčič (Maribor), inž. Boris Kristancić (Ljubljana), Vlado Kukec (Ravne), Jakob Kvas (Ljubljana), Mitja Lavrič (Ljubljana), Stane Lavrič (Ljubljana), Marjan Lenardič (Ljubljana), Avgust Likovnik (Ljubljana), dr. Božo Linhart (Ljubljana), Janez Lužnik (Ljubljana), Ančka Majdič (Ljubljana), Jože Mihelič (Kranj), Vlado Mikus (Ljubljana), Franček Mirič (Ljubljana), Franc Nebec (Ljubljana), Ivo Orešnik (Murska Sobota), Jože Pavličič (Ljubljana), Slava Perko (Maribor), Irena Pevec (Gor. Radgonja), Lado Pohar (Ljubljana), dr. Svetozar Polič (Koper), Janko Popović (Ljubljana), Drago Požar (Nova Gora), Bogo Premelj (Ljubljana), Franc Pristovšek (Celje), dr. Ludvik Ravnik (Ljubljana), Zdravko Rebec (Koper), Mitja Ribičič (Ljubljana), Greta Samar (Kranj), Jože Senica (Hrastnik), Edi Serpan (Ljubljana), Norma Simoniti (Nova Gora), Srečko Skrt (Kranj), Stane Sotlar (Celje), Drago Stepišnik (Ljubljana), Miloš Strgar (Koper), Joško Štrukelj (Nova Gora), Drago Šumak (Maribor), Ivo Tajtar (Tolmin), Slavko Tiran (Ljubljana), Drago Ulaga (Ljubljana), Vida Vait (Celje), Miro Vesel (Ljubljana), Franc Vitanc (Celje), Janez Zemljarič (Ljubljana), Vinko Zitnik (Ljubljana), Stane Kranjc (Ljubljana).

NADZORNI ODBOR: Humbert Gačnik (Ljubljana), Ante Gnidovec (Ljubljana), Božo Jerala (Kranj), dr. Danilo Požar (Maribor), Lojze Savorn (Ljubljana).

I. KONGRES ZA TELESNO KULTURO SLOVENIJE, KI SO GA SKLICALI PARTIZANI SLOVENIJE — ZVEZA ZA TELESNO VZGOJO, ŠPORTNA ZVEZA SLOVENIJE IN CENTRALNI KOMITE LJUDSKE MLADINE SLOVENIJE DNE 7. IN 8. APRILA 1961 V LJUBLJANI, JE SPREJEL NA OSNOVI POROČIL IN OBŠIRNE RAZPRAVE NASLEDNJO

RESOLUCIJO

Spričo naglega družbeno-političnega in gospodarskega razvoja, dobiva telesna kultura vedno pomembnejšo vlogo v našem življenju. Vedno bolj postaja življenjska potreba najširših plasti državljanov, predvsem mladine. Sodobna, vse bolj mehanizirana in avtomatizirana proizvodnja terja čimbolj popolno in vsestransko telesno kulturo, zlasti pa rekreativno izživeljanje proizvajalcev. Pospešen gospodarski razvoj narekuje družbi hitrejši razvoj telesne kulture, ki je sestavni del življenjske ravn. Z nadaljnjo demokracizacijo delitve dohodka dobiva telesna kultura nove materialne pogoje in še odgovornejše naloge. Uveljavljanje telesne vzgoje, uveljavljanje te smeri je pomenilo tudi spopad z nezdravimi pojavi, kot so birokratski centralizem v vodstvih na vseh stopnjah, šovinizem, neukomnost, netovarištvost, nešportno obnašanje itd.

K izboljšanju takega stanja so največ prispevale osnovne organizacije ter tisti družbeni delavci,

telesnovzgojni pedagogi, vaditelji, športniki in telovadci, ki so preželi z načeli enotnosti socialistične telesne kulture, ki so ta načela uveljavljali s sodobnejšimi oblikami dela.

Kongres zato ugotavlja, da so društva, klubi, aktivni in druge oblike združevanja v naseljih, stanovanjskih skupnostih, tovarnah in šolah samostojne temeljne enote, katerih dejavnost usmerja in vsklajuje predvsem občinska zveza za telesno kulturo.

Predkongresna dejavnost je pokazala, da je v občinah in okrajih prišlo do velikih sprememb in da naš kongres lahko samo potrdi tisto, kar je na terenu že izvršeno. Zato je tudi enotno republiško vodstvo samo logičen zaključek razvoja.

Ta razvoj je v skladu z našim splošnim družbenim razvojem, v katerem prenašamo vse pristojnosti na komuno. Ta postaja nosilec in odločujoč činitelj na vseh področjih družbenih dejavnosti, zato mora prevzeti vso odgovornost tudi za razvoj telesne kulture na svojem območju. Ta pa narekuje ustrezne prilagoditve v organizacijskem pogledu — zahteva odpravo centralističnih težajev in »ukazovanje od zgoraj«, zahteva uveljavljanje splošnih demokratičnih načel tudi na področju telesne kulture.

Da bi zagotovili potrebne materialne pogoje za razvoj telesne vzgoje v šoli je potrebno poskrbeti s predpisi, da se pri načrtovanju in izgradnji šol zagotovi tudi izgradnja objektov za telesno vzgojo, predvsem telovadnice in šolskih igrišč.

Kongres meni, da je potrebno za razvijanje prostovoljne telesnokulturne dejavnosti še hitreje ustanovljati šolska športna društva ter jim nuditi vsestransko materialno, kadrovsko in strokovno pomoč.

Kongres opozarja na nujnost natančnejšega razvijanja telesne kulture na univerzi in visokih šolah. Leto na postane sestavni del vzgoje in življenja visokošolske mladine.

Kongres ugotavlja, da materialna osnova kot temeljni pogoj za razvoj telesne kulture očito zastaja za današnjim splošnim družbenim razvojem. Težnje in potrebe naših delovnih ljudi, predvsem pa mladine, so neprimerno večje kot jih lahko zadovoljuje dosedanja nezadostna materialna osnova. Ne moremo se strinjati s tem, da je razvoj telesne kulture zlasti v osnovnih organizacijah odvisen pretežno od slučajno zbranih sredstev, ker to onemogoča sleherni načrtno delo in normalen razvoj. Če hočemo, da se bodo naši poštvovalni telesnovzgojni delavci lahko posvetili svojim osnovnim, to je družbeno-vzgojnimi nalogam, potem mora naša skupnost v komuni, okraju in republiki zagotoviti stalna sredstva v obliki skladov ali podobno za redno delo. Obenem pa je treba zagotoviti sredstva tudi za načrtno izgradnjo telesnovzgojnih ob-

jektov, ki v perspektivnih družbenih programih ni zadostno upoštevana.

Kongres z zadovoljstvom ugotavlja, da je pobuda Ljudske mladine Slovenije za izgradnjo telesnovzgojnih objektov v mnogem do prinesla k izboljšanju razmer. Kongres pozdravlja obvezo Ljudske mladine Slovenije in priporoča vsem ostalim družbenim činiteljem, da se aktivno vključijo v akcijo mladine za izgradnjo telesnovzgojnih objektov predvsem pri šolah.

Posebno pereče vprašanje za nadaljnji širok razvoj telesne kulture predstavljajo strokovni kadri. Ugotavljamo, da jih primanjkuje povsod: v šolah, društvi, aktivih, tovarniških kolektivih itd. Vzrok za to je deloma tudi v nepravilnem vrednotenju njihovega dela in v neustreznem spodbujanju. Da izboljšamo tako stanje, je potrebno v osnovi spremeniti odnos do poštvovalnih telesnovzgojnih delavcev: amaterjev in pedagogov, urediti njihov položaj in posvetiti vso skrb vzgoji novih, ter izpopolnjevanju že obstoječih, zlasti srednjih kadrov. Posebna pozornost je potrebna tudi vzgoji visokokvalificiranih strokovnjakov. Zaradi pomanjkanja strokovnih kadrov je delo v naših osnovnih organizacijah še močno nesistematično in marsikje za sedanjí čas primitivno. Visoka šola in srednja šola za telesno kulturo ter okrajni centri morajo vložiti vse napore, da to vzel premostimo. Poleg teh pa bo treba pereč problem kadrov prehodno reševati še s posebnimi ukrepi.

Nadalje moramo ugotoviti, da strokovno delo temelji še vse premalo na znanstvenih dognanjih, ki so plod načrtnega proučevanja. Zaradi tega je nujno, da tudi v naši republiki osnujemo ustrezne zavode ki bo zastavil in razvijal proučevanje problemov v zvezi s telesno kulturo na znanstvenih osnovi.

Pomembno gibalno telesne vzgoje je tekmovalstvo. Tekmovalstvo, ki predstavlja zunanjo manifestacijo dosežkov posameznika in kolektivov, je merilo napredka v množični telesni kulturi, močna vzpodbuda za na-

daljnji razvoj in pogoj za dosego vrhunskih rezultatov. Poudariti moramo, da tekmovalstvo ni edini smoter za vrhunske dosežke v športu, marveč je njegova velika vrednost v tem, da v človeku vzbuja tekmovalni duh in sposobnost za delo tudi na drugih področjih njegovega udejstvovanja. Tekmovalstvo v športu pa ne sme prekomerno obremenjevati posameznikov in jim onemogočiti redno delo ali študij. Zato je potrebno sistem tekmovalstva temu primerno prilagoditi. Množično in osnovna tekmovalstva se morajo razvijati zlasti na področju občin, kjer naj se opravi tudi izbira za vsa višja tekmovalja. Kongres naroča novo izvoljenemu vodstvu Zveze za telesno kulturo Slovenije, da v najkrajšem času temeljito prouči sisteme tekmovalstva in se zavzame za takšno rešitev, ki bo zagotovila udeležbo naših športnikov tudi na zveznih tekmovaljih.

Kongres ugotavlja, da je treba posvetiti primerno pozornost tudi kvaliteti, saj ta ne predstavlja samo stanja in napredka telesne kulture, temveč je tudi naravna posledica splošne ravni družbenega razvoja in potreb človeka. Potrebno je, da se za razvoj kvalitete zagotovijo ustrezni materialni pogoji, ker pri tem ne gre samo za uveljavljanje posameznika ali skupine v medsebojnem tekmovalju, ampak tudi za mednarodno manifestacijo ravni telesne kulture. Pri tem je treba upoštevati, načelo amaterizma, kar pomeni, da športno udejstvovanje ne more biti vir dohodka za življenje. Kvaliteten šport naj bo odraz množičnosti.

Dinamika sodobnega življenja nujno zahteva, da posvetimo vso pozornost rekreativni telesnovzgojni dejavnosti. Zaradi tega mora ta dejavnost dobiti ustrezno mesto v vrstah naših telesnovzgojnih prizadevanj. Kongres opozarja, da je potrebno predvsem v gosto naseljenih področjih, pri počitniških domovih in drugod ustvariti pogoje za rekreacijo.

Ugotavljamo, da je specializirana zdravstvena služba za področje telesne kulture slaba in prepuščena stihiji. Odgovorni organi niso posve-

tili zdravstveni zaščiti športnikov zadostne pozornosti. Športna medicina kot posebna veja medicinske znanosti mora dobiti svoje enakoopravno mesto med ostalimi medicinskimi področji. Potrebno je, da se organizira posebna služba športne medicine. Organizirana mora biti tako, da bodo člani društev, klubov in aktivov deležni rednih zdravstvenih pregledov in da bodo ugovorite zdravnikov-specialistov lahko služile zdravemu razvoju telesne kulture.

Kongres telesne kulture pooblašča novoizvoljeni upravni odbor, da naveže stike z republiškim organi za predvojaško vzgojo zaradi kar najbolj uspešnega sodelovanja na tem pomembnem področju. Priprave in kongres sam so pokazali, da telesni kulturi nova pota in naloge. Uresničevanju tega naj služijo vsi propagandno delo. Freko tiska, radia, televizije, filma, publikacij, predavanj in prireditvev moramo nenehno tolačiti temeljne smeri socialistične telesne kulture in se zavzemati za uveljavljanje pridobitev znanosti, hkrati pa opozarjati na vse morebitne negativne pojave, ki niso v skladu z moralnimi in etičnimi načeli družbenega razvoja.

Kongres ugotavlja, da z ustanovitvijo Zveze za telesno kulturo Slovenije, ki je skupnost občinskih in okrajnih zvez ter telesnokulturnih organizacij, preneha s samostojnim delovanjem republiške organizacije Športna zveza Slovenije in Partizan Slovenije — zveza za telesno vzgojo. Njune pristojnosti pa prevzame novoustanovljena Zveza za telesno kulturo Slovenije.

Kongres naroča telesnovzgojnimi organizacijam, da še bolj razvijajo in utrjuje načela čim neposrednejšega in demokratičnega odločanja članstva pri upravljanju, vodenju, gospodarjenju in organiziranju dela v društvih, klubih, aktivih in drugih oblikah telesnokulturne dejavnosti.

Kongres poziva vse telesnovzgojne organizacije in delavce, da svoje delo na področju telesne kulture vskladijo s sprejetimi načeli zaradi skladnosti in uspešnega razvoja telesne kulture v naši republiki.

Znamenje za splošni alarm sem dal osebno ob štirih zjutraj. Menil sem, da moja posadka ne more storiti kaj prida, vendar ponavljam, da so se vsi zelo dobro držali. Prav tako ponavljam, da je potnik prevel strah, ki ga ni moglo popisati.

Ne izključujem možnosti, da je požar izbruhnil zaradi malomarnosti. Sam sem videl šest pijanih deklet, ki so po zabavi hodile po praznem hodniku ob knjižnici in kadile. Videl sem tudi nekaj pijanih moških, ki so kadili na sosednjem hodniku. Te so morali natakari z nositi v posteljo, ker so polegali kar po tleh.

Eden izmed oficirjev, ki so jih zastilali za kapitanom Wormsom, je izjavil, da je posadka storila vse, kar je bilo v njenih močeh.

Oficir Keppner je trdil, da ne verjame, da bi kapitan Willmoth umrl za srčno kapjo. Njegovo izpoved je potrdila tudi kapitanova vdova, ki je izjavila, da bi bil njen mož neposredno pred odhodom v Havano na specialnem zdravniškem pregledu, kjer so ugotovili, da je popolnoma zdrav. Razen tega je vdova povedala preiskovalnim organom, da se je njen mož nemehno bal sabotaže.

Med preiskavo so ugotovili, da sta se pred odhodom »Morough Castla« iz Havane skrivaj vkrcala dva človeka, ki so ju med plovbo odkrili, kasneje pa sta izginila, verjetno v ognju.

Prav tako so ugotovili, da so 27. avgusta, torej nekaj tednov pred nesrečo, preprečili na »Morough Castlu« požar, ki so ga podtaknili neznanci. Na več krajih so postavili velike svežnje papirja, ki so ga polili z bencinom in zažgali. Tokrat je požar odkril nočni čuvaj, ki so mu takoj priskočili na pomoč gasilci. Požar so pogasili, še preden je bilo treba dati znamenje za alarm.

OSTANKI »MOROUGH CASTLA« — TURISTIČNA ZANIMIVOST

Tudi ob tragediji te ladje so se nekatere skušali okoristiti. Občinska uprava v Asbury Parku je ogradila ostanke ladje in pobirala za ogled po pet dolarjev. Ta kraj je bil staro kopališče, kamor niso turisti zahajali že več let, zato so bili hoteli prazni. Občinska uprava je sklenila izkoristiti prilžnost ter povrniti svojemu kraju nekdanji turistični slavo. To ji je tudi uspelo, zakaj že prvega dne si je razbitino zgo-rele ladje ogledalo okoli sto tisoč ljudi, ki so prihajali iz vseh koncev Amerike. Na obali blizu ladje so postavili vrtiljake in podobne sejemске reči.

Hotelirji in lastniki drugih gostin-skih obratov so sklepali milijonske kup-čije. Po tisti noči, ko so bili polni vsi hoteli, so začela rasti v okolici pravcata naselja iz barak, turističnih hiš in šotorov, ki so jih domiselni posamezniki dajali v najem za bajne vsote.

Družba »World Line« je protestirala proti izkoriščanju ladijske razbitine v takšne namene. Ladja »Morough Castle« je bila zavarovana pri dveh zavaroval-nicah v Londonu in New Yorku.

Vihar protestov pa je postal še hušji, ko je tisk poročal, da občina vabi obis-kovalce, naj si ogledajo »čudo, ki ga ni dotlej še nihče videl«. Ljudje so označili prebivalce te občine za »mrh-ovinarje in trgovce s človeško tragedijo«. Tiste dni so bili vsi listi polni poročil o ladji »Morough Castle«.

Kaj je ugotovila nadaljnja preiskava v zvezi z vsem, kar je zanimalo javnost, in sicer ne le ameriško, temveč povsod po svetu?

REZULTATI PREISKAVE

Prvi, drugi in tretji ladijski oficir so vztrajali pri svojih izjavah, da je bil požar podtaknjen. Mehanik Apoth pa je

dejal, da ni šel na kraj požara, ker mu je bilo ukazano drugače. »Po telefonu sem poklical strojni oddelek. Pomočnik mi je odgovoril, da je vse v redu. Kake pol ure kasneje pa me je poklical ko-mandant in mi ukazal, naj spustim čoln v morje in se rešim z 32 drugimi mornarji.«

Preiskava je ugotovila, da so se ne-kateri člani posadke in ladijski oficirji zares vedli kot bojazljivci. Prvi inženir je na znamenje alarma zbežal na krov, namesto da bi ostal na svojem mestu v ladijskem trupu pri strojih. Ta inženir je med prvimi skočil v čoln in po-begnil.

Nekaj mornarjev je bilo samih v čolnih, ki bi lahko sprejeli po sto ljudi. Medtem ko so se potniki utapljali, so skupine mornarjev s skoraj praznimi čolni plule proti obali.

Ugotovili so še eno nerazumljivo dejstvo. Oficir z ladje »President Cle-veland«, ki je sodeloval pri reševanju, je izjavil, da je kapitan »Clevelanda« čakal 48 minut, preden je naročil, naj spustijo v morje reševalne čolne, ki naj bi pomagali brodolomcem z »Morough

Castla«. Zakaj se je tako dolgo obotav-ljal v trenutkih, ko bi lahko rešil mnogo ljudi? Skupno število žrtev požara na ladji »Morough Castle«: 167.

Na poglavitna vprašanja ni bilo od-govora. Zdravnik kapitana Willmotha je zgorel v plamenih. Willmothovo truplo so obducirali, vendar ni bilo sledov strupa ali nasilne smrti.

Nihče ni mogel dokazati suma, da je bil požar podtaknjen, čeprav so dolgo zasliševali mornarje in vsestransko pre-gledovali ladijske razbitine. Tako je ostala le še ugotovitev, da se je večina posadke »Morough Castla« vedla bojaz-ljivo. Nekateri izmed mornarjev so bili obsojeni na zaporne kazni in denarne globe.

Tisk je kmalu nehal pisati o dogod-ku, velika tragedija se je umaknila s stolpcev svetovnih listov in se spre-mnila v posel, ki je dal dovolj dela tisočim ljudem, saj so se na obali Asbery Parka več mesecev kar vrstili senzacija željni radovedneži, ki so v vrsti stopali ob ograjenem prostoru, kjer je ležal črn, na pol zgoznel trup »Mo-rough Castla«.

bi se ladja rešila iz ledenega okolja, zaprlo več velikih ledenih gora. Ci-stermska ladja »Josephine« in hladilnik »South« sta bila na meji zaledenele vode in jima je prav tako grozila ne-varnost. Okoli poldneva je ladijski bok »Južnega križa« popustil pod pritiskom ledu. Ob 14.17 je kapitan ukazal, naj ljudje zapustijo ladjo. Preden so odnesli s krova ladijski oddajnik, je kapitan sporočil »Haakon«, naj ne pluje čez mejo ledenih gora.

Tisto noč niso ugasile luči v lon-donski pisarni kitolovske družbe, ven-dar ni bilo nobenega novejšega spo-ročila. Očitno se je napovedovala kata-strofa, ki bi mogla biti najhujša po letu 1912, ko je ledena gora uničila ladjo »Titanic«.

Največji londonski listi so na prvih straneh poročali o drami sredi antark-tičnega ledu. Poglavitne vire informacij so jim dajali direktor kitolovne družbe, admiraliteta in zastopnik druž-be v Južni Afriki.

KAJ JE Z »JUŽNIM KRIŽEM«?

Ladja »Južni križ« je odplula 16. oktobra 1946. Na krovu je imela 411 ljudi. Člani posadke so bili veči-noma Norvežani, približno tretjina mornarjev pa angleškega rodu. »Južni križ« je plul v spremstvu stare korvete, ki so jo prej preuredili v vlačila za kite.

Sredi novembra je »Južni križ« pri-plul na Cap, kjer so čakali lovci, razen njih pa tudi skupina znanstvenikov in cisternska ladja. Ladjevje se je odpra-vilo na nadaljnjo plovbo 23. novembra. Razen »Južnega križa« kot plavajoče predelovalnice kitov je bilo še deset kitolovcev po 300 ton, tri stare korvete, ladje s hladilnimi napravami, cistern-ska ladja in kitolovec, ki naj bi pre-važal razrezane kite od plavajoče to-varne do ledenice. Malo kasneje so enega izmed vlačilcev poslali v Cap po elektriški material za hupane.

Na Antarktiki traja lovska sezona tri mesece, od decembra do februarja, torej v »poletnih« mesecih na skrajnem jugu planeta. To obdobje so izbrali za čas lова po posebni mednarodni pogod-bi, ki naj bi zagotovila, da bi bili kiti v drugih letnih časih zaščiteni. Konec prejšnjega stoletja so kiti na arktičnih področjih zaradi pretiranega lова skoraj povsem izginili, tako da kitolovci vrsto let niso imeli dela na severni polobli našega planeta.

Ta lov se je začel 9. decembra. Mnoge družbe so tačas preizkušale material na malih kitihi. Tisto leto je bilo na Antarktiki še 18 odprav razen ladjevja antarktične družbe za kitolov. »Južni križ« je priplul v Wedellovo morje konec novembra.

Predzadnjega novembra je bilo hlad-no antarktično jutro. Silen severozahodni veter je brisal kristale ledu po nepre-gledni snežni odeji. Živo srebro je zdrk-nilo na 60 stopinj pod ničlo. Dva dni sta veliki ledeni plošči »nadlegovali« ladjo »Južni križ«, potem pa sto jo na-zadnje zmečkali. Jambori so nepomirno štrleli pod nebo. Vse okoli kraja, kjer je doživela ladja katastrofo, je vzbujalo vtis živega pokopališča. Blizu kraja ka-tastrofe je nekaj prezeblih, na pol zmrzrnjenih mornarjev z odprtimi ra-nami na rokah in nogah skoraj po vseh štirih rinilo kose kitovega mesa, zadnje, kar so mogli najti po katastrofi. Nekaj sto metrov za njimi je bilo ladjevje sredi ledu.

Bela smrt 330 ljudi z »Južnega križa«

Bilo je 10. februarja 1947. Nad Lon-donom se je svitalo, ulice so bile prazne, dva koraka vstran od Covent Gardena je nameščenec agencije Reuter hitel, kolikor je le mogel, da bi bili naročniki čimprej obveščeni o najnovejših novi-cah. Njegovi prsti so avtomatično pri-tiskali na tipke pisalnega stroja.

Dve poslopji dalje, v pisarni veli-kega londonskega lista, je zaspani nočni tajnik skočil izza pisalne mize, ko je začel teletipster po daljšem odmoru spet tipkati. Nekaj trenutkov je gledal sledove črk na papirju, potem pa je odtrgal list in prebral novico:

»Deseti februar, Reuter. SOS s pla-vajoče korvete »Južni križ«, ki je sredi ledu v Wedellovem morju v nevarnosti, da jo bodo ledene gmote stisnile. Nor-veška ladja »Haakon«, ki je oddaljena 640 km, hiti »Južnemu križu« na pomoč.«

Isti trenutek so zaman zvonili tele-foni v tretjem nadstropju velikega po-slovnega poslopja, kjer je imela prostore družba za antarktični kitolov.

Na admiraliteti v Whitehallu je nekdo hitel po praznih hodnikih, da so

vošlo odmevali njegovi koraki. Novico je sporočil dežurnemu oficirju. Ta si je mel zaspane oči. Prebral je sporočilo in ga odložil v škatlico z napisom »Nujno«, potem pa je mirno pozvonil in naročil čaj.

Na rahlo sceftramem koščku papirja, ki ga je oficir položil v škatlico, je bilo napisano: »Tonemo! Tri dni že kličemo na pomoč.«

Okoli osmih so se v zraku preHITE-vale novice. Admiraliteta je poslala sporočilo poveljniku Antilov in angleški ladji na Falklandskih otokih. Direktor južnoafriških pomorskih enot je nenehno klical londonsko admiraliteto. Britanska ladijska družba je poslala novico v Avstralijo. Medtem ko so se množila uradna sporočila, katerih cilj je bil pre-prečiti nesrečo, so začele delovati vse časopisne agencije. Reuterjev do-pisniki so posredovali sporočilo United Pressu v New Yorku in agenciji TASS v Moskvi.

Opoldne je vedelo že 150 milijonov ljudi, da grozi 22.000-tonski ladji in njeni posadki smrt sredi ledenih gora. V pisarnah in tovarnah so ljudje drge-

tali ob misli, da bo morda zdaj zdaj smrt pokosila 400 njihovih rojakov sredi ledenih Antarktike.

LADJE SO HITELE NA POMOČ

Najprej je admiraliteta naročila ladji »Wallrus«, naj pluje proti Južni Geor-giji, kjer se bo oskrbela z gorivom, pre-den bo skušala prodreti do »Južnega križa«. Istega dne popoldne je odplula korveta južnoafriške eskadre prav tako proti Južni Georgiji. V isto smer je angleško trgovsko ministrstvo napotilo tudi cisternsko ladjo. Norveška družba je sporočila, da je njena plavajoča tovarna »Haakon«, ki je prva prestregla klice SOS, že odplula proti kraju nesreče in je komaj še 320 km od zemljepisnega položaja, s katerega je poslal »Južni križ« zadnji poziv. Vlada ZDA je ponu-dila pomoč letalonosilke »Ohio«, ki je bila na gladini nedaleč od Rio de la Plata.

Na Antarktiki je bilo čedalje huje. Prva novica je sporočala, da se je »Južni križ« z dinamitom rešil iz ledenega oklepa. Kmalu zatem je prišla druga, da je nezamrznjeni del vode, koder naj

Spored RTV Ljubljana za teden od 17. do 23. aprila 1961

PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
17. aprila	18. aprila	19. aprila	20. aprila	21. aprila	22. aprila	23. aprila
5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored)	6.00—8.30 Jutranji pozdrav
8.05—8.45 Nekaj domačih	8.05—8.45 Nekaj domačih	8.05—8.45 Nekaj domačih	8.05—8.45 Nekaj domačih	8.05—8.45 Nekaj domačih	8.05—8.45 Nekaj domačih	7.30 Radijski kolektor in prireditve dneva
8.50—9.00 Reklame	8.50—9.00 Reklame	8.50—9.00 Reklame	8.50—9.00 Reklame	8.50—9.00 Reklame	8.50—9.00 Reklame	7.35 Vilim Markovič: Jubilejna uvertura: Blaž Arnič: Kladivarji novega sveta
9.05 Gustav Charpentier: Vtisi iz Italije	9.25 Marjan Kozina: Ilova gora	9.05 Mladina poje	9.05 Poje Komorni zbor RTV Ljubljana	9.05 Dve koncertni uverturi	9.05 Glasba ob delu	8.00 Mladinska radijska igra
9.40 Francoske in španske po-pevke	9.40 Planinski oktet iz Mari-bora	9.00 Jezikovni pogovori	8.55 Radijska šola za višjo stopnjo	8.30 S popevkami po svetu	8.25 Pol ure Spanije	8.45 Iz albuma skladb za otroke
9.00 Naš podlistek	10.15 Razpoloženja	9.15 Zavrtno našo glasbeno ruleto	9.25 Nekaj domačega za kla-vir, violino in petje	9.35 Kotiček za mlade ljubi-telje glasbe	9.25 Radi bi vas zabavali	8.53 Z zabavno glasbo v novi teden
9.20 Scene in arije iz slovan-skih orkestri	10.40 Utrjujte svojo angleščino!	10.15 Evgenij Onegin v izvedbi solistov ljubljanske Opere	10.15 Od fokroteta do sambe	10.15 Violinist Byron Collassy	10.15 Anton Lajovic: Pesem jeseni, simfonična pesni-tev	9.40 Natko Devčić: Istrska suita
10.15 Znani orkestri — znane melodije	10.55 Sklepni takti	11.00 Godala in orgle	10.40 Pet minut za novo pesmico	10.35 Orkestri tega tedna	10.40 Angleščina za mladino	10.00 Se pomnite, tovariši...
10.40 Baskovske narodne pesmi v izvedbi zbora iz Pam-plone	11.00 Melodije iz Wolf-Ferrari-jeve opere Stenje grobi-ani	11.30 Za cicibane	11.00 Ruski tečaj za začetnike	11.00 Dve sceni iz opere Boris Godunov	10.55 Orglice in orgle	10.30 Godala in tipke
11.00 Po svetu jazza	11.30 Deset minut iz naše be-leznice	12.00 Narodne in ponarodele v prireditvi Vlada Goloba	11.15 Dve ruski popevki	11.30 Človek in zdravje	11.00 Po svetu jazza	10.45 Spoznavajmo svet in domovino!
11.30 Za otroke	11.40 Popevke na tekočem traku	12.15 Kmetijski nasveti	11.20 Aleksander Borodin: Sim-fonija št. 1 v Es-duru	11.40 Ciganski napevi	11.30 Pionirski tednik	11.45 Zabavni orkester
12.00 Kvintet Niko Stritof ob spremljavi Starih fantov	12.00 Trio Slavka Avsenika	12.25 Zabaven opoldanski spored	12.00 Janko Gregorc: Vaška suita	12.15 Kmetijski nasveti	12.00 Trio Rudi Bardofer	11.45 Zabavni orkester
12.15 Kmetijski nasveti	12.15 Kmetijski nasveti	13.15 Obvestila in zabavna glasba	12.15 Kmetijski nasveti	12.25 Zabaven opoldanski spored	12.15 Kmetijski nasveti	12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I.
12.25 Zvočni kaledoskop	12.15 Poljska in češka zabavna glasba	13.30 Tako je bilo pred 60 leti	12.25 Neznani Verdi	13.15 Obvestila in zabavna glasba	12.25 Zabaven opoldanski spored	13.30 Za našo vas
12.45 Marjan Lipovšek: Stiri skladbe za violino in klavir	12.45 Nekaj partizanskih pesmi	14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo	13.30 Trije veliki plesni orkestri	13.30 Pet pevcev — pet popevk	13.15 Prvomajske čestitke ob domači glasbi	13.45 Od tu in tam
13.15 Obvestila in zabavna glasba	14.05 Radijska šola za višjo stopnjo	14.35 Segava klaviratura	14.05 Aleksander Skrjabin: Koncert za klavir in orkester	13.45 Sever-Diesl: Med Savco in Dravco	13.50 Od arije do arije	14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II.
13.30 Pavel Sivc: Divertimento za klavir in orkester	14.35 Dva orkestralna odlomka iz Wagnerjevih oper	14.40 Pahorjeve Belokranjske otroške pesmi	14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo	14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo	14.20 Sport in športniki	15.30 Kar radi poslušate
13.50 Majhni ansambli	14.45 Nekaj partizanskih pesmi	15.15 Obvestila, reklame in za-bavna glasba	14.40 Operni baleti	14.35 Slavne baritonske arije	14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo	16.00 Humoreska tega tedna
14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce	14.50 Listi iz domače književ-nosti — Kosta Racina: Pesmi	15.45 Radijska univerza	14.50 Pred Prvim majem: po-zdravi in čestitke poslušalcev	15.15 Z obvestila, reklame in za-bavna glasba	14.40 Otrci izbirajo pesmico	16.40 Peli so jih mati moja...
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo	15.40 Listi iz domače književ-nosti — Kosta Racina: Pesmi	16.00 Koncert po željah poslušalcev	15.45 Radijska univerza	15.45 Radijska univerza	14.50 Otrci izbirajo pesmico	17.00 Za nedeljsko popoldne
15.15 Obvestila, reklame in za-bavna glasba	16.00 Izbrali smo za vas	17.00 Lokalni dnevnik	16.00 Petkovo glasbeno popold-ne	16.00 Petkovo glasbeno popold-ne	15.00 Otrci izbirajo pesmico	17.30 Radijska igra
15.40 Naši popotniki na tujem	17.00 Lokalni dnevnik	17.15 Sestanek v sredo	16.30 V salonu pri Chopinu in Lisztu	17.00 Lokalni dnevnik	15.15 Po kinu se dobimo	18.20 Emerik Beran: Legenda
16.00 V svetu opernih melodij	17.15 Razgovor z volivci	17.30 Lepe melodije	17.00 Lokalni dnevnik	17.15 Razgovor z volivci	16.00 Vedri zvoki s prvomaj-skimi čestitkami	18.20 Klavir v ritmu
17.00 Lokalni dnevnik	17.25 Antonin Dvořák: Cetrti simfonija	18.00 Kulturna kronika	17.15 45 minut turizma in me-lodij	17.25 Deset minut z orkestrom Raphaela	17.45 Pevce Vice Vukov	18.45 Petnajst minut s kvinte-tom bratov Avsenik
17.15 Soferjem na poti!	18.00 Iz naših kolektivov	18.20 Od Gallusa do Hinde-mitha	18.00 Operni baleti	17.35 Majhen koncert s prvo-majskimi pozdravi	18.00 Jerikovni pogovori	19.30 Radijski dnevnik
18.00 Sportni tednik	18.15 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe	18.45 Kitarist Jürgen Ingman	18.30 Pojo Los Quadros de Ruff	18.00 Iz naših kolektivov	18.15 Aram Hačaturjan: Stenje odlomki iz baleta Spartak	19.30 Sportna poročila
18.15 Človek in zdravje	18.45 Izobraževalni ozbornik	19.00 Obvestila, reklame in za-bavna glasba	18.45 Ljudski parlament	18.15 Zabavni orkester	18.30 S citrami po Evropi	20.05 Izbirne melodije tedna!
19.00 Ob-vestila, reklame in za-bavna glasba	19.30 Radijski dnevnik	19.30 Radijski dnevnik	19.00 Obvestila, reklame in za-bavna glasba	18.30 Tako pojo in igrajo tuji narodi	18.45 Okno v svet	20.50 Hammond orgle
19.30 Glasbeni variete	20.00 Poje pevski zbor Filozof-ske fakultete iz Porto Allegra	20.00 Francesco Cilea: Arležan-ka, opera v treh dejanjih	19.30 Radijski dnevnik	19.30 Radijski dnevnik	19.00 Obvestila, reklame in za-bavna glasba	21.00 W. A. Mozart v operi
20.00 Glasbeni variete	20.30 Radijski igra	21.45 Kvarlet Jožeta Privška	20.45 Literarni večer	20.00 Mandoline in godala	19.30 Radijski dnevnik	22.15 Ples ob radijskem sprejemniku
20.45 Kulturna tribuna	21.45 Mihovil Logar: Arija za violino in godala; Danilo Svara: Valse interrompue	22.15 V ritmu današnjih dni	21.25 Richard Strauss: Tako je govoril Zarathustra, Sim-fonična pesnitev	20.15 Tedenski zunanjepolitični pregled	20.00 V domačem ritmu...	23.05 Nočni akordi — Marjan Kozina: Padlim Sergej Prokofjev: Peta simfonija
21.00—23.00 Koncert Zagrebške filharmonije	22.15 Umetniški profil skla-datelj Rista Savina	23.05 Literarni nokturmo	22.15 Po svetu jazza	20.30 Z violino skozi čas	21.00 Za prijeten konec tedna	12.00 Nedeljski simfonični koncert
23.05 Mladim pisalcem	23.05 Ray Conniff s svojim zborom in orkestrom	23.05 Iz modernega glasbenega sveta	22.45 Vlastimir Perićić: Pesem in ples	21.15 Oddaja o morju in po-morskih	22.05 Oddaja za naše izseljence	13.10 Melodije za dober tek
23.35 Dvajset minut z orke-strom Billy May	23.25 Po svetu jazza	24.00 Zadnja poročila in zaklju-ček oddaje	23.05 Plesni orkester RTV Ljubljana	22.15 Južni ritmi z orkestrom Percy Faith	23.05 Do polnoči v plesnem ritmu	13.45 Z domačih gredic (komorne glasbe)
23.55 Prijeten počitek!	23.55 Prijeten počitek!		23.25 Koktajl ritmov in popevk	22.35 Moderna plesna glasba	24.00 Zadnja poročila in zaklju-ček oddaje	14.10 Popoldanski operni koncert
24.00 Zadnja poročila in za-ključek oddaje			23.55 Prijeten počitek!	22.50 Literarni nokturmo		15.10—16.00 Popevke in plesni ritmi
			24.00 Zadnja poročila in za-ključek oddaje	23.05 Nočni simfonični koncert		19.00 Zoltan Kodály: Simfonične variacije
						19.30 Radijski dnevnik
						19.30 Sportna poročila
						20.05 Spominu pokojnega ob Sergeja Prokofjeva ob 70-letnici njegovega rojstva
						20.45 Mednarodna radijska univerza
						21.00 Melodije za vas
						21.30 Jazz-tekst

»Ivan Milutinović«

Tekstilna
industrija
ZEMUN

Tvornička ul. br. 14
Tel: 37-250

Predstavništva:

BEOGRAD — ul. 7. jula br. 34 — Tel. 26-843

SARAJEVO — ul. Mustafa Golubovića 6/1
— Tel. 54-07

NIS — ul. Trg Pavla Stojkovića br. 34 —
Tel. 20-32

PROIZVODI:

blago za moške obleke, moške in ženske
plašče kakor prvovrstno plastiko 60.
80 in 100 %.

ROSHAR širine 40, 45 in 50 cm.
Volna za ročna dela »MACA« in vse
vrste VOLNENEGA, ČESANEGA IN
VLEČENEGA PREDIVA ZA TRIKO-
TAZO IN INDUSTRIJO.

Tovarna koles »ROG«

LJUBLJANA, TRUBARJEVA CESTA ŠTEV. 72

zaposli takoj:

**kvalificiranega električarja
več kvalificiranih delavcev in delavk —
možnost priučitve**

Interesenti morajo imeti stanovanje na področju mesta
Ljubljane. — Podjetje ne razpolaga s stanovanjskimi prostori.

TOVARNA MLEČNEGA PRAHU MURSKA SOBOTA

proizvaja
mleko v prahu
jajca v prahu
čajno maslo

ter dobavlja svoje izdelke
po solidnih cenah

Priporočamo
se za cenjena naročila!

VEDNO ELEGANTEN...

• SPLIT

PLANIKA • KRANJ

Kolektiv podjetja

»METALNA« - Maribor

razpisuje prosti delovni mesti:

elektro inženirja

za projektiranje elektroopreme transportnih in ostalih
strojnih naprav iz proizvodnega programa;

strojnega inženirja ali tehnika

z dolgoletno prakso za vodjo servisne službe za grad-
bene žerjave in rudniške transporterje.

Osebn prejemki po Pravilniku o nagrajevanju in po uspehu
ekonomskih enot. — Družinsko (trisočno komfortno) stano-
vanje pod točko 1. zagotovljeno.

Pismene ponudbe z navedbo osebnih podatkov in dosedanjih
zaposlitev ter vsemi željami pošljite **Kadrovskemu sektorju**
podjetja, ki posreduje vse nadaljnje informacije.

ŽELEZARNA RAVNE

tovarna
plemenitih jekel

proizvaja

brzorezno orodje

- rezkarji iz kvalitete »Elomax«
- strgarski noži
- spiralni svedri
- krožne žage in segmenti
za hladno rezanje kovin

Velika vzdržljivost in nizke cene!

»Tiskarica« Kranj se danes odpravlja na obetajočo nedeljski izlet v Iški Vinogradi. Petdeset članov kolektiva bo zamenjalo ropot tekstilnih strojev z ropotom avtobusa, ki bo vsekakor prijetnejši in nič več kot 99 krajših in daljših nedeljskih izletov z lastnimi avtobusi. Letos nameravajo to število zaokrožiti vsaj na sto! Izletov se je udeležilo blizu 2000 delavcev, kar je pravzaprav malo, če pomislimo, da je v Železarni zaposlenih nad 7000 oseb.

Slika v naslovu prikazuje Dom na Jelovici, last delovnega kolektiva »Celuloza« Medvode. Od doma so lepi izleti na Babji zob, na Marintinčica in Mošensko planino, pa v kraljestvo murk in planik na Ratitovec. Ležišča v domu zamenjuje kolektiv za ustrezno število ležišč na

morju, obenem pa priporoča dom za nedeljsko izletništvo!

Izredno toplo vreme je presenetilo marsikatero pomembnejšo turistično postojanko v zasavski občini. Mnogi vrtovi pri gostiščih so še zmerom prazni, čeprav je nedeljo za nedeljo več obiskovalcev.

Pravi, da bo za zasavski turizem letos boljše preskrbljeno! 1. maja bo končana adaptacija hotela »KUM« v Zagorju, s katerim bo pridobil domač turizem petnajst sodobno opremljenih ležišč. Dograjen bo tudi kopalni bazen v Kotredežu, medtem ko bo trboveljsko kopališče dobilo še nekatere potrebne naprave. Na Izlakah pri Zagorju se že pripravljajo na sprejem turistov iz Vojvodine in iz Hrvaške, v Trbovljah pa nameravajo delovni kolektivi vsaj za silo urediti prostore na Kleku, primerne za razvoj nedeljskega izletništva. Planinska društva, ki skrbijo za planinske postojanke, so že prestala prve preizkušnje! Zlasti v zadnjih šestih tednih so beležili tolikšen obisk delovnih ljudi iz revirjev, kot še nikoli doslej.

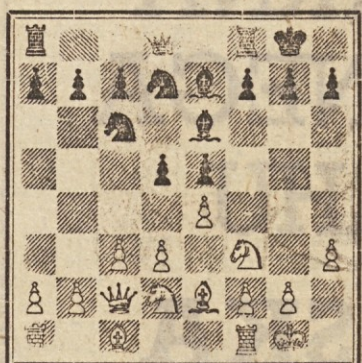
Kaj pravi Bernard Shaw o brezdelnih bogatinih

»Naj vas pri tem pisanju ne moti dejstvo, da ljudje z velikimi dohodki, ki jih niso sami zaslužili, nikakor ne lenarijo in ne postopajo kar tjavdan. Zivahnejši med njimi se celo preveč ženo, tako da morajo kdaj pa kdaj v zdravilišče, da si opomorejo. Tisti, ki skušajo življenje spremeniti, spoznajo, da se morajo odpočiti tudi od tega. Lenarjenje je tako nenaravno in dolgočasno, da je svet brezdelnih bogatinov, kakor mu pravimo, svet nenehne delavnosti, ki od sile utruja. Na starih knjižnih policah boste morda našli pozabljeno knjigo, v kateri se kakšna modna dama otepa očitkov lenobe s tem, da opisuje dnevni red v svojem gospodinjstvu. Jaz bi šel dostiraje prodajat vezalke za čevlje, kakor da bi mi bilo usojeno tako živeti. Na deželi je šport tako potanko organiziran, da ima vsak mesec v letu svoje posebnosti; v ta namen potrebne ribe in ptice goje tako skrbno, da je za ubijanje vedno kaj na razpolago. Nevarnosti in atletska dejanja, o katerih se revežem v

mestih niti ne sanja, so v podeželskih dvorcih, kjer zlomljen vrat komaj velja za nesrečo, čisto vsakdanja reč. Če ni športov, so pa igre: smučanje in sankanje, polo, tenis, drsanje na umetnem ledu in še kaj. Vse to zahteva precej več telesnega napora, kakor bi ga bila voljna žrtvovati ta ali ona ženska. Mlada dama bo po tako napornem dnevu med večerjo in spanjem preplesala daljšo pot, kakor jo opravi poštar. Resnično, edini ljudje, ki so prav nesramno leni, so otroci tistih, ki so pravkar obogateli, otroci »novopečenih bogatinov«. Ker ti nesrečni srečniki niso ne atletske izurjeni ne družabno disciplinirani kakor stari bogatini, ne vedo, kaj bi sami s seboj počeli. Zato je njihovo brezglavo pohajkovanje, požiranje čokoladnih krem, cigaret, koktejl in slabše vrste romanov ter ilustriranih revij zares pomilovanja vredno. Ze naslednji rod zapravi premoženje, ali pa gre v šolo k tistemu razredu, kateremu zdaj lahkopripada, ter si pridobi njegovo spretnost, njegovo disciplino in navade.«

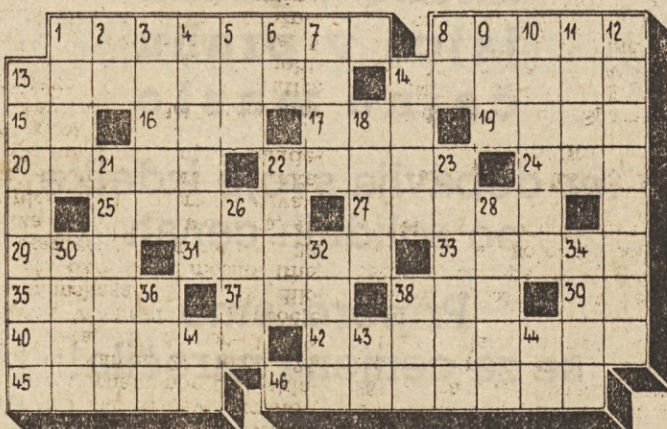
ŠAH • ŠAH • ŠAH

Zadnjemu diagramu ni kaj dodajati. Ko pozicija popolnoma dozori, si lahko boljša stran privoščijo lepota zaključek s tem, da prisili nasprotnega kralja (navadno z »žrtvijo«) na najbolj neugodno in neprimerno polje, potem pa ga s preostalim materialom neusmiljeno matira. V taki ali drugačni obliki se to vedno znova dogaja, le da je izvedba potem seveda prilagojena položaju ozir. razmestitvi figur na deski.

Danes je pred Vami polna deska. Vse figure so še na bojišču, od kmetov do dam. Brez velikega poglobljanja v pozicijo boste ugotovili, da je partija komaj pustila za seboj otvoritev in krenila v srednjo igro. Kaj si bomo danes ogledali? Preden bo sledil odgovor na to vprašanje, si še na hitro

oglejmo položaj na deski! Črni je pravkar odigral Sf6-d7, da bi izkoristil nekoliko medlo igro nasprotnika v otvoritvi in z bočnim udarom f7-f5 — bočni udar je za nas nov izraz in pomeni nastop s kmetom z boka — prevzel pobudo. Neposredne nevarnosti za belega sicer še ni na obzorju, vendar bi lahko nastala. Toda beli gleda naprej in ukrepa, ker ni voljan brez boja pristajati na podrejeno vlogo. Izbral bo za trenutek zaprti diagonalno c8-h3 in napadel ozir. poskusil napasti lovca na e6. Odgovor na naše vprašanje se torej glasi: začasno bo žrtvoval skakača in jermal črnega kmeta na e5. Črni bo skakača seveda pobral, ker ostane v nasprotnem primeru s suhim kmetom manj, s tem pa bo dal belemu možnost za tempo-potezo f2-f4. Črni skakač je napaden; lahko se umakne, toda po f4-f5 je črni lovec ujet. V tem je »skrivnost« začasne žrtve skakača, saj dobi beli žrtvovani material nazaj, hkrati pa on odpre pozicijo in začneja premeščati svoje figure za napad. Seveda pa je bilo treba vnaprej zračunati vsaj to, da bo žrtvovani material vrnjen. Beli: Kg1, Dc2, Ta1, Tf1, Lc1, Le2, Sd2, Sf3, Pa2, b2, c3, d3, e4, f2, g2, h5 (16). Črni: Kg8, Dd8, Ta8, Tf8, Le6, Le7, Sc6, Sd7, Pa7, b7, c7, d5, e5, f7, g7, h7 (16).

Križanka št. 15

Vodoravno: 1. eksperimentalen, 8. velika tropska vrsta kake, 13. tiran, 14. deli vozila, 15. pripovedna pesnitev, 16. pesem hvalnica, 17. najvišje karte, 19. poljedelec, 20. krajevni prisoj, 22. najbolj znani norveški skladatelj in pianist, 24. hoditi, 25. votla mera, 27. drevoredi, 29. tekočina v telesu, 31. področje muslimanskega življa, 33. diktat, 35. okrajšano moško ime, 37. starogrški bog vetrov, 38. afriška zver, 39. pritrdilnica, 40. kostnica, 42. pokažem na nevarnost, 45. vrsta morskoga rakca, 46. glavni junak znane Raude-tove trilogije.

Navpično: 1. del vodovodne napeljave, 2. ameriška kratica za »vse v redu«, 3. deli pohištva, 4. gojenci vojaške šole, 5. vrtna hišica, 6. oblika pomožnega glagola, 7. državna lastnina, 8. predlog, 9. vrsta zemlje, 10. pes lovske pasme, 11. bodeča

rastlina, 12. pretirano, neokusno okrasim, 13. vrsta radijskega sprejemnika, 14. mesto in pristanišče v severni Nemčiji, znano kot glavna nemška vojna luka, 18. kraljevina v Indokini, 21. predelovalec žita v moko, 22. del vrata, 23. postanek, razvoj, 26. razprava, 28. listasto drevo z lepim belim lesom, 30. zgoščena jutranja vlaga na tleh, 32. južnoameriška rastlina, 24. samo tisti, 36. splošen naziv za Hercegovca, 38. spajka, 41. vas pri Ljubljani, 43. sosednja soglasnika, 44. japonska dolžinska mera.

REŠITEV PREJSNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. Spartak, 7. oceniti, 13. kote, 14. glina, 16. Iber, 17. afoma, 19. Avari, 21. ali, t, 22. Libija, 24. Ikarus, p, 27. zora, 28. snop, r, 29. penati, 31. ulanec, p, 34. oro, 35. aduti, 37. etudi, p, 39. tona, 41. Irena, 43. Ilir, 44. Italija, 45. anatema.

OBVESTILA BRALCEM

DELAVSKA ENOTNOST

URESNICILI SO DANO BESEDO

V prejšnji številki smo govorili o sindikalnih podružnicah, ki sicer govorijo o Delavski enotnosti, vendar pa obljube ne izpolnijo. Takrat smo omenili tudi sindikalno podružnico kolodvorske restavracije v Zidanem mostu. Tik po izidu lista pa nas je presenetilo pismo, s katerim naročajo petnajst izvodov našega lista. Kaže, da je bila naša sodba o prizadevanju te sindikalne podružnice preuranjena in nepravilna. Žal nam je, da smo jo uvrstili med tiste podružnice, ki sicer mnogo govorijo in sprejemajo lepe sklepe — store pa malo.

Še enkrat: sindikalna podružnica kolodvorske restavracije v Zidanem mostu je držala svojo besedo.

ORGANIZIRANO DELO

Veliko je novoizvoljenih izvršnih odborov sindikalnih podružnic, ki si organizirano prizadevajo povečati število naročnikov na svoje sindikalno glasilo, na Delavsko enotnost. Naj zdaj omenimo samo dva primera:

Novoizvoljeni Izvršni odbor sindikalne podružnice Tovarne cementa v Anihovem je že na prvem sestanku ugotovil, da je v kolektivu premalo naročnikov na Delavsko enotnost. Izvolili so šestčlansko komisijo, ki sedaj organizirano dela po obratih, ki bodo kasneje postali ekonomske enote. Tako bo imela vsaka izmed šestih ekonomskih enot in z njo vsak sindikalni pododbor človeka, ki bo uresničil prizadevanje sindikalne organizacije za povečanje števila naročnikov.

Podobno je tudi v tovarni pohištva v Novi Gorici. Tam je izvršni odbor sindikalne podružnice naročil tajniku, da zbere skupino, ki bo organizirano delala med člani sindikalne podružnice za širjenje sindikalnega tiska.

Upamo, da bomo o uspehih teh dveh sindikalnih podružnic lahko kmalu pisali.

Zdaj pa še o dveh marljivih sindikalnih delavcih, ki sta dosegla nadpovprečne uspehe pri širjenju sindikalnega glasila.

Tovariš Alojz Čepin iz Tovarne kovanega orodja Zreče je za predzadnjo številko poslal 48 naročnic za nove naročnike. Teden kasneje pa je spet pridobil 12 novih naročnikov.

Tovariš France Meško, ki je v zadnjih šestih mesecih pridobil približno 250 novih naročnikov, nam je te dni poslal spet deset imen novih bralcev Delavske enotnosti.

Oba pa sporočata, da nista končala dela in da bosta v prihodnje še pridobila nove naročnike.

BORZA ZA ODDIH

RAVNE NA KOROŠKEM — zamenjujejo v času letne sezone kočjo pod Uršljo goro in planinski dom na Peči za ustrezno število ležišč ob morski obali!

CELULOZA MEDVODE — zamenjuje prijetno letovišče z 20 ležišči na Jelovici za enako število ležišč v kakem delavskem domu oddiha ob morju!

Milica Širovnik iz Slovenske Bistrice vprašuje, kateri dom oddiha na Ulcinju ji lahko odstopi dvoje ležišč v času od 20. junija do 4. julija letošnje sezone!

90 ČLANOV SINDIKALNE PODRUŽNICE Okrajnega ljudskega odbora Maribor želi v letošnjem letu preživeti del letnega dopusta ob morju. Katere počitniške skupnosti ali domovi oddiha jim lahko odstopijo nekaj ležišč?

BORZA ZA ODDIH pa vprašuje Maribor, koliko ležišč lahko odstopi v zamenjavo in kje! Nemara na Pohorju, kjer je dovolj privlačnih domov oddiha!

INFORMACIJE dobre interesi v novoustanovljenem oddelku pri Turistični agenciji »IZLETNIK«, ki ima svoje poslovalnice v vseh večjih krajih Slovenije. »IZLETNIK« prevzema vse posredniške usluge!

BORZA ZA ODDIH opozarja vse delovne kolektive in posameznike, naj še naprej pošiljajo svoje želje, ponudbe in povpraševanja na njen naslov: Delavska enotnost, Ljubljana. Kopitarjeva 2.

BREZ BESED

